

Møteinnkalling

Utval:	Utval for opplæring og helse
Møtestad:	Fylkesutvalsalen, 3. etasje, Fylkeshuset, Agnes Mowinckelsgate 5
Dato:	14.03.2017
Tid:	10:00

Det blir med dette kalla inn til møte i Utval for opplæring og helse tysdag 14. januar 2017.

Til dette møte har Kine Bratli Dale meldt forfall. Torgeir Toppe stiller som vara.

Program

- Kl. 10:00 Sakshandsaming
- Kl. 11:30 Lunsj i kantina
- Kl. 12:00 Sakshandsaminga held fram

Dersom nokon av utvalet sine medlemmer ikkje kan møta og må melda forfall, vert dei bedne om å gjere dette snarast ved å fylle ut skjemaet på www.hordaland.no/forfall.

Innkallinga gjeld valde medlemer i Utval for opplæring og helse. Ved eventuelt forfall frå faste medlemer vil varamedlemer bli kalla inn særskilt.

Emil Lennart Pålikoff Gadolin
utvalsleiar

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off.
PS 24/17	Godkjenning møteinnkalling og saksliste		
PS 25/17	Godkjenning møteprotokoll forrige møte		
PS 26/17	Referatsaker (meldingar)		
RS 10/17	Heilskapleg styring i opplæringssektoren	2017/1783	
RS 11/17	Melding om handsaming av uønskt åtferd i Hordaland fylkeskommune	2017/1887	
RS 12/17	Skulefrukost - bruk av midlar 2017	2015/5010	
RS 13/17	Undervisningsevaluering i Hordaland fylkeskommune	2016/300	
RS 14/17	Lærekandidatordninga - eingongstilskot 2017	2017/1548	
RS 15/17	International Newsletter 2/2016	2017/1056	
RS 16/17	Tilgang til digitale hjelpemiddel på skriftleg privatisteksamen	2017/1604	
RS 17/17	Melding om fráværregelen	2016/8400	
PS 27/17	Evaluering av alternativ Vg3 slutt opplæring i skule	2016/3268	
PS 28/17	Frist for innsending av lærekontrakt/opplæringskontrakt	2017/1553	
PS 29/17	Læretid i byggdriftarfaget etter fullført Vg2 Elenergi – unntaksordning for 2017	2017/1553	
PS 30/17	Disponering av investeringsmidlar i opplæringssektoren 2017	2017/1128	
PS 31/17	Obligatorisk introduksjonskurs for nye medlemsbedrifter i opplæringskontor	2017/1584	
PS 32/17	Politisk Skuleval 2017	2017/1202	
PS 33/17	Oppnemning av prøvenemnder	2017/1480	
PS 34/17	Tiltaksplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2017	2015/9089	
PS 35/17	Ymse		

PS 24/17 Godkjenning møteinnkalling og saksliste

PS 25/17 Godkjenning møteprotokoll forrige møte

PS 26/17 Referatsaker (meldingar)

NotatDato: 22.02.2017
Arkivsak: 2017/1783-1
Saksbehandlar: hilruns

Til:	Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet
Frå:	Fylkesrådmannen

Heilskapleg styring i opplæringssektoren

Bakgrunn

Fylkesrådmannen viser til verbalforslag nr 11 i budsjettvedtaket FT, 08. des. 2016, der fylkestinget ber om ei sak der ein skal prøve ut ulike modellar for heilskapleg styring:

Modellar for heilskapleg styring i skulen

Fylkestinget vil be om ei sak der ein skal prøve ut ulike modellar for heilskapleg styring. Prosjektet skal vurdere fullmaktsstrukturen lokalt og sentralt m.a. personal- og økonomifullmakter - herunder ordninga med fondsavsetning på den einskilde skule, kompetansebehov, samarbeid med høgare utdanningsinstitusjonar, kommunar og næringsliv. Fylkeskommunen skal søkja samarbeid med andre kompetanseverksemdar som kan medverka med erfaringsgrunnlag til innhald og gjennomføring av prosjekter.

Innleiingsvis i denne meldinga vert definisjon og forståingsramme for heilskapleg styring presentert som bakgrunn for organisering og styring i opplæringssektoren i Hordaland. Modellar for styring er forstått som styringssystem. Områda nemnde i verbalforslaget vert skissert ut frå styringsdimensjonane *økonomi, tenestekvalitet, organisasjonskvalitet og samfunnskvalitet*. Det vert peika på enkelte område der det vil vere behov for å utvikle styringssystem og verktøy vidare for å oppnå større grad av heilskapleg styring og meir føremålstenlege styringsverktøy enn det vi har i dag. Avslutningsvis skisserer meldinga kva område det vert arbeidd vidare med ut frå målsettinga om heilskapleg styring i opplæringssektoren, jf. verbalforslaget.

Heilskapleg styring og styringssystem

Styring kan definerast som dei aktivitetane ein organisasjon gjer for å setje mål, prioritere oppgåver, fordele ressursar og følgje opp produksjonen i høve til fastsette mål og resultatkrav. (Statsconsult 2002)

God styring krev at overordna mål vert operasjonalisert og konkretisert til mål, styringsparameter og aktivitetar på ulike organisatoriske nivå og einingar. Tydeleg definering av ansvar og mynde er avgjerande saman med gode styringsprosessar og god styringsinformasjon. Denne meldinga omhandlar heilskapleg styring i høve til utøving av sektormynde.

Eit heilskapleg styringssystem legg vekt på tydelegare mål- og resultatorientering i noko større grad enn den tradisjonelle budsjett- og tiltaksstyringa har vore prega av. Det har vorte stadig viktigare å målrette innsatsen og dokumentere resultat. Verktøy som synleggjer mål og resultat på ein heilskapleg måte, er

viktige saman med utvikling av resultatorientert leiing og kultur for læring og fornying. *System for verksemdbasert vurdering* er eit døme på eit system for Hordaland fylkeskommune for å følgje opp mål og resultat i høve hovudmålet om auka læring og fullføring, jf. styringsdokumentet for det pedagogiske utviklingsarbeidet. Styringsdata utgjer ein del av kunnskapsgrunnlaget som inngår i arbeidet med utviklingsplan og tilstandsrapport. Kunnskaps- og databasert styringsdialog gir ein tydelegare diskusjon om kva som er det viktigaste ein skal oppnå, og eit betre grunnlag for dialog om kva som skaper resultat.

Heilskapleg styring byggjer på system for styringsdata med målbare mål og evaluering av resultat ved hjelp av styringsindikatorar på følgjande styringsdimensjonar:

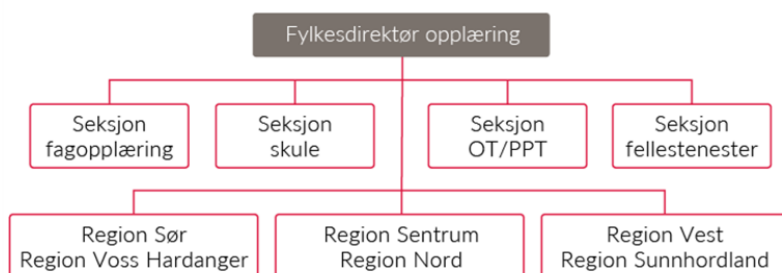
- Økonomi
- Tenestekvalitet
- Organisasjonskvalitet
- Samfunnskvalitet

Innan desse styringsdimensjonane gjer meldinga kort greie for aktuelle styringssystem og verktøy innan opplæringssektoren, jf. s 4-6.

Styring og leiing

Styring er basert på politiske vedtak og kunnskapsgrunnlaget om utviklinga. Leiinga skal følgje opp vedtak og område som er viktige for å oppnå ønska resultat. Økonomistyring, verksemdsstrategi, overordna mål og strategiar, planverktøy og bruk av kompetanse er viktige verkemiddel for styring. Leiinga skal sikre samordning og samhandling internt mellom ulike seksjonar og regionar, noko som er vesentleg for heilskapleg styring i opplæringssektoren. Kunnskap om situasjonen og utviklinga ved skulane, resultatoppfølging og dialog med skuleleiinga er ein viktig del av kunnskapsgrunnlaget for styring. Samstundes er samarbeidet på tvers mellom avdelingar viktig for å sikre konsistens i styringa. Gode målstrukturar, jf. Verksemdstrategi for Hordaland fylkeskommune 2016-2020, og budsjettprosessar er viktige verkemiddel for å sikre samordning. Styringsaktivitetar handlar om å fastsette mål, planlegge, budsjettere og rapportere. Analyse og vurdering/revurdering er også viktige styringsaktivitetar, t.d. for å utarbeide grunnlag for avgjerder administrativt eller politisk.

Leiinga skal som ein del av si styring ta stilling til utviklinga i sektoren og ressursutnyttinga. Betre ressursutnytting omhandlar både fagleg og ressursmessig styring av sektoren. Opplæringsavdelinga har ei leiing og ein organisasjonsstruktur som skal ivareta heilskap internt i avdelinga, overfor andre avdelingar i fylkesadministrasjonen, overfor politisk nivå og overfor skulane og fag- og yrkesopplæringa:

Leiinga har ansvar for heilskap, gode styringsprosessar og god styringsinformasjon, og definerte ansvarsområde og mynde/fullmakter, jf. fullmaktsreglementet. Med utgangspunkt i overordna mål og strategiar har leiinga ansvar for å prioritere og samordne aktivitetar og ressursar, koordinere fagområde og leggje til rette for samarbeid og samhandling mellom ulike kompetanseområde. Spesialundervisning, skulemiljø og det nye fráværreglementet er døme på område der det m.a. er nyttig med arbeidsgrupper samansett med pedagogisk, juridisk og økonomisk/administrativ kompetanse på tvers av seksjonar. Heilskapleg og tverrfagleg tilnærming til ulike område og oppgåver vil også bidra til heilskapleg styring.

Regionleiarane har ansvar for oppfølging av skulane innan alle ansvarsområda og samarbeider med m.a. seksjonane i opplæringsavdelinga og økonomi- og organisasjonsavdelinga / HR. Heilskapleg styring krev samarbeid mellom regionar for å ivareta felles prioritering og praksis i ulike regionar. Ein felles møte- og samarbeidsstruktur skal bidra til heilskapleg styring av opplæringssektoren og ein leiingskultur som føresetnad for tenleg heilskapleg styring.

Leiing, styring og verdjar

Leiarar nyttar både leiing og styring som verkemiddel, og ein kan seie at det eine ikkje er mogleg utan det andre. Eit prinsipielt skilje mellom styring og leiing er at styring er systemorientert og vert oftare kopla til formelle strukturar og formaliserte prosedyrar, medan leiing er personorientert. Leiing er knytt til verdjar og handlar meir om å etablere formål, relasjonar og dialogbasert påverknad, jf. leiarplattforma for Hordaland fylkeskommune bygd på verdiane kompetent, offensiv og i dialog. I vår tid er det forventningar til at leiarar i aukande grad skal leie utvikling og omstilling heller enn standardisering og stabilitet. Verdibasert, relasjons- og meistringsorientert leiing fungerer oftast best i kompetanseorganisasjonar. Når ein leiar vurderer styring eller leiing som verkemiddel i konkrete situasjonar, er konsekvensane av val av verkemiddel eit viktig omsyn.

Styringsformer

Opplæringssektoren nyttar ulike styringsformer til liks med andre organisasjonar. Styringsformer vert ofte brukt saman, og det kan vere overlapping mellom ulike styringsformer. Vi nemner her styringsformer som til vanleg vert nytta:

- Mål- og resultatstyring er å setje mål for kva verksemda skal oppnå, måle resultat og vurdere måloppnåing. Denne informasjonen vert nytta til styring, kontroll og læring for å utvikle og forbetre verksemda.

Mål uttrykkjer ønska tilstand eller ønska resultat. Overordna mål kan ikkje alltid brytast ned til målbare mål, og det er ikkje alltid føremålstenleg. Enkeltmålingar fangar sjeldan den kompleksiteten ein finn t.d. innan opplæringsverksemd, då det ikkje er enkle årsakssamanhengar. Kvantitative indikatorar må ofte supplerast med kvalitative evalueringar. Det er diskusjon om korleis ein kan utforme målstyring som er tilpassa opplæringsverksemd, og det er viktig å vere bevisst på utfordringar knytt til mål- og resultatstyring.

- Budsjettstyring er styring gjennom økonomi som verkemiddel med prioritering, ansvars- og resultatområde, aktivitetar og omfang av tiltak knytt til framtidig ressursinnsats.
- Regelstyring handlar om standardar. Opplæringssektoren er i stor grad styrt av lov, forskrift og avtaleverk, samt standardar og rettar. Regelstyring er ei styringsform m.a. for å oppnå likebehandling og likeverdig opplæringstilbod.
- Profesjonsstyring inneber at ein nyttar spesifikk kompetanse og arbeider i samsvar med faglege krav, normer og profesjonsetikk for å nå mål. Profesjonsstyring er aktuelt i ein kompetanseorganisasjon med kompleksitet bak faglege prioriteringar som t.d. innan opplæring.
- Kvalitetsstyring er ei styringsform for å oppfylle krav til innhald og kvalitet i tenester. Det er ei leiaroppgåve å forstå det faglege grunnlaget og kvalitetsomgrepet for tenester, og styringsaktivitetar som bidreg til å oppfylle krav til kvalitet.
- Aktivitets- og oppgåvestyring er å stille krav til kva aktivitet eller oppgåve som skal gjennomførast. Prosjekt kan sjåast som ein variant av aktivitetsstyring og inngå som ledd i kvalitets-utviklingsarbeid.

Skuleeigarskap

Føremålet med heilskapleg styring er å ha eit forsvareleg system for vurdering av om krava i opplæringslova og forskrift til opplæringslova vert oppfylt, jf. Oppl. § 13-10. Hordaland fylkeskommune har eit kvalitetssystem, System for verksemdbasert vurdering, for å sikre vurdering etter Oppl § 13-10, følgje opp resultatata og bidra til kvalitetsutvikling vidare. Skuleeigarskap handlar om at fylkeskommunen aktivt bruker

eit heilskapleg kvalitetssystem til styring og leiing av kvalitetsutviklingsarbeidet på ein måte som skuleleiarar og medarbeidarar opplever som støttande.

Ansvar og roller

Politisk og administrativt skuleeigaransvar handlar om å utvikle skuleorganisasjonen, leiarane og medarbeidarane for å legge til rette for best mogleg opplæring for auka læringsutbytte og auka fullføring for elevane. Systemisk kvalitetsarbeid vil bidra til auka læringskapasitet. Heile skuleorganisasjonen – frå klasserom til fylkestingssalen – må samhandle systematisk i eit syklisk kvalitetsutviklingsarbeid for å betre resultat og måloppnåing. (KS 16.11.16)

- Fylkestinget har det øvste ansvaret for at lov og regelverk vert følgt opp.
- Fylkesrådmannen er den øvste administrative leiaren i fylkeskommunen og tek hand om ansvar etter lov, forskrift og rammer gitt av fylkestinget.
- Fylkesdirektør opplæring har ansvar for heilskapleg styring og kvalitetssystem på skuleeigarnivå.
- Rektor har ansvar for heilskapleg styring og kvalitetssystem på skulenivå.
- Yrkesopplæringsnemnda der partane i arbeidslivet er representert, er oppnemnd av fylkestinget som eit rådgjevande organ.
- Bedriftsleiar og opplæringskontor har ansvar for internkontrollsystemet for opplæring innan lærebedrifta.
- Lærarar, instruktørar og andre tilsette skal bidra til at verksemda i skule og bedrift/lærebedrift er i samsvar med krav.
- Elevar, lærlingar og lære kandidatlar har ansvar for å delta aktivt i opplæringa og følgje opp reglar og rutinar som gjeld.
- Foreldresamarbeid skal sikre god oppfølging av den faglege og sosiale utviklinga til elevar under 18 år.

Styringsdimensjonar og heilskapleg styring

I det følgjande vert eit enkelt bilde av status knytt til enkelte styringssystem innan og mellom dei ulike områda som er nemnde i verbalforslaget, skissert i stikkordsform. Aktuelle system og verktøy for å utvikle større grad av heilskapleg styring vert også nemnde innanfor dei viktigaste styringsdimensjonane økonomi, tenestekvalitet, organisasjonskvalitet og samfunnskvalitet.

Økonomi

Budsjett- eller økonomistyring er sentralt med tanke på målretta ressursinnsats og system for å ha kontroll med rammer og utvikling.

Styringssystem og styringsaktivitetar	System og verktøy til vidare utvikling
<ul style="list-style-type: none"> • Oppfølging av skulane m.o.t. økonomistyring gjennom eigne møte • Økonomisamlingar med skulane • Rutinar for rapportering og tilbakemelding • Nytt økonomisystem innført (VISMA Enterprise) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ny budsjettmodell • Nye retningslinjer for fond – avsetting og bruk • Nye retningslinjer for kurs- og oppdragsverksemd

Tenestekvalitet

Tenestekvalitet innan kjerneverksemda opplæring inneber eit breitt spekter av tenester og mange ulike målgrupper: Elevar, lærlingar, lære kandidatlar, ungdom utanfor vidaregåande opplæring, vaksne, privatistar, praksiskandidatar, studentar i fagskule.

Styringssystem og styringsaktivitetar	System og verktøy til vidare utvikling
<ul style="list-style-type: none"> • System for verksemdbasert vurdering med styringsdokument og tilstandsrapport. • Oppfølging og rettleiing av skulane. • Har verktøy for styringsdata og analyse. • Har brukarundersøkingar som 	<ul style="list-style-type: none"> • Utviklar mal for leiarsamtale mellom regionleiar og rektor. Samtalen skal i større grad omfatte ansvarsområda i ein heilskap. • Verktøy for styringsdata om overgang til lære og tilbod til elevar med spesielle behov.

<ul style="list-style-type: none"> elevundersøkinga og lærlingundersøkinga. System for å hente inn og analysere dokumentasjon. System for eigenevaluering av oppfylting av lovkrav 	<ul style="list-style-type: none"> System for heilskapleg vurdering for fag- og yrkesopplæringa.
---	---

Organisasjonskvalitet

Leiing og kompetanse er sentrale storleikar med omsyn til organisasjonskvalitet og det å utvikle ein lærande organisasjon. Leiarrolla er viktig i eit kompetanseperspektiv og kan vere avgjerande for utvikling av organisasjonskvalitet. Verdibasert og meistringorientert leiing bør liggje til grunn slik at leiarar gir retning (mål og rolleavklaring), meining (kvifor skal vi dit – motivasjon) og individuell merksemd og støtte til medarbeidarane. Endringsleiing må også ha stor vekt. Kompetanse vil ha best vilkår når strategiar og tiltak fungerer heilskapleg med samheng mellom oppdraget, leiarar, medarbeidarar og organisasjonen samla. Ein annan føresetnad er knytt til balanse mellom fagleg kompetanse, relevans og relasjonskompetanse, samt arbeidsmiljø og system- og rolleforståing.

Styringssystem og styringsaktivitetar	System og verktøy til vidare utvikling
<ul style="list-style-type: none"> System for verksemdbasert vurdering inneber at skuleeigar skal sjå til at skulane utviklar seg som lærande organisasjonar med system for å lære og forbetre (kvalitetshjul). Har system for leiarsamlingar med årshjul for skuleleiinga, rektorutdanning og tilbod om leiarutvikling i HFK. Har verdibasert leiarplattform i HFK. Har plan for kompetanseutvikling med m.a. kompetanse for kvalitet og yrkesfaglærarløftet Har verktøy for medarbeidarundersøking i HFK 	<ul style="list-style-type: none"> Vidare samarbeid om leiarutvikling og kompetanseutvikling internt i HFK og i samarbeid med eksterne kompetansemiljø Årlege planar for kompetanseutvikling på skulenivå Ny kompetansemodul i personalportalen Intern kompetanseutvikling i opplæringsavdelinga Meir systematisk samarbeid om kompetanseutvikling Deltaking i KS sitt skuleeigarprogram

Samfunnskvalitet

Dei overordna måla for opplæring i Verksemdstrategi for Hordaland fylkeskommune 2016-2020 uttrykkjer oppdraget som kjem inn under styringsdimensjonen samfunnskvalitet. Overordna mål er meir langsiktige og vert følgt opp m.a. gjennom rullering av større plandokument og politiske avgjerder. Vi nemner nokre av styrings-/plandokumenta som handlar om samfunnskvalitet:

- Skulebruksplanen
- Regional plan for attraktive senter
- Regional plan for kompetanse og arbeidskraft

Skulane sitt samfunnsoppdrag etter føremålsparagrafen og læreplanane gir eit overordna perspektiv på samfunnskvalitet, der oppfølginga i hovudsak skjer gjennom det pedagogiske arbeidet og kvalitetsutvikling. Samarbeid med andre aktørar er viktig, noko verbalforslaget også omhandlar.

- Samarbeid med arbeids- og næringsliv
- Samarbeid med kommunar og andre etatar, mellom anna tverretatleg samarbeid om ungdom utanfor opplæring og arbeid, samarbeid om rådgjeving, utdanningsval og overgang til vidaregåande opplæring
- Samarbeid med Universitet og høgskular om praksis i lærarutdanninga, kompetanseutvikling og forskingsprosjekt m.a. knytt til utviklingsarbeid
- Etisk reglement for HFK

Vidare arbeid med system for heilskapleg styring

Styringssystem, styringsaktivitetar og verktøy vert vidareutvikla innanfor dei ulike styringsdimensjonane. Leiarutvikling vert følgt opp med tanke på at leiingskultur og relasjonar vil ha mykje å seie for korleis system og verktøy vert nytta, korleis ein ser heilskapen og kva ein kan oppnå. Fylkesrådmannen vil leggje til rette for å utvikle vidare eit system for kvalitet som omfattar alle relevante sider ved vidaregåande opplæring med sikte på betre heilskapleg styring.

Eit system som i større grad tek vare på heilskapleg styring, vil omfatte:

- Noverande kvalitetssystem for verksemdbasert vurdering.
- Kvalitetssystem for den delen av fag- og yrkesopplæringa som ikkje føregår i skule.
- System for økonomistyring og oppfølging av merkantile oppgåver på skulane.
- Ny budsjettmodell.
- Normer for leiarressurs og leiarstruktur.
- Vurdering av noverande fullmaktstruktur.
- Tydeleggjering av seksjonane i opplæringsavdelinga si rolle.
- Leiinga si samla rolle, skuleeigarskap, skuleleiing og vidare utvikling av tilhøvet mellom skuleeigar og skulane.

Fylkesrådmannen vil leggje fram ei sak om oppfølging av heilskapleg styring innan utgangen av 2017.

Notat

Dato: 24.02.2017
Arkivsak: 2017/1887-1
Saksbehandlar: sunschu

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Melding om handsaming av uønskt åtfærd i Hordaland fylkeskommune

Fylkesrådmannen viser til møteprotokoll frå møtet i utval for opplæring og helse 10. januar 2017 der følgjande spørsmål er teke inn:

«**Representanten Ragnhild Hus Fagerbakke, H**, viste til ein valdsepisode som hadde vore på Fana Private Gymnas før jul. Saka hadde og vore omtala i BT. Den som hadde utført valden, fekk 1 dags utvising som sanksjon. Fagerbakke syntest at sanksjonen var mild. Fylkesdirektør Heggheim forklarte at ved vald i den offentlege vidaregåande skulen vert politiet alltid kontakta og episoden meldt. HFK vil då forholde seg til politiet og straffelova.

Utvalsleiar Emil Gandolin sette fram fylgjande forslag:

«Utvalet ber administrasjonen legge frem et notat om hvordan saker om vold, mobbing, trakassering og annen uønsket oppførsel sanksjoneres og håndteres i Hordaland fylkeskommune»

Sanksjonar og sakshandsaming

I Hordaland fylkeskommune er reglar for åtfærd på skulen regulert i opplæringslova og i lokal forskrift om felles ordens- og åtfærdreglement av 1. august 2016. Ordensreglementet inneheld ei rekkje ulike sanksjonar, frå dei mildaste til dei meir inngripande. I ordensreglementet § 6 (5) finn ein sanksjonane munnleg påtale, merknad, bortvising frå den aktuelle timen og bortvising for resten av skuledagen. Desse reaksjonane vert rekna som mindre inngripande og er utan klagerett.

Den mest inngripande sanksjonen skulane kan bruke, er bortvising for inntil 5 skuledagar etter vedtak fatta av rektor sjølv, jf. ordensreglementet § 6 (6). For dei mest alvorlege sanksjonane er vedtaksmyndet lagt til fylkesdirektør opplæring. Dette gjeld pålagt skifte av skule, bortvising for resten av skuleåret og bortvising for resten av skuleåret med tap av opplæringsrett. Desse sanksjonane er heimla i opplæringslova § 3-8. Før slike sanksjonar vert nytta, skal ein etter opplæringslova § 3-8 siste ledd vurdere om det er mogleg å nytte andre hjelpe- eller refsingstiltak.

Kva sanksjon som vil vere «rett», er avhengig av ei konkret heilskapsvurdering av det einskilde tilfellet. Det er ikkje mogleg å setje opp fast utmålte sanksjonar for ulike brot på ordensreglementet. Tilfella vil alltid vere noko ulike, og vurderinga av kva andre hjelpe- og refsingstiltak som er moglege og høvelege, vil variere.

Alvorlege brot på ordensreglementet vil bli melde til politiet. Alle typar straffbare forhold som skjer i samband med skulen si verksemd, bør meldast til politiet, jf. ordensreglementet § 6 (2). Bakgrunnen for dette er todelt. Det eine er at straffelova gjeld på skulen. Vidare er det politiet sitt ansvar å finne ut om vilkåra for strafferettsleg forfølgning, eventuelt ransaking og beslag, er til stades. Skulane skal drive opplæring og ivareta alle elevane sine rettar, ikkje etterforske moglege straffbare handlingar.

Systematisk førebyggjande arbeid med psykososialt skulemiljø

Saker som gjeld uønskt åtferd som vald, mobbing og trakassering, har ofte samanheng med det psykososiale skulemiljøet til andre elevar. Hordaland fylkeskommune jobbar systematisk førebyggjande med psykososialt skulemiljø, både på skulenivå og på skuleeigarnivå. Dette er ei lovpålagt oppgåve og er heimla i opplæringslova kapittel 9a, nærare bestemt § 9a-4.

Skuleeigar og skulane har fokus både på førebygging og på handsaming av einskildsaker. Elevar og foreldre som treng rettleiing, kan ta kontakt med mobbeombodet. Det same kan skular og læreverksemdar. For å ha halde oversikt over type og tal saker får skuleeigar kopi av enkeltvedtak frå skulane. Vidare er skuleeigar involvert i arbeidet med klagesaker til Fylkesmannen. Desse systematiske grepa er tekne for at skuleeigar skal kunne støtte og følgje opp skulane, og eventuelt setje i verk større systematiske grep der det er naudsynt.

Hendinga på Fana Private Gymnas

Den konkrete hendinga som ligg til grunn for spørsmålet, skjedde på ein friskule, og Hordaland fylkeskommune er ikkje skuleeigar for friskulane. Fana Private Gymnas har sitt eige ordensreglement som ligg ope på deira nettsider. Kva sanksjonar skulen kan nytte, er heimla der. Det er først ved dei mest alvorlege sanksjonane Hordaland fylkeskommune vert involvert. Vedtaksmynde for bortvising for resten av skuleåret, med eller utan tap av opplæringsrett, er som for dei offentlege skulane lagt til fylkesdirektør opplæring, jf. friskulelova § 3-10 andre ledd.

Notat

Dato: 13.02.2017
Arkivsak: 2015/5010-4
Saksbehandlar: marhaa5

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Skulefrukost - bruk av midlar 2017

Fylkestinget vedtok i møte 13.12.2016 å utvide prøveordninga med skulefrukost, og 3.000.000 kroner vart øyremerka til ernæring i skulen. Midlane skulle prioriterast mot skular med låge inntakspoeng.

Fylkesrådmannen har kartlagt skular med låge inntakspoeng og låg gjennomføring, og midlane er lyst ut blant dei vidaregåande skulane i Hordaland med søknadsfrist 20. februar 2017. Skular med høgt tal på elevar med låge inntakspoeng og låg gjennomføring vil bli prioritert.

Per dags dato er det kome inn 11 søknader om midlar.

Vedlagt følgjer utlysingsteksten.

STØTTE TIL TILBOD OM GRATIS SKULEFRUKOST – UTLYSING AV MIDLAR

Fylkestinget har vedtatt at det blir sett av 3 mill kroner til gratis skulefrukost i vidaregåande skular i 2017. Midlane vert prioriterte til skular med låge inntakspoeng.

Midlane vert no lyst ut og skular kan søkje **med frist 20. februar 2017**.

På bakgrunn i *Regional plan for folkehelse – Fleire gode leveår for alle* sitt handlingsprogram blir det, i tråd med nasjonale føringar, sett krav til fylkeskommunen om å arbeide for å etablere sunne matvanar i skulane/skulekantinane, jfr. Helsedirektoratet sine retningsliner *Mat og måltid i vidaregåande skoler*, 2013. Skulen er ein unik læringsarena sett i ein helsefremjande og førebyggjande samanheng. Skulemåltidet er ein faktor av miljøskapande verdi som har betydning for helse, trivnad og læring.

Frå eit læringsperspektiv ser ein på måltid som grunnleggjande for å fremje konsentrasjon og læring, jfr. Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet

«Gjennom tilrettelegging for vel organiserte og sunne måltider som inkluderer alle, kan skolen bidra til at unge får gode muligheter til å etablere et helsefremmende og godt kosthold som de tar med seg senere i livet. Dette kan bidra til å redusere sosiale forskjeller i kosthold.» *Helsedirektoratet, Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen, nov. 2015*

<https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/mat-og-maltider-i-skolen>

Erfaringane frå skular i Hordaland som har etablert tilbod om skulefrukost viser at dei skårar betre i Elevundersøkinga enn gjennomsnittet i Hordaland når det gjeld trivsel.

For å bidra til styrking av tilbodet om gratis skulefrukost i Hordaland lyser vi såleis ut midlar til skulane. Ved vurdering av søknader vil skular med låge inntakspoeng og låg gjennomføring bli prioriterte. Tilskotbeløp blir maksimum kr. 200.000 – 500.000, avhengig av tal på elevar

Søknad om midlar skal innehalde:

- **Tal på elevar**
- **Gjennomsnittlege inntakspoeng i 2016**
- **Omfang av tilbodet/kor mange dagar per veke**
- **Budsjett: Kostnader totalt, eigendel og omsøkt beløp**

Frist for søknad: 20. februar 2017. Merk søknaden skulefrukost.

Søknad sendast til: postmottak.opplaering.@hfk.no

Ved spørsmål, kontakt marianne.haaland@hfk.no, tlf. 55 239242

Notat

Dato: 21.02.2017
Arkivsak: 2016/300-87
Saksbehandlar: torsan12

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Undervisningsevaluering i Hordaland fylkeskommune

Sak om elevevaluering av lærarar blei første gong lagt fram for opplærings- og helseutvalet og fylkesutvalet i mai 2006. Evalueringa bytte seinare namn til undervisningsevaluering. Opplærings- og helseutvalet vedtok i møte 21.09.2009 vidare presiseringar om at det er fylkesdirektør opplæring sitt ansvar å gi praktiske føringar for gjennomføring av evalueringa, at alle lærarar kvart år skal evaluerast av minst ei elevgruppe og at evalueringa, så langt det er mogleg, skal gjennomførast på Vg1-nivå.

Fram til våren 2013 blei evalueringa gjennomført i læringsplattforma Its learning basert på eit sett spørsmål utarbeidd sentralt i HFK saman med arbeidstakarorganisasjonane. I 2013 gjekk opplæringsavdelinga til innkjøp av PULS, levert av Conexus, eit verktøy for skuleeigar og skulane til systematisk kvalitetsvurderings- og oppfølgingsarbeid. Undervisningsevalueringa blei frå 2014-2015 gjennomført i dette systemet.

Hausten 2015 gjekk avtalen med Conexus ut, og på bakgrunn av ein felles anbuds konkurranse med 16 andre fylke blei dette systemet erstatta av Hjernen og Hjertet, levert av Rambøll.

Ein modul for undervisningsevaluering er ikkje ein del av innkjøpet, og må skaffast som ein tilleggsmodul.

Fylkesdirektør opplæring vil gå i dialog med Rambøll om kjøp av undervisningsevalueringensmodul som skal vere på plass for gjennomføring i skuleåret 2017/18. Det gir skulane moglegheit til å sjå resultat frå evalueringa opp mot andre resultat, som t.d. frå Elevundersøkinga og karakterdata. Arbeidstakarorganisasjonane vil bli inviterte til å delta i arbeidsgruppe som i dialog med Rambøll skal utarbeide eit spørsmålsbatteri for bruk i undervisningsevalueringa.

Ettersom det ikkje er mogleg å gjennomføre undervisningsevalueringa i Hjernen og Hjertet inneverande skuleår, er det gjort frivillig for skulane å gjennomføre ei eiga, lokal undersøking dette skuleåret. Ei slik undersøking kan gjennomførast på fleire måtar, t.d. gjennom Its learning.

Notat

Dato: 17.02.2017
Arkivsak: 2017/1548-1
Saksbehandlar: annsve3

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Lærekandidatordninga - eingongstilskot i samband med teikning av opplæringskontraktar i 2017

Fylkestinget handsama budsjettet for 2017 i møte 13.12.2016. I samband med budsjettsaka vart følgjande verbalforslag lagt fram i høve til lærekandidatordninga:

Lærekandidatordninga

Tilskotet til lærekandidatordninga vert vidareført. Dette er eit svært viktig tilskot for elevar som treng tilrettelagt tilbod for opplæring.

2,1 millionar kroner vart derfor sett av til utbetaling av eingongstilskot for 2017.

Med bakgrunn i dette vidarefører Hordaland fylkeskommune eingongstilskotet til lærebedrifter som teiknar kontrakt med lærekandidatar. Beløpet er 30.000 kr per opplæringskontrakt. Dette er same sats som i 2016. Dette tyder at det kan utbetalast tilskot til 70 opplæringskontraktar. Talet på kontraktar låg i 2016 på rundt 80. Først-til-mølla prinsippet vert dermed lagt til grunn.

Vonleg kan dette føre til at formidlinga av lærekandidatar skjer tidlegare på året enn før.

Føresetnader for tildeling:

- Lærekandidaten må ha ungdomsrett
- Tildelinga gjeld i utgangspunktet kandidatar som er folkeregisterregistrerte i Hordaland

I enkelte tilfelle vert opplæringskontrakten heva. I slike tilfelle skal følgjande retningslinjer om tilbakebetaling leggast til grunn:

- Tilbakebetaling av heile tilskotet dersom opplæringstilhøvet vert avslutta innan 6 månader.
- Tilbakebetaling av 50% av tilskotet dersom kontrakten vert heva innan 12 månader.
- Dersom ungdommen teiknar ny opplæringskontrakt, får også bedrift nr 2 eingongstilskot.

Frå 2017 av endrar fagopplæringskontoret rutinane for utbetaling av tilskotet. Beløpet vert ikkje lenger utbetalt i samband med godkjenning av opplæringskontrakten. I staden ber vi bedriftene sende inn faktura.

International Newsletter 02/16

Contents

1. OUR PARTNER REGIONS.....	3
2. COOPERATION THROUGH EUROPEAN AND INTERNATIONAL ORGANISATIONS.....	7
3. PROJECTS	10
4. YOUTH AND INTERNATIONALISATION	14
5. WEST NORWAY OFFICE IN BRUSSELS.....	26
6. OTHER INTERNATIONAL ACTIVITIES	27

Hordaland County Council is responsible for county policies within the following fields: Higher secondary education, cultural affairs, public transport, dental health, economic development and regional planning, including the development of the road system.

Hordaland County Council is involved in many international projects and activities. Our region has signed cooperation agreements with several partner regions abroad. The «Hordaland class» programme gives an opportunity for Upper secondary school students in Hordaland, to study in several of these partner regions for one school year. We also cooperate with other countries through membership in European organisations. Hordaland has been an active member of the North Sea Commission. We are also a member of the West Norway Office, one of six Norwegian regional offices in Brussels. EU-programmes such as Interreg and Erasmus+ are among the most important tools for internationalisation in Hordaland.

Hordaland County Council publishes an International Newsletter twice a year, giving a short introduction to the county's international activities over the previous six months. The overview is not extensive, but nevertheless we hope it gives an idea of the breadth of international activities that take place within our region.

All photos are produced by Hordaland County Council, unless otherwise stated.
For more information: www.hordaland.no/internasjonalt
Editor: einar.stokka@hfk.no

Front page: *Kickoff for the ASCENT project in Dun Lewey, Co. Donegal*
Photographer: *Ascent.*

1. OUR PARTNER REGIONS

Normandy, France

Success for Hordaland artist Thea Hjelmeland with L'Orchestre Régional de Normandie

As a commissioned project for this year's Festival les Boreales, L'Orchestre Régional de Normandie arranged and performed Thea Hjelmeland's music. This performance where Hjelmeland and the orchestra performed together was reviewed to be one of the best shows in this year's festival.

Festival les Boreales has followed the singer, songwriter and multi-instrumentalist, Thea Hjelmeland, for several years. Hjelmeland has also lived in France for a period of time. She performed in the festival before she released her first album. Hjelmeland has received great recognition and awards for her music the last years, especially for her 2nd album "Solar Plexus" which was released in 2014.

Festival Les Boreales takes place in Normandy each November, and is the biggest festival with a Nordic focus outside the Nordic countries. It is an interdisciplinary festival and over the years different artists from Hordaland have been able to participate within different art forms and genres including the author Gunnar Stålesen, our national dance company Carte Blanche, Edvard Munch paintings from the art museum of Bergen and the death metal band Gogoroth. A brand has been created – Made in Hordaland – for the artists from our county who participate in the festival programme. It is the artistic director of the festival who is responsible for the artistic content in the festival program, but there is good contact between the cultural department in the county council and the festival, and the festival is given a grant from Hordaland for the Made in Hordaland parts of the program. This is a vital and important part of the cooperation between Hordaland and Normandy.

Artist-in-Residency

The artist Johanna Lettmayer has been on a three months stay in Caen in Normandy as a part of the Normandy-Hordaland cooperation agreement. The agreement gives a recently graduated artist the opportunity to go on exchange for several months.

Conseil Régional de Normandie, Hordaland County Council, Esam Caen/Cherbourg and Bergen Academy of Art and Design cooperate on the exchange of artists. Hordaland and Normandy alternate in hosting each other's artists. This year an artist from Hordaland visited Normandy. The artist received a scholarship of NOK 30.000 from Hordaland County Council, and both accommodation and access to an atelier are arranged for by Esam. Johanna Lettmayer was chosen by jury with representatives from both Hordaland and Normandy.

The Cultural Rucksack

As a part of the Normandy-Hordaland cooperation agreement the puppetry theater group Cie Akseleere from Normandy toured Hordaland for two weeks.

The tour was part of the programme of art and cultural mediation in the schools in Hordaland, Den kulturelle skolesekken (Cultural Rucksack). This is the fourth year that artists and acts from Normandy have toured Hordaland. The acts from Normandy have had an emphasis on theater and circus. Cie Akseleere performed at Bømlo Arts Centre, at Husnes Arts Centre, and at Voss Arts Centre 25th-28th October.

Thea Hjelmeland performing with L'Orchestre Régional de Normandie at the Festival les Boreales. Photographer: Agence Franck Castel.

Contact: Charlotte.Espeland@hfk.no

Orkney Islands, Scotland

Hordaland County Council visited the Orkney Islands for the annual Christmas Tree Lighting Ceremony in December. Chair of the Committee for culture, sports and regional development (KIRU), Beate Husa, represented Hordaland at the tree lighting ceremony. As a part of the annual celebrations fiddlers Frank Rolland and Alexander Olavson Røynstrand also toured the primary schools on Orkney the week before.

The weekend started with the annual Friday Dinner-dance hosted by the Orkney Norwegian Friend Association (ONFA). Hordaland County Council was represented by Beate Husa

(Chair KIRU), Ronny Skaar (Head of Section for Arts and Culture) and Einar Stokka (Advisor, Section for research, internationalization and analysis). Convener Steven Heddle, the Honorary Consul to Norway Leslie Burgher and Lord Lieutenant Bill Spence were also present. Beate Husa thanked the Chairman of ONFA Ishbel Borland for the friendship and all assistance during the celebrations.

Saturday it was time for the annual Tree Lighting Ceremony. For more than thirty years Orkney Islands and Hordaland County Council have had a friendship agreement. To mark this long-lasting collaboration Hordaland County Council gives a Christmas tree to the people of the Orkney Islands, which stands outside of the grand St Magnus Cathedral.

As a part of the friendship agreement Hordaland offers a cultural tour of the primary schools around Orkney Islands. This is a very appreciated and interesting arrangement, both for the pupils and for the musicians. The musicians visiting Orkney this year were Frank Rolland, the experienced county musician, and Alexander Røynesland, this year's winner of the Folk Musician Award in Hordaland. They toured the primary schools, showing the pupils Norwegian folk tunes and dancing. For the first time this year the musicians from Hordaland also held a Master class with young music students, which was a great success. Teacher and fiddler Douglas Montgomery and representatives from Hordaland County Council agreed that this was a fruitful cooperation and something one should consider repeating in the future. The master class ended with a joint act in St Magnus cathedral on Saturday and Sunday.

In 2017 the Orkney Islands will celebrate the 900th anniversary of St. Magnus cathedral with a whole range of events throughout the year. A meeting between Beate Husa and Ronny Skaar, and Leslie Burgher, Chariman of the board of St. Magnus festival, was held in order to discuss possible cultural collaboration during next year's celebrations. The historic ties between Orkney and Norway are strong, and something to celebrate during this year's anniversary.

Frank Rolland and Alexander Røynesland performing with local students in the St Magnus cathedral. Photographer: Leslie Burgher

Contact: Einar.Stokka@hfk.no

Edinburgh, Scotland

Edinburgh Christmas 2016

Deputy County Mayor, Pål Kårbø, led a small delegation to Edinburgh this year in order to hand over the gifted Christmas tree from Hordaland to the city of Edinburgh and to take part in the opening of Edinburgh Christmas. Hordaland musicians Reidun Horvei, soprano, and Inger-Kristine Riber, piano, took part in the celebrations to mark the opening of the Edinburgh Christmas street. Edinburgh Christmas has a special atmosphere with a huge traditional German style Christmas market and funfair and Christmas lights along the main shopping streets. Several thousand people had found their way to the city centre as darkness was falling.

Pål Kårbø and Edinburgh's Deputy Lord Provost, Steven Cardownie highlighted the cooperation between the cities as part of the event. Each year Hordaland also co-organises the Royal Norwegian Advent Concert in St Giles Cathedral with the Honorary Consul General of Norway. The Hordaland musicians joined the Schola Cantorum of Edinburgh conducted by Eric von Ibler to give a memorable performance in these stunning surroundings. The delegation left Edinburgh with the intention of building further on our good relations and ongoing projects and our thanks go to the city and to the Lord Provost, Donald Wilson, for the hospitality received.

Deputy County Mayor, Pål Kårbø, during the Royal Norwegian Advent Concert in Edinburgh.

Contact: Kate.Clarke@hfk.no

Hordaland classes

Students in Missouri became state champs

Although most of the Hordaland classes are in Europe, Hordaland County Council also has a Hordaland class in Missouri, USA, at Saint Paul Lutheran High School. In 2016 the Norwegian students contributed to the school winning two state championships!

For many years Hordaland has sent students to Saint Paul Lutheran High School in Missouri. Living and going to school in this "Norwegian" part of the US is a great experience for the

The winners of the Missouri soccer state championship. Involved students from Hordaland - Sverre Jervell, Simon Høyland and Håvard Stranden from Øystese Upper Secondary School, Frode Hitland from U. Pihl Upper Secondary School, Marius Økland Unnvik and Adrian Strøm from Amalie Skram Upper Secondary School, and Oddne Teigenes from Odda Upper Secondary School.

students, as they experience a new cultural setting, improve their English, and grow as individuals. Sverre Jervell, from Øystese Upper Secondary School, is one of the 27 students from Hordaland currently in Missouri:

– Studying in USA is a bit different from studying back home. We have the same schedule and the same subjects every day at the same times. Each class is 45-minutes long, and

therefore shorter than in Norway. We therefore have more classes in a day, but have approximately just as long school days as in Norway. We live at the school, and eat every meal here. We also get a warm lunch. The food contains more fat and sugar than the Norwegian food, and it sometimes disappoints us. Studying abroad expands your horizons and creates new relationships, but you also feel homesick from time to time.

The Hordaland class in Normandy
The 14 students from Hordaland, currently undertaking their second year of upper secondary school in Normandy, eating lunch with headmistress Unn Fauskanger at Café Bistronomie in Caen. The café has become a traditional place for the headmistress to invite the students for lunch and a chat when visiting Normandy. The students are placed at four different schools in the region. They were chatting cheerfully during the lunch, and the visitors from Hordaland were impressed by the level of French the students had achieved after only two months in Normandy.

The hordaland class in Cardiff
Here is the Cardiff class of 2016-2017. On the last weekend of October the Cardiff class had a tutorial in Norwegian. The topic of the day was the Renaissance. The students came to class well prepared and eager to participate, and Hege Cruickshank, coordinator and Norwegian teacher, was happy to see the students again. The 19 Norwegian students attend five different schools in the Cardiff area, and they meet with the Norwegian teacher several times a year to go through the curriculum in Norwegian language and literature. On Sunday 23rd October the class headed for a three-day trip around Wales, together with teachers Ronny Arildsen and Hege Cruickshank. They went to Tenby, Broad Haven and Hay-on-Wye, and on the last day they visited the Big Pit in Blaenavon to get a glimpse of Wales' coal mining history. The last night they stayed at a haunted hotel in Hay-on-Wye, and the students insist they met several of the ghosts. (One of the girls took this snapshot to prove it:)

The Hordaland class in Thüringen.

Reception at the town hall in Erfurt, Thüringen. The Hordaland Class met with the Mayor Andreas Bausewein Thursday 3rd November 2016. Also present was the leader of Department of Education, Dr. Werner Ungewiss, and teachers, students, employees at the boarding house, as well as company managers who were working with the students.

Hordaland class

Hordaland class is an exchange programme open to all students from Hordaland who have completed the first year of upper secondary school (Vg1) in General studies or Electronics. After the school year abroad the students return to Hordaland and are either accepted into a third and final school year (Vg3) or into work practice (Electronics). The exchange programme guarantees the same rights as other educational programmes, for example, the right to a student living allowance and travel grant from The Norwegian State Educational Loan Fund (Statens Lånekasse for Utdanning).

How Many?
77 "Hordaland class" students are doing their second school year abroad during the school year 2016-17.

Cooperative countries
Four secondary schools in Hordaland coordinate the "Hordaland class" programme and are responsible for the follow-up of the students while abroad. The second year students attend schools in:

- Cardiff, Wales UK (19 students)
- Erfurt, Germany (18 students – 8 students within General studies and 10 students within Electronics)
- Normandy, France (14 students)
- Missouri, USA (27 students)

Why?
The aim of the "Hordaland class" programme is to give students in Hordaland the opportunity to live and go to school abroad. Increased knowledge of languages, intercultural competence and new friendships and network will equip the students with highly valuable skills regarding the global and multicultural society.

Contact: Berit.Roksvag@hfk.no

In addition to studying, many of the students are involved in the school's sports activities as well. The concept with school teams is different from Norway, and Sverre Jervell explains that there are other sports which dominate:

–The soccer-level is not very high compared to Norwegian soccer. But it proved to be a great challenge anyway, especially when we meet the top teams in the state. Volleyball has a more similar level compared to Norwegian-volleyball. Basketball, on the other hand, is way better than in Norway. A big part of the American students at the school are involved in basketball, and have been from a very young age. The American-football team has the greatest status by far. On home games, the stadium is often full and it is always a great atmosphere. The crowd contains a lot of students, but also parents, teachers and other people from the local area. Also games which are played in an indoor arena gather a lot of people. Soccer has a somewhat lower status, but had a lot of people coming over for the State Championship in St. Louis.

In 2016 both the school soccer team and the school volleyball team won the state championship. Lea Gjerde from Nordahl Grieg Upper Secondary School and Maren Norheim from Øystese Upper Secondary School were part of the school volleyball team. Seven of the Norwegian students played in the soccer team. Sverre says it was an exciting experience:

– We started by playing a lot of games nearby and got a great record. We were rated the best team in our district, which gave us easier opponents in the district championship. After winning it, we went through sectionals against other district-champs. Then we got to the state championship, contained by the four best teams in the state. We started it all off by playing a semi-final, which we comfortably won 5-1. The final was really close and tense through the whole game, but we made it after all. 1-0 was the final score. We couldn't have made it without our team-spirit and great effort by every single player. Every Norwegian contributed to the state title, but one who is worth mentioning in the final was Simon Høyland. He was the last Saint Paul player to touch the ball before it crossed the line for the winning goal.

Contact: Kurth.Ystebo@hfk.no

2. COOPERATION THROUGH EUROPEAN AND INTERNATIONAL ORGANISATIONS

North Sea Commission

Hordaland has returned to their former position as ordinary member of the North Sea Commission, having run the Secretariat until June 2016.

Membership involves participating in the thematic working groups. Hordaland has both political and administrative representation at the meetings. Here we can give input to thematic discussions, share best practice and discuss around possible project development.

For example, Marine Resources Group is working on concrete actions to realise the discard ban and on maritime spatial planning. The next meeting will be held in Bergen in January 2017 where Norwegian long standing experience with a similar discard ban will be highlighted as best practice.

Meanwhile the Energy and Climate Group sees several overlapping areas with the transport group. Through the NSC working group, Hordaland was invited to join the "Hydrogen Joint Undertaking", an important network which can help develop our hydrogen strategy further.

We are yet to appoint political and administrative representation to the new group on Attractive and Sustainable Communities. This new group will start up in 2017 and follow up on the work of the former Culture and Tourism Group and the Economic Development Group.

Contact: Kate.Clarke@hfk.no

CPMR

Hordaland follows the political processes closely at CPMR. The most relevant themes for us include the maritime agenda, transport policy and energy and climate change issues. CPMR work systematically on the future of cohesion policy which we also follow, where this is relevant for the EEA agreement.

Regrettably we were unable to attend the General Assembly on Azores in November but we are able to update ourselves fully on all processes through our contacts and the official minutes.

Contact: Kate.Clarke@hfk.no

UNESCO Intangible Cultural Heritage

As the first organisation in the Nordic countries Oselvarverkstaden, Oselvar boat-reframing, has been included in the UNESCO list of Intangible Cultural Heritage, in the category Good Safeguarding Practices. The honour was announced during the UNESCO meeting in Addis Ababa at the end of November. Oselvarverkstaden was nominated by the Ministry of Culture in 2015, and is now one of only 17 programmes on the list.

Previously western Norway's main mode of transportation, also used for recreation, the wooden oselvar boat almost became obsolete with the introduction of modern boats in the

Oselvarver boat-reframing was included on the UNESCO list of Intangible Cultural Heritage. From left: Berit Osmundsen (general manager Oselvarverkstaden), Stig Salbu Henneman (boat bulilder), Kjell Magnus Økland (textbook author), Åsmund Lien (former general manager Oselvarverkstaden), Leif Harald Amundsen (boat bulilder), Vidar Langeland (administrative staff Oselvarverkstaden), David Sandved (County Curator), Lisbeth L. Axelsen (Director of Culture Os municipality), Per Morten Ekerhovd (Director of Culture & Sports Hordaland County Council), Norvald Skåtøy (Chairman Oselvarverkstaden) og Terje Søviknes (mayor Os municipality).

1940s. This was also due to government price restrictions forcing builders to find alternative work and greater road transport in the 1960s. To help safeguard the traditional practice, the Os Båtbyggjarlag (boat-builders guild), Os Municipality and Hordaland County, supported by the Arts Council Norway, founded the non-profit boatyard and workshop foundation Oselvarverkstaden.

–The UNESCO listing shows that the measures taken by Os municipality, Hordaland County Council and Os boat-builders guild was ahead of its time, and an important measure to safeguard this traditional practice, says County Mayor Anne Gine Hestetun.

Hordaland County Council has for the last 20 years contributed with financial support, which has increased over the years. Operating since 1997, Oselvarverkstaden recruits apprentice boat builders, facilitates the transmission of expert know-how on building techniques (normally passed down from father to son), attracts active builders providing them with infrastructure and supports the oselvar manufacturing market. The builders also conduct field studies, demonstrations and participate in seminars and exhibitions, locally and internationally.

The wooden oselvar boat originates from a 1000-year-old tradition, and the boat of today has been in use since the 1800s. UNESCO has now expressed the importance of keeping this tradition alive.

–This is a benchmark on how conscious regional cultural politics can ensure the cultural heritage in Hordaland and at the same time get international attention, says Beate

Husa Chair of the Committee for culture, sports and regional development.

Contact: David.Aasen.Sandved@hfk.no

UNESCO City of Gastronomy

In September 2016 a delegation from Dénia, a city in Denia, visited Bergen to experience the gastronomic traditions of our region. Bergen was included as a new member of the UNESCO Creative Cities of Gastronomy (UCCN) in 2015, along with the city of Denia.

Dénia participated at the Bergen Food Festival 2nd-4th September. At the opening live show chefs from the gastronomy city showed how to make their signature dish paella. The delegation from Dénia then visited Hardanger and experienced the rich local food culture there.

–We really wanted to show our Spanish friends the local dish of our region. We were thrilled that Hardanger Business Garden were happy to invite our visitors to Hardanger, says Heidi Bjonnes Larsen from Hordaland County Council.

The delegation from Dénia included the Mayor of Dénia, a chef and restaurateur, a wine producer, and representatives from the tourism industry. During the trip to Hardanger the delegation visited a local award winning producer of frutis, Nøring, Linga salmon, who produce farmed salmon, Steinstø fruit farm and Spilde cider farm.

Contact: Heidi.Bjonnes.Larsen@hfk.no

The delegation from UNESCO Gastronomy city Dénia visiting Steinstø fruit farm in Hardanger.

“UNESCO”

– In 1945, UNESCO was created in order to respond to the firm belief of nations that political and economic agreements are not enough to build a lasting peace. Peace must be established on the basis of humanity's moral and intellectual solidarity.

– The term 'cultural heritage' has changed content considerably in recent decades, partially owing to the instruments developed by UNESCO. Cultural heritage does not end at monuments and collections of objects. It also includes traditions or living expressions inherited from our ancestors and passed on to our descendants.

– The Register of Best Safeguarding Practices allows states' parties, communities and other stakeholders to share successful safeguarding experiences and examples of how they surmounted challenges faced in the transmission of their living heritage, its practice and knowledge to the future generation.

Vestlandsrådet (Council of Western Norway)

Council of Western Norway is a political cooperation platform for the four counties on the Norwegian West coast; among them Hordaland County Council. The main areas for cooperation are transport and infrastructure, development of tourism, internationalisation and energy. This autumn the Council looked at the role of Western Norway in light of EU energy union.

When the proposal of EU's energy union was presented in 2015 it became clear that it had implications for Norway and for Western Norway in particular. The Energy Union focuses

on five mutually supportive dimensions: Energy security, solidarity and trust; the internal energy market; energy efficiency as a contribution to the moderation of energy demand; decarbonisation of the economy; and research, innovation and competitiveness.

EU's energy policy is important to Norway through the European Economic Area treaty and due to the fact that EU is the most important market for Norwegian energy. Norway is in close dialogue with EU in this field and has provided active contributions and influence throughout the energy union process.

Norwegian energy is also important for the EU. EU imports 24% of its natural gas from Norway (2013). The Norwegian gas is important in view of both energy supply and energy security. To link up with Norwegian renewable energy production is another aspect that is relevant in light of energy security and decarbonisation. Norway as a green battery for Europe is an interesting aspect in the relationship between Norway and the EU. The Norwegian hydropower is green and has the added advantage of energy storage. There are already cables between Norway and Denmark, Germany and the UK. Further cables are being developed. Norway has signed an agreement with other North Sea countries to strengthen energy cooperation in the North Sea.

The Council of Western Norway are looking into what opportunities EU's energy union can bring to local business and value creation, while maintaining a holistic energy planning and avoiding harm to nature. As a starting point, Council of Western Norway gathered statistical information about the energy sector in the four counties in order to map Norwegian contribution to EU's energy union. The statistical database will be followed up by a joint analysis or project. A political ad hoc steering committee has been established to steer and monitor the work. Work will continue in 2017.

Contact: Camilla.Lovaas.Stavnes@hfk.no

3. PROJECTS

Interreg V B – North Sea Region

Interview with the National Contact Point

Hordaland County Council hosts the National Contact Point for Interreg North Sea Region Programme. We posed some questions to Kate Clarke:

You have been working at the NSR National Contact Point for 10 years now. What are the latest developments?

The latest programme 2014-2020 has a new two phase application process. All projects have to submit an Expression of Interest and only those which are approved by the programme steering committee can go further to apply for funding as a full application. There is also a strengthened focus on achievable and measurable results which need to be shown within the life of the project.

Why should we apply to this programme?

The North Sea cooperation area is well developed on many fronts and has long historical and cultural ties through

National contact point for Interreg North Sea programme, Kate Clarke.

“The North Sea Region programme”

What?

The North Sea Region programme aims to support development and foster sustained economic growth across the North Sea Region. The NSR programme supports activities and pilots in the areas:

1. Strengthening research, technological development and innovation;
2. Efficient use of resources;
3. Adjustments to climate change and conservation and protection of the environment; and
4. Sustainable transport.

Who?

A total of seven countries and regions around the North Sea coastline are part of the programme.

How much?

The total budget for 2014-2020 is €167,253,971.

trade and seafaring. We are able to communicate well and understand each other so that a high success rate in projects has been the norm. We also face common challenges and can learn from each other. The Dutch for example have a wealth of experience and best practice in relation to water management and climate adaptation. The shared resource of the North Sea itself must be managed properly in relation to such important areas as natural resources and energy for example.

A coordinated approach by building networks and sharing development and experience is part of what Interreg is about.

Can you mention a good example of a project which has given benefits to the whole region?

It is important for these kind of Interreg projects that they have an impact across the whole North Sea region. One of the projects led from Norway, InForCare, is a good example of this and will look at new models for developing innovation in service delivery by optimizing informal and formal networks to address our common demographic and healthcare challenges.

Contact: kate.clarke@hfk.no

Kickoff for the ASCENT project in Dun Lewey, Co. Donegal

Interreg V B – Northern Periphery and Arctic Programme Area

Northern Periphery and
Arctic Programme
2014–2020

ASCENT

The ASCENT (Apply Skills and Conserve our Environment with New Tools) project had its first meeting and official launch in Co. Donegal, Ireland on 17th-18th October. The project seeks to explore new concepts for balancing tourism, cultural and economic interests with environmental needs. Hordaland's case in the project will be the Trolltunga region in Odda, which has become an iconic travel destination worldwide.

The five partners were enthusiastic about the opportunity to work together to address challenges relevant to their own sites through Ascent, and are continuing to talk in order to plan the activities in the project. Joint problems the partners are keen to solve include upland path management and construction, upskilling of path builders and planners, improving safety measures for visitors and finding suitable solutions for the issue of rubbish and waste. A key point is also enhancing the interface with the tourism marketing drive to ensure visitors have the knowledge and the tools to move in the area safely and without causing undue damage to the area.

A study trip is planned for the end of March, when the partners will meet along with some of their local stakeholders in Cairngorn, Scotland. The aim of the trip is to study best practices in the Cairngorn district, as well as learning more about the partner countries own best practice when it comes to their sites.

The project's lead partner is Donegal County Council, together with partners Hordaland, Newry, Mourne and Down District Council (Northern Ireland), Soil Conservation Service of Iceland, Metsähallitus Parks & Wildlife Finland and Gaeltacht Regional Authority (Ireland) and Causeway Coast and Glens Heritage Trust (United Kingdom).

Contact: Marta.Dixon@hfk.no

Northern Periphery and Arctic Programme
2014–2020

EUROPEAN UNION
Investing in your future
European Regional Development Fund

New Économusée in Hordaland

The Leader of the City Council of Bergen, Mr. Harald Schelderup and the County Mayor of Hordaland County Council, Mrs. Anne Gine Hestetun, together officially opened the 12th new Économusée in Norway, Arven, on 26th August. The traditional silver factory, Arven, lets you experience some of the Bergen's best gold - and silversmiths at work.

Theodor Olsen company started making silver products in 1868. Today, the company has been renamed Arven (i.e. the Heritage). Arven produces everything from plates used for the winner of the prestigious international Bocuse D'Or competition in gastronomy, to solid silver cutlery or baby's first shoes, coated in real silver. Arven recently merged with a goldsmith company, adding to the number of skilled employees and the product range.

The workmanship is second to none. From daybreak to sunset, these artisans are at work, producing the most wonderful designs in jewellery, vases or goblets. Precious metals surrender their obstinacy to Theodor Olsen's creations in a way hard to match anywhere. This company is committed to keeping the highly specialised craft alive for future generations.

Arven is located close to the Unesco world heritage area of Bryggen, in an area which was central for the development of the very first recognised silver and goldsmiths in historic Bergen. Arven will serve both the tourist market and the needs of local citizens for traditional and innovative silver and jewellery products.

The company has 36 employees, who are all happy to join the Economusée network, with their new location and high quality workspaces in newly renovated buildings.

The Craft Reach project

Hordaland County Council brought the concept of Économusée from Canada to Europe in 2007. The Interreg Craft Reach/Économusée project is funded by the NPA Northern Periphery and Arctic Programme and is in its 3rd phase. The Council has been Lead Partner of the Économusée project for almost eight years. However, The Royal Norwegian Society in Western Norway ("Norges Vel"), as the new Lead partner, now administers the project. Hordaland County Council provides financial support and staff for project implementation. By the end of the current Craft Reach project, the goal is that the Économusée Northern Europe network will have more than 75 artisan members in eight countries. This is a fantastic target for the work over the next three years. The EU project is progressing well on the West Coast of Norway and among the 7 other international partner regions.

A living heritage

Leader of the Economic Development section in Hordaland County Council, Mette Nora Sætre, explains that we will see more of these kinds of companies under development in Western Norway in 2017. Economusees are not a museum but a living sustainable craft company. The Economusees often work together in the network, and learn and support each other as visitor centres. Three more Économusées will be established on the West Coast before the end of the Craft

Goldsmith Stian Wasmuth working at Arven, the Économusée in Hordaland

Économusée
NORTHERN EUROPE

Économusée

An Économusée showcases traditional trades and know-how by promoting the establishment of Économusée. An Économusée company must fulfill the following criteria:

- Use of a traditional craft technique (know-how or savoir-faire) in its production
- Production of traditional and/or contemporary products with cultural value
- Open doors to the public in order to promote its know-how and its craftsmen
- Has a site designed for the animation and interpretation of its production

www.economusee.eu/

Reach project, of which two will be established in the County of Møre og Romsdal.

The next Economusee in Western Norway will be the Ciderhouse at Balestrand, which will open 19th May 2017.

Contact: Terje.Inderhaug@hfk.no

Staff Mobility

– cross sectorial mobilities

In the 2016 call for application Hordaland County Council was awarded with 163 mobilities, distributed on VET learners, teachers and staff in different companies.

For staff projects in private and public organizations/businesses Department of Regional Development got 54 mobilities, 50 731 € in total. These are all cross sectoral / interdisciplinary projects and the topics cover a wide field of subjects: Recruitment and training in maritime VET (vocational education and training); Green industrial symbiosis; Innovative healthcare services in municipalities; Management of forest genetic

resources; Implementing local food traditions and enhance recruitment to VET in the food/agricultural sector; Assessment of practice competence in VET health and care; Exchange of best practice between Creative Gastronomy cities. These projects will start up in 2017.

Contact: Marit.Einen@hfk.no

Centre for Development of Institutional and Home Care Services (USHT)

Through participation in the Erasmus+ programme Centre for Development of Institutional and Home Care Services (Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Hordaland - USHT) has had the possibility to strengthen their work, linking it closer up to international best practice.

USHT has for the last 3 years sent out more than 30 people on Erasmus+ staff mobility projects. This has been a cross-sectoral project which has included experts and professionals from partners such as local municipalities, VET-schools (vocational and educational training) and Bergen University. The projects have been linked up to current issues, such as dental health, welfare technology, habilitation, patient safety, and palliative treatment. Per Waardal from USHT explains:

– Linking the projects up to issues that are already on our agenda makes the results even better. In that way we have strengthened already ongoing work by learning from best practice internationally.

One example is the project group that went to Gothenburg and Mariestad in 2016. The group included dentists, dental assistants, professionals from home nursing care, and representatives from the dental assistant education. In Mariestad the group studied a project on dental care in home nursing care, which is similar to an ongoing project in Hordaland. In Gothenburg the group learned more about new welfare technological solutions for home nursing care.

–In addition to acquiring new competences from some of the best professionals internationally, there is a second important effect from these projects. By creating new cross-sectoral project groups, the dialogue and collaboration between the different partners in Hordaland has been strengthened.

Per Waardal says that especially the dialogue between USHT and the VET-schools has become reinforced. This is extremely important because of the central role VET-schools have in introducing new methodology, like welfare technology and software for document management. The fact that we have had the chance to give grants to ordinary professionals within the services has also been significant.

– Erasmus+ has given USHT the possibility to work with competence building with an international perspective. This gives our work more depth and gives us wider reference. With several of our international partners we have now had a continuous collaboration for several years.

Contact: Kari.Sunnevag@bergen.kommune.no

4. YOUTH AND INTERNATIONALISATION

Vocational education and training Learners'/ Teachers' Mobility

In the 2016 call for proposals HFK was awarded with approximately 90 mobility projects for VET students, apprentices and teachers.

Contact: Lene.Fjeldsbo@hfk.no

Erasmus+ Apprentices (VET Mobility)

Thanks to funding through the Erasmus+ programme, Hordaland County Council was able to send six apprentices, from various disciplines, on work placements in four different European countries this autumn. Tuva Villa and Princess Williams, both training to become chefs, had a three-month work placement each at Dill restaurant in Reykjavik, Iceland and Mathias Dahlgren restaurant in Stockholm, Sweden, respectively. Daniel Berg had his placement at Arla Foods in Denmark, learning more about industrial food production while Celine Lønborg, a hair dresser apprentice, had her one-month work placement at Zenz Organic Hairdresser, also in Denmark, learning more about the use of organic and green hair products. The last two, Frida Dalsbø and Cesilie Hansen, both apprentices in office and administrative work, have had their work placements in London, England, at Ashurst law firm and the Norwegian British Chamber of Commerce.

It is the Training Offices that are responsible for the apprentices while they are abroad. However, since Hordaland County Council is responsible for the administrative work in relation to their placements, we have been fortunate enough to follow all of the apprentices closely, from the time of preparations and planning throughout to the end of their work placement and mobility stays. Common feedback from all of the apprentices is that this has been an amazing opportunity for them. They have learned more about their trade, and have become familiar with new or different working methods and equipment. They have also had to adjust to sometimes completely different working environments as well as a new culture and language. They have become more confident in their ability to

communicate in a different language and some of them were able to pick up a brand new language in the process.

Hordaland County Council and representatives from the Training Office were also lucky enough to visit Tuva during her placement in Reykjavik. This provided us with the opportunity to learn more about education and training in the host country, as well as becoming familiar with the work place. In addition, it gave us chance to see the apprentice "in action" and talk about the structure and development of current and future work placements.

None of the apprentices regret signing up for a work placement abroad and they would all recommend it to others. Princess encourages anyone who considers it to just do it, claiming all it takes is to show genuine interest and a willingness to learn.

Tuva Villa had her mobility placement at Dill Restaurant in Reykjavik.

Contact: Lene.Fjeldsbo@hfk.no

Work placement in London, UK

Cesilie Hansen and Frida M. Dalsbø are both apprentices in office and administrative work at the Norwegian School of Economics (NHH). They applied to Hordaland County Council for an Erasmus+ Mobility placement, and were awarded with funding to do a 3-month work practice in London. In addition to applying for funding, and as part of their training, they were also responsible for organising their stay, such as finding a

work place and accommodation. It took a bit of effort finding jobs as they experienced that London is a popular city and have a lot of people who are willing to work for free. Utilising their network at NHH, and after sending off their CVs and doing interviews, they both managed to secure good work placements in the end. Cesilie worked at The Norwegian-British Chamber of Commerce, while Frida worked at the law firm Ashurst London. Frida says that the experience of organising the stay taught her to be patient and to never give up.

Work tasks

The two apprentices have had different and varied work tasks during their placements. Frida worked within different teams in the Ashurst HR department, and after a while she was given more responsibility in the Learning and Development team. – I got more responsibility and felt like one of the other employees. I organised all the admin work when we for example had training sessions, making different sessions in a system called Learn, booking rooms, archiving, re-branding PowerPoints, etc. Cesilie participated in and helped arranging several events, such as Nordic Drinks, a Social Media Workshop event, and a Brexit event at the Norwegian Ambassador's Residence in London. – One of the main tasks working for NBCC was to arrange networking events for both members and non-members, with a twist of different topics, Cecilie continues to say that – Not only have I learned a lot by the administrative tasks I've done, but I've also met many people who truly can be an inspiration for me as a businesswoman.

Out of the comfort zone

Through this experience, both Cesilie and Frida have experienced personal growth as well as gained important skills and competences beyond those directly linked to their work. Frida says that – The feeling of independence is something everyone should experience. You get to challenge yourself with another culture and language. Cesilie also experienced the importance of stepping out of the comfort zone saying that – Being in London, I can see that I've learned a lot both personally and in the business environment. I've had to challenge myself, get

Frida M. Dalsbø (on the right) was on a 3-month work practice in London.

out of my comfort zone, and be an independent woman in a new country. The first difference I noticed was of course the language. Even though we learn English from young age in Norway and I knew it pretty well, I still wasn't that comfortable talking English (especially not in front of a lot of people). Therefore, I was happy to see that this turned out to not be any problem at all. Not many weeks had passed before I even started thinking in English.

Working in another country for a longer period of time also made Frida and Cesilie more aware of cultural differences. Cesilie says that it is good to be aware of the different ways

ERASMUS+ and Hordaland County Council

What?

Erasmus+ is the EU programme for education, training, youth and sport. The Erasmus+ programme aims to boost skills and employability, as well as modernising Education, Training, and Youth work. Erasmus+ website: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm

Why?

Erasmus+ will provide opportunities for over 4 million Europeans to study, train, gain work experience and volunteer abroad. It reflects the priorities of the Europe 2020 strategy: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

How?

Hordaland County Council applies for financial support every year in order to provide for:

- Training placements for students and apprentices within Vocational Education and Training (Erasmus+ VET Learners' Mobility)
- Staff in charge of Vocational Education and Training (Erasmus+ VET Staff Mobility)
- Youth and youth workers (Erasmus+: Youth in Action)

"Winds and Tides". The view from the electrical ferry Ampere

Norwegians and the English communicate, as Norwegians tends to be more straight forward in their communications and the English are a lot more polite. Frida also says that the work culture is different in England, as – London's a big and busy city with a competitive work environment. Companies are often global so you are "competing" with companies and people from all over the world. Which leads to a high performance culture and people need to be very dedicated to their jobs and often do more than expected.

No regrets

Both Frida and Cesilie would recommend and encourage others to take advantage of the great opportunity that Erasmus+ gives students and apprentices. – Going to another country to work there for a period of time, is an experience you won't get by always staying at the same place. This is not only for your future career, but also for personal development. Being independent and self-confident is not something many get for free claims Cesilie and continues by saying that – I'm so grateful for this journey, and wouldn't have missed it for anything. The greatest part about this is that everyone has the opportunity to apply, so why not do it? I promise that it's something you'll never regret!.

Contact: Lene.Fjeldsbo@hfk.no

Erasmus+ project "Winds and Tides" – Visit from Normandie

In our last edition we presented the Knarvik Upper Secondary School's new international project Winds and Tides. In cooperation with Conseil Régional de Normandie in France, and Energy Skill Partnership in Scotland, the project aims at adapting the vocational education and training offered to the development of the growing industry of wind and tidal energy. This fall it was time for student exchange between the regions, with the Norwegian students visiting Scotland and the French students visiting Hordaland.

The project aims at creating and experimenting with a new training offer which is to accompany the development of the growing marine renewable energy industry. The production of renewable energy will need more qualified personnel, particularly in terms of installation and maintenance.

In September, students from Knarvik Upper Secondary School visited Scotland and the Orkney Islands for two weeks. The students, who study TAF (Technical and general studies), visited many different companies and facilities, among them the European Marine Energy Centre at Orkney, the world's

leading facility for testing wave and tidal energy converters, and Whitelee Windfarm, UK's largest onshore windfarm, located outside Glasgow. The visit was a great experience for the Norwegian students, learning a lot about how the world leading expertise on renewable energy works.

In November, two teachers and 12 students from Normandy visited Hordaland for two weeks. The students came to learn more about the renewable energy industry and related industries in Hordaland. The French students got to experience elements of offshore wind operation, visited BBK Matre, the largest hydropower plant in Norway, and also other industry in the region like Rolls-Royce Engines Bergen and Framo Services.

Contact: Brigt.Roar.Skeie@hfk.no

Tertnes Work practice in London

In November, four students from Tertnes Upper Secondary School spent three weeks in London, working and living like Londoners. As a part of the ERASMUS+ VET Mobility Programme, they carried out work practice in shops like Oxfam and BHF, Leonardo Hotel Heathrow, and London Duck Tours. The preparations started months earlier, when it was announced among the students that they could apply for four spots in the programme. CVs and applications were written, and soon after interviews were carried out. After a few months of waiting and preparing, the group of students, accompanied by their teacher, arrived in London and met with ADC College, our partner in this programme. The students were then met by their host families, and the London experience had finally started. After a short introduction at ADC, they quickly settled in at work and at their host families.

During the three weeks, the girls gained priceless experience, both professionally and personally. Public transport is an integral part of living and working in London, and the girls soon found their way around London in this huge system.

Benedicte, Tonje, Eira, Julie from Tertnes Upper Secondary School stayed in London for three weeks

Contact: Lene.Fjeldsbo@hfk.no

Strategic partnerships

Sustainable development - How is Europe dealing with that challenge within 2020?

Teachers from Finland, Germany and Spain at a salmon farm in Hordaland

U. Phil Upper Secondary School has joined partners from Finland, Germany and Spain in a project which intends to involve all the pupils of the participating schools in working with the concept "sustainable development" in an interdisciplinary approach. The project is financed with funding from the European Commission's Erasmus+ programme.

The objectives of this project are to target pupils with low skills and early school leaving, as well as making every pupil at our schools more conscious about how to be part of a European "sustainable development". The project is innovative because we will focus on developing teaching methods that will be specially designed for pupils with low skills and based on a non-theoretical approach to the subjects. It is complementary to other projects we had with our partners' schools because we will be dealing with a topic that is also a European issue, like we did with migration or biodiversity.

We had a workshop with the teachers from the schools that are involved in the project in Bergen in October 2016. We agreed on practical things as the dates for the workshops and sustainable development days. We agreed on the issue for the workshop in Bergen that will take place at the beginning of February: how to be a sustainable consumer? Spain will host the next workshop in April. We also agreed on the issue for this workshop: how to achieve a sustainable consumption of water in the agricultural sector?

We visited a salmon farm and agreed that it could be an interesting subject for the pupils to work on: How sustainable is the salmon production in Norway. This main topic leads to many questions: Is fish more sustainable food than meat? Is local food more sustainable than ecological food? Is packaging and transport of salmon all over the world sustainable? How sustainable is the use of chemical and medicines to kill lice? Can salmon be produced only indoors all over the world? This can be related to subjects as geography, natural sciences, biology or social sciences.

The methodology that will be used is to involve pupils with low skills aged between 15 and 17 in organising four topical workshops. They will have some days during which the issue chosen by the school will be presented in a very concrete and interdisciplinary way. Then they will have one day to work on a proposal on how their newly gained knowledge may be implemented in the content of a "sustainable development day" for all/a majority of the pupils of the school that they visited. These sustainable development days will have both an international as well as an interdisciplinary perspective to them about the issues that have been chosen.

With this project, we expect to raise awareness among pupils and staff about sustainable development, to enhance the role of education in order to encourage social cohesion, and to improve cooperation skills and communicative skills among the pupils, and also among the participating institutions.

Contact: Charlotte.Castadot@hfk.no

The sound project "The City Rings"

Laksevåg Upper Secondary School is the main coordinator for a very interesting and challenging Erasmus+ project which was kicked off in Bergen in September 2015. Students from six European countries (Norway, Finland, Belgium, France, Italy and Turkey) take part in the project that will be finalised in Belgium in the middle of March 2017.

The project focuses on sound and its impact on people in a past, present and future perspective. It aims at making students more aware of the sounds that they are surrounded by unconsciously as well as the sounds that they deliberately choose to be surrounded by. At bilateral and transnational meetings students from all the partner schools cooperate in workshops. They work with sound-related tasks and exchange their views on sound and how the sound environment in their respective hometowns can be improved. In the end their ideas and suggestions will be written down in a sound charter that in turn will be presented to the different city councils by the students.

So far there have been several bilateral exchanges of students between the different participating schools, and one transnational meeting in Vasa, Finland (February 2016) where more than 70 students met and worked in groups with sound-related topics. Some had a brief course in sign language, while others searched for sounds in the city of Vasa. One group was introduced to the sound equipment of a modern studio, while another one concentrated on the relation between sound and movement. The students also presented their hometowns through sounds and pictures, and they revealed and compared the level of sound in their schools, measured in classrooms, canteens, sports halls etc.

Laksevåg was visited by Finnish students in November 2015 and by Belgian students in November 2016. The Belgian guests and their Norwegian host students got an interesting lecture on the functions of the human ear at Nordahl Grieg Upper Secondary School. Afterwards they were taken on a guided tour of the school to see how different sound devices

have been installed in different rooms to ease educational conditions for deaf students and students with hearing disabilities.

The Belgians were also taken on an excursion to Norheimsund and the Hardangerfjord in order to experience the sounds of western Norway: The sound of passing through tunnels, the sound of waterfall (partly frozen) at Steinsdalsfossen, and the sound of boating, rolling waves and fish farming at sea

During the social evening at school, where parents and teachers were present, the students presented the results of their joint group work on a topic within the field of Sound and science. Laksevåg's topic was sound and sensitivity, and the students gave informative PowerPoint presentations on different tasks related to this topic.

Our students enjoyed being hosts for the Belgians and look very much forward to meeting their new friends in Waregem in Belgium in March 2017. But before they go they will have to interview people in charge of city planning and the conservation in the city of Bergen. They must also find and document their favourite sound spot in Bergen and interview ordinary people about their experience of the sound environment in the centre of town. The students' ultimate goal will be to contribute to making Bergen a healthy and sound city for all its inhabitants in the future.

Students dressed in survival suits ready to be transported to the seafarm near Tørrvikbygd.

Contact: Ashild.Birkeland@hfk.no

"Life is a project, be an entrepreneur, make it successful"

Fitjar Upper Secondary School has joined the strategic partnership "Life is a project, be an entrepreneur, make it successful". Together with secondary schools from seven other European countries, Fitjar will look closer at entrepreneurship as the main power in innovation, competitiveness and growth.

Participants in the "Life is a project, be an entrepreneur, make it successful" project

The project will consider entrepreneurship more widely, by learning how to start a business. It will include the development of personal qualities and skills such as creativity, initiative, self-confidence. "Life is a project, be an entrepreneur, make it successful" will also unite the efforts of the pedagogues of 7 countries for forming the key competences – communication in foreign languages, digital competences and entrepreneurship, which are part of the eight competences according to the EU Commission of education.

The aim of the project is to create a virtual international company with integrated advertising services. It will combine the activities of the student companies established in all schools that are advertising agencies with different activity. Students will acquire financial knowledge to create, manage and develop their small enterprise.

An important objective of the project is the training of teachers who implement the entrepreneurship teaching in schools. The participating teachers, who teach students from 7 countries aged 14 – 18 from secondary schools with technological profile Entrepreneurship - Bulgaria, Poland, Hungary, Estonia and professional schools: Entrepreneurship and Crafts - Norway; footwear industry - Turkey; Technical - Romania. The project will have 2 organizational meetings and 4 training of teachers and students.

Throughout the project, students will interact with its partners through a variety of social networks, and in support of their training they will use online entrepreneurship platforms. The conduction of an innovation camp and workshop for business ideas will lead to development of their entrepreneurial attitudes, motivate them to be creative and generate ideas on a specific business challenge.

The schools which have implemented the project "Life is a project, be an entrepreneur, make it successful" will make proposals to the educational ministries of their countries for

approval of training modules on entrepreneurship in the public schools.

Contact: Toril.Levag@hfk.no

A pedagogical and Cultural approach to inclusion of foreign cultures

This year, Askøy Upper Secondary School and Kleppestø kindergarten have joined a strategic partnership with schools and kindergartens in Germany and Denmark. The project is called "A pedagogical and Cultural approach to inclusion of foreign cultures" and was initiated by partners in Erfurt, Germany.

During the fall of 2015 the Syrian refugee crisis got a lot of attention throughout Europe. As a result of the war in Syria large numbers of refugees came across the Mediterranean Sea to Europe, and also to Norway. The large number of refugees lead to a need for more resources and skills in integration and teaching. Askøy Upper Secondary School has a partner school in Erfurt, Andreas Gordon Schule. They wanted to start an Erasmus+ project which would develop a toolbox on methods for integration, based on reciprocity between the cultures. In order to give best possible arrangements, organisations from culture, sports and voluntary sector have also been included.

The essence of the project is the mind-set advocated by Fargespill (Kaleidoscope), an ensemble in Bergen consisting of children and youths from all over the world. Fargespill focuses on "when different cultures meet, what happens if we look for gold instead of dirt?".

The project will have meetings every sixth months, in Askøy, Erfurt and Randers, and will have its closing meeting at Askøy

Askøy Upper Secondary School and Kleppstø kindergarten have participated in a project on inclusion, based on the mind-set from Fargespill (kaleidoscope)

in April 2018. In addition, the teachers and organisations will communicate through the teaching platform Moodle. The aim for the project is to produce tools for inclusion of other cultures that can be disseminated to other organisations.

Contact: Liv.Skipenes@hfk.no

The right skills in construction industry sector

Bergen Technical College is the only technical college in Norway which received project funding through the NordPlus Adult programme. The project focusses on future demands, skills and qualifications of the building and construction sector which is in urgent need of qualified labour to keep up with technological progress, environmental requirements and hard competition.

The aim of the project "The Right Skills for vocational training in construction industry sector", is to enhance cooperation in adult learning between the Nordic and Baltic countries. The project is a cooperation between three countries: Kaunas Vocational training centre of social services and construction business specialists, Lithuania; Center of Education in Denmark and Bergen Technical College in Norway.

The project started with an analysis and evaluation of the educational situation at each of the colleges. Then the partners looked to the future and tried to get an overview of coming trends and developments in the building and construction sector, how to meet future challenges, and what skills and qualifications graduating students possess. Most important: how to fill the gap between what will be needed in the building and construction sector and what is offered by the educational institutions?

Sector in rapid technological change

Basic findings of demands and requirements of a sector in rapid technological change which will affect education:

- new technology like Building Information Modelling (BIM) and 3D printing will become more common
- environmental concerns and energy efficiency have to be more strongly integrated in educational activities and curricula.
- competencies to work across disciplines and borders will be needed

- communication skills and cultural awareness will become more and more important as most workplaces are multilingual and multicultural.
- education and work life should be better integrated to qualify students for a work reality of technological innovations, ability to embrace changes, strong national and international competition
- there will be great demand for skilled labour in building and construction in the future. The percentage of drop-outs from vocational training is high and comprehensive measure must be taken to stop this negative trend and rather make a future career in the sector attractive to young people.

How to fill the gap?

To fill the gap between education and work life in the building and construction sector the students must be prepared for new work methods, new building materials, technological changes, digitalization, multicultural work environment, hard competition and international cooperation. An exciting and challenging future lays ahead of those who pursue a career in building and construction, but education and work life must take the necessary steps in due time to recruit young people.

Visit to the Mother-and Child Hospital in Bergen while under construction. This hospital is an outstanding example of modern building materials, new techniques and multicultural labour which demands language competence and cultural understanding

Contact: Signe.Olga.Gangsoy@hfk.no

NORDPLUS
Adult

Nordplus Adult programme

Nordplus is the Nordic Council of Ministers' most important programme in the area of lifelong learning. More than 10,000 people in the Nordic and Baltic region benefit from it every year.

Objectives of the NordPlus Adult programme:

- strengthen the link between adult learning and work life
- support adult learners' efforts to integrate more successfully into the labour market

<http://www.nordplusonline.org/>

Other school projects

The Nordic countries, so similar and so different.

The aim of the Nordic twinning cities network is to strengthen cooperation and cultural identity among pupils, teachers and school leaders. The fact that all participants in these activities express themselves in their own mother tongue increases the mutual linguistic comprehension among the Nordic countries.

The cooperation between the Nordic twinning cities Turku (Finland), Aarhus (Denmark), Gothenburg (Sweden) and Bergen (Norway) consists of teachers exchanges, school camps, youth conferences and meetings between school leaders. Hordaland County Council and Flensburg in Southern Schleswig in Germany are also part of this Nordic network.

Nordic Youth Conference in Gothenburg

The annual Nordic Youth Conference (VUK) rotates from city to city. This autumn the conference was hosted by Gothenburg from the 25th to the 30th of September, and gathered 48 upper secondary school pupils (17-18 years old). From Hordaland, six pupils from three different schools participated. They were part of the discussions: –What will the Nordic countries look like in ten years' time; –A new Nordic identity and –So similar and so different. The young people worked together in groups for a whole week, and finally on Friday they gave presentations on the different topics. The pupils participated full of enthusiasm in role-play games and performances, and it became clear that VUK 2016 had enhanced both Nordic cultural identity and linguistic understanding among the participants. The host city Gothenburg had done a fabulous job for their young guests.

VUK Gothenburg

Discussing new curricula in Turku

Turku in Finland hosted a teachers' exchange and a headmaster meeting in November 2016. Finland is in the process of preparing new curricula and the meetings in Turku put focus on the changes and challenges this may bring. The new curricula will encompass wider and emphasise more skills and

Director of The Swedish language services in Turku, Liliane Kjellman.

collaboration across disciplines. Themes like globalisation, climate change and a sustainable future are at the core of these plans. Two teachers from Fyllingsdalen Upper Secondary School were observers at different schools for two days, and they had a good relationship with the Finnish teachers. They discussed the new plans from the teachers' point of view. The Finnish host had made an interesting programme with both professional input, culture at the Swedish theatre in Turku and dinner prepared by pupils at a vocational institute.

Contact: Berit.Roksvag@hfk.no

The first Chinese classroom in Norway

–This can be a bridge between China and Norway, says the Chinese ambassador in Norway Wang Min. He opened the first Confucius classroom in Norway, at Amalie Skram Upper Secondary School in Bergen. The classroom is a resource centre for increased understanding of the Chinese language, culture and history.

–This is a milestone in the educational collaboration between our two countries. In order to understand China, one has to learn the country's language, people and history. We need people who have a deeper understanding of China. These pupils who study Chinese will become the ambassadors for Norway and China, says ambassador Wang Min.

Success, ten years after

The Director of Education, Svein Heggheim, has been working on the establishment of the Chinese classroom for almost 10 years

–Nine years ago we tried to establish the Chinese classroom for the first time. We started with 24 pupils in 2008. Through the cooperation with Bergen Confucius Institute, we recruited professional teachers. It is difficult to learn a language which is so different from ours, but it is important that we have contact with China and are able to speak Chinese, says Svein Heggheim.

A resource for Hordaland

The Chinese classroom is a resource for Hordaland with Chinese literature, films and calligraphy equipment. The three upper secondary schools Amalie Skram, Sandsli and Osterøy offer Chinese language classes, and the Chinese classroom will be an arena for school cooperation.

–We have started exchanges with China. We send Norwegian pupils to China and we host Chinese pupils, for one school year. Our aim with these exchanges is mutual respect. We need to learn about each other's cultures and to respect the different ways of living, says the headmaster of Amalie Skram Upper Secondary, Bjørn Lyngedal. Forty pupils study Chinese at his school.

Entertainment in Chinese

The pupils studying Chinese gave a performance during the opening. It is no coincidence that they chose this language: –China is a growing economy and it is an advantage to speak the language. We get the chance to work there. We think it is cool to speak Chinese. It is hard work, but that's alright, says Kaia Pettersen, Victoria Fagerås, Lea Knutsen, Iris Hjelle and Oda Øvsthus.

The Chinese classroom is a cooperation between Hordaland County Council, the upper secondary schools Amalie Skram / Sandsli /Osterøy, Bergen Confucius Institute and the Chinese embassy.

In the Chinese Classroom, the Chinese Ambassador Wang Min, and headmaster at Amalie Skram Upper Secondary School, Bjørn Lyngedal

Contact: Maria.olsen@hfk.no

Methodology from Hordaland presented at international Conference in Madrid

Reinhardt Jåstad Røyset, teacher at Holen Lower Secondary School, and Kjell Helge Kleppestø, head of Center for vocational guidance at HFK has developed a seminar concept for teachers, teaching the subject Educational choice, at the lower secondary school level. The seminar is trying to develop new teaching perspectives and methods, focusing on the concept "youth coach". In november Røyset and Kleppestø was invited to the congress International Association for Educational and Vocational guidance (IAEVG) in Madrid to share more about their work.

Since 2008 the subject "Educational choices" has been a compulsory subject in the curriculum of the Norwegian Lower Secondary school. One purpose is to strengthen the pupils'

decision making skills, and develop career competencies. But many teachers lack competency in what may be taught in the subject in order for the students to improve their own knowledge for themselves, their skills in decision making, their awareness of the possible ways to choose direction.

When young students are asked, a few select factors are mentioned as especially important to play a deciding role. Parents are mentioned as crucial in the process of choosing education in upper secondary school, but even more important part in the choice process is played by close friends and classmates. It will thus be important to teach them how to talk together in a more counselling way, and thus the concept Youth coach has been explored.

The core of the seminar concept is to show teachers how to empower young students to become each other's coaches. The model used is called SWiT: S (Situation today), Wi (Wish for an improvement), T (measures to Transform into a better situation). Each part of the SWiT-model refers to a stage in the change process. The first set of skills help the students to better analyze their current situation and how challenges can be changed or improved for the better. After analysing their current situation, they visualise how they want their situation to improve. The third stage of this process involves applying concrete measures to move away from today's challenges and towards an improved situation.

This methodology has been very well received by the teachers and pupils in Hordaland, and can show positive results. Based on this, Jåstad Røyset and Kjell Helge Kleppestø were invited to speak at the IAEVG congress in Madrid in November 2016. The congress holds high regard as a meeting place that gathers scientists, academics and professionals from all over Europe. Røyset and Kleppestø found that there was huge interest in this methodology, especially how they practically have managed to implement it. Contact was made with several research communities in Europe, who wanted to cooperate. Potential future partner countries are Denmark, Island and UK.

Kjell Helge Kleppestø, head of Center for vocational guidance at HFK and Reinhardt Jåstad Røyset (on the right), teacher at Holen Lower Secondary School, at the IAEVG congress in Madrid

Contact: Kjell.Helge.Kleppesto@hfk.no

Hyssingen Production School in Portugal

When Hordaland Football Association arranged a tournament for mentally handicapped in Algarve, students from Hyssingen Production School were asked to make the official tournament song. Students from Hyssingen also participated on the trip to Portugal.

In Hordaland the football association has established a football league for mentally handicapped called Stjerneserien (The Star League) that runs through the year. The summer of 2016 Hordaland Football Association, in cooperation with Algarve Sport & Events AS, hosted the tournament Algarve Friendly Matches for the second time. During the week, the teams trained together, had workshops on Fair Play, and enjoyed the sun. But most importantly, the Portuguese and Norwegian teams played each other during the Algarve Friendly Matches.

Hyssingen Production School, a project for students that has dropped out of formal education, was asked to make the official song for the tournament. The song, called "Campeones" was recorded and produced by the students on the cultural workshop at Hyssingen. The main theme of the song was the joy of playing football, and that in football it doesn't matter if you are different. In April, in between matches in Stjerneligaen, 220 players were gathered into a giant choir. The choir was recorded and this was used in the finale version of Campeones. Students from Hyssingen also played a match against two of the teams from Stjerneligaen.

When the teams from Hordaland went to Portugal, three of the students and a teacher from Hyssingen joined the trip. This was the same student that produced the song. During the tournament in Algarve the students documented the action, and later produced a mini documentary from the events.

During the stay the students from Hyssingen visited an institution for disabled youths, which also has a programme for youths that have dropped out from upper secondary school.

The tournament Algarve Friendly Matches.

Contact: Rudi.Bakken@hfk.no

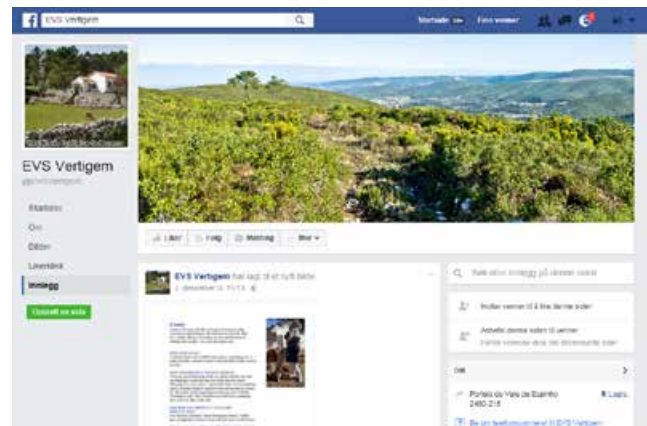

Erasmus+

Erasmus+: Youth in Action

European Voluntary Service in Portugal

<https://www.facebook.com/EVSVertigem>

Malin and Conny from Hordaland travelled to Portugal this Autumn and worked as European volunteers for the organization Vertigem. Two short interviews were published on Facebook - 2 December 2016:

CONNYY

Conny is 19 years old. She lives in Norway in a big city called Bergen. She was here in Porto de Mós for 1 month. She is a very funny person and she loves to joke around with people – in a nice and funny way.

WHY PORTUGAL?

I wanted to leave my comfort zone and see something new. I really need this, because I want to find out what I really want in my life

WHY THIS PROJECT? DO YOU LIKE IT?

It was the most interesting of all my options and also my Dad was thinking I would like this one better than the others. This project is very varied. I enjoyed the time, we were picking olives, teaching children English words and had fun in a house for old people. In the beginning, I needed to get used to the "Portuguese style". But I wanted to see and learn something new, so it was okay in the end.

WAS IT DIFFICULT FOR YOU TO LEARN PORTUGUESE?

Yes, because I just had 3 Portuguese classes. I didn't have enough time to learn it very well, but some words I know.

WHAT ARE YOU GOING TO DO AFTERWARDS?

I will find a job and work there until summer 2017 and then I'm going to try to finish school. I will save all the money for my next adventure. Or maybe I'll come back and explore Portugal.

ARE YOU HAPPY TO GO HOME?

I have different feelings about this. It was really nice. I like the people here and I had an awesome time. I learned a lot about myself, I have more experience about everything and I'm very thankful. I'm happy to go back to my comfort zone but I'm sure it will not be the same like before. I will be different, but in a good way. I also have sad feelings because I miss all the people here and my new friends.

MALIN

Malin is a 17 year old girl. She lives in Bergen, Norway. She wanted to see something new in her life and decided to go to Portugal. She is a short-term volunteer. It is time for her to go home, so here is a short interview with her.

WHY PORTUGAL?

I was in Portugal before, but I was very little and I can't remember. I also wanted to have more sun, because in Norway it is very cold and dark.

WHY THIS PROJECT? DO YOU LIKE IT?

I wanted to travel and I had three options, Greece, Portugal or Slovenia. And then I chose Portugal, because I can go home for Christmas. And maybe because I'm going to start to work in a flower shop, I was thinking I could learn here much about the nature, flowers and stuff like that. But I also worked with children and in a house of old people here in Portugal. I really like that, because I was in school for healthcare. The people here are very nice and I enjoyed the time with them. It was very sad that I couldn't talk with them, because of the language but I understood some words and I understand what they are talking about, but not the details.

WAS IT DIFFICULT FOR YOU TO LEARN PORTUGUESE?

Yes, a little bit. Because I didn't have enough time to learn it and I didn't use it a lot. If I would be here for a longer time, I'm sure I could learn it.

YOU WANT TO WORK IN A FLOWERSHOP?

Yes, but maybe just over Christmas. I'll check first, if I really like it. I also love make up. It would be very interesting for me to start an education for a make up artist.

ARE YOU HAPPY TO GO HOME?

Yes, I am! Because I really miss my family and friends and there is also a No, because I found here some friends. I learned here a lot about myself, I also learned a little bit to cook and to take care about myself, because here was no Mom and Dad. It was an amazing time for me and I'll never forget – Bezerra, Porto de Mós, the people here and specially my roommates.

Malin and Conny from Hordaland travelled to Portugal this Autumn and worked as European volunteers for the organization Vertigem

Contact: Kathrin.Jakobsen@hfk.no

European Commission mentioned Hordaland

Erasmus+: Youth in Action

What?

Volunteers participate in EVS through a Sending organisation in the country where they live and a Receiving organisation that receives and hosts them during their period of service.

The volunteer receives free accommodation, food, insurance and pocket money, and most of the travel costs.

Who?

Young people 17-30 years

How long?

1-12 months

Why?

EVS boosts employability in Europe. As a volunteer you can work in a wide range of fields, such as culture, youth, sports, children, arts, animal welfare and environment. At the end of the EVS period, the young volunteer will receive a certificate called Youthpass.

Contact: Kathrin.Jakobsen@hfk.no

overall effects of these types of projects are great. 94% of the participants improved their key competences and skills relevant for employability, and 92% are more tolerant towards other people's values and behaviour. In the light of these numbers the project Shared Responsibility, and its focus on including more young people into the education system and increase youth employability, is of high importance.

The project Shared responsibility was mentioned as an example of best practice by the European Commission.

AKTIV UNGDOM

Contact: Kathrin.Jakobsen@hfk.no

project in Erasmus+ Annual Report 2015

Hordaland County Council has for the last couple of years established a very promising project called Shared Responsibility. In the Erasmus+ Programme Annual Report 2015 from the European Commission the project was mentioned as best practice for youth mobility projects.

Shared responsibility is a youth mobility project that aims to fight rising levels of youth unemployment. The specific target group of the project is young people (16+) who have dropped out of formal education systems. To guide this group of youth in a positive direction, the project aims to facilitate transition of young drop-outs to employment or formal education.

The European Commission makes an annual report on Erasmus+. The annual report for 2015 was published in November 2016. The report states that there has been a high demand for Key Action 1 youth mobility action projects. As a matter of fact, there was a 35 % increase with a total of 16.000 applications. Of the 5500 Erasmus+ projects in 2015, the project Shared Responsibility by Hordaland County Council was one of two projects that were highlighted in the report.

The report shows there is a high level of interest in non-formal learning activities in the field of youth, and also that the

ERASMUS+ & PREVENTION OF EARLY SCHOOL LEAVING

"Fighting rising levels of unemployment – particularly among young people – has become one of the most urgent tasks for European governments. Too many young people leave school prematurely running a high risk of being unemployed and socially marginalised."

From: Erasmus+ programme guide - part A

5. WEST NORWAY OFFICE IN BRUSSELS

The West Norway Office (WNO) has, over the course of the fall of 2016, continued its efforts to further strengthen the ties between its members and relevant European actors. By providing extensive information services, promoting and facilitating regional cooperation between European stakeholders, and increasing the knowledge of Norway-EU relations, WNO continues to function as a liaison between West Norway and regional actors in the EU.

Throughout this fall, WNO has received over 350 visitors. Welcoming politicians, administrative staff, and students from West Norway, WNO has engaged in competence building and strived to connect our visitors to their counterparts in Brussels. In September, WNO had the pleasure of welcoming the control committee of Hordaland County to Brussels, highlighting how WNO is relevant to their work and introducing them to, among others, representatives from EFTA and the European Anti-Fraud Office OLAF giving them European perspectives on issues that are central in the work of the control committees of the counties.

As a member of the consortium Smart Partnership for New Skills, WNO co-hosted the seminar "How can cities and regions deliver the skills of the future" during this year's European Week of Regions and Cities in October. Exploring ideas on closing the skills gap by matching skills with business needs, senior advisor at Hordaland County Council, Stian S. Ludvigsen, provided examples of how to determine regional offer and demand of labor. Striking a chord with the international attendees, his presentation laid the foundation for engaging debates among regional representatives from all over Europe.

Representatives from the Hordaland County Council administration also attended the European Week of Regions and Cities participating in a wide range of workshops with particular relevance for their field of work.

Stian Ludvigsen from Section for research, internationalisation and analysis, Hordaland County council, during his presentation at Open Days in Brussels.

Contact: merete.mikkelsen@west-norway.no

Representatives from the Hordaland County Council administration also attended the European Week of Regions and Cities participating

West Norway office

The West Norway Office (WNO) is working as a liaison between its members in West Norway and European actors in Brussels.

The main tasks of the office are:

- to provide its members with information services,
- to promote the region and its members as cooperation partners for European projects, and
- to increase the knowledge on EU-Norway relations in the region.

Members: in addition to Hordaland County Council, nine municipalities in Hordaland as well as the energy company BKK are members of the WNO.

Internet: <http://www.west-norway.no/west-norway-office-in-brussels/sels/>

6. OTHER INTERNATIONAL ACTIVITIES

Minister of EEA and EU affairs visits Hordaland County Council

Minister of EEA and EU affairs Elisabeth Vik Aspaker visited Hordaland County Council in November 2016. The aim of the visit was to learn about Hordaland County Council's experience in running the North Sea Commission from 2014-2016, and also to discuss challenges and new opportunities from a regional perspective.

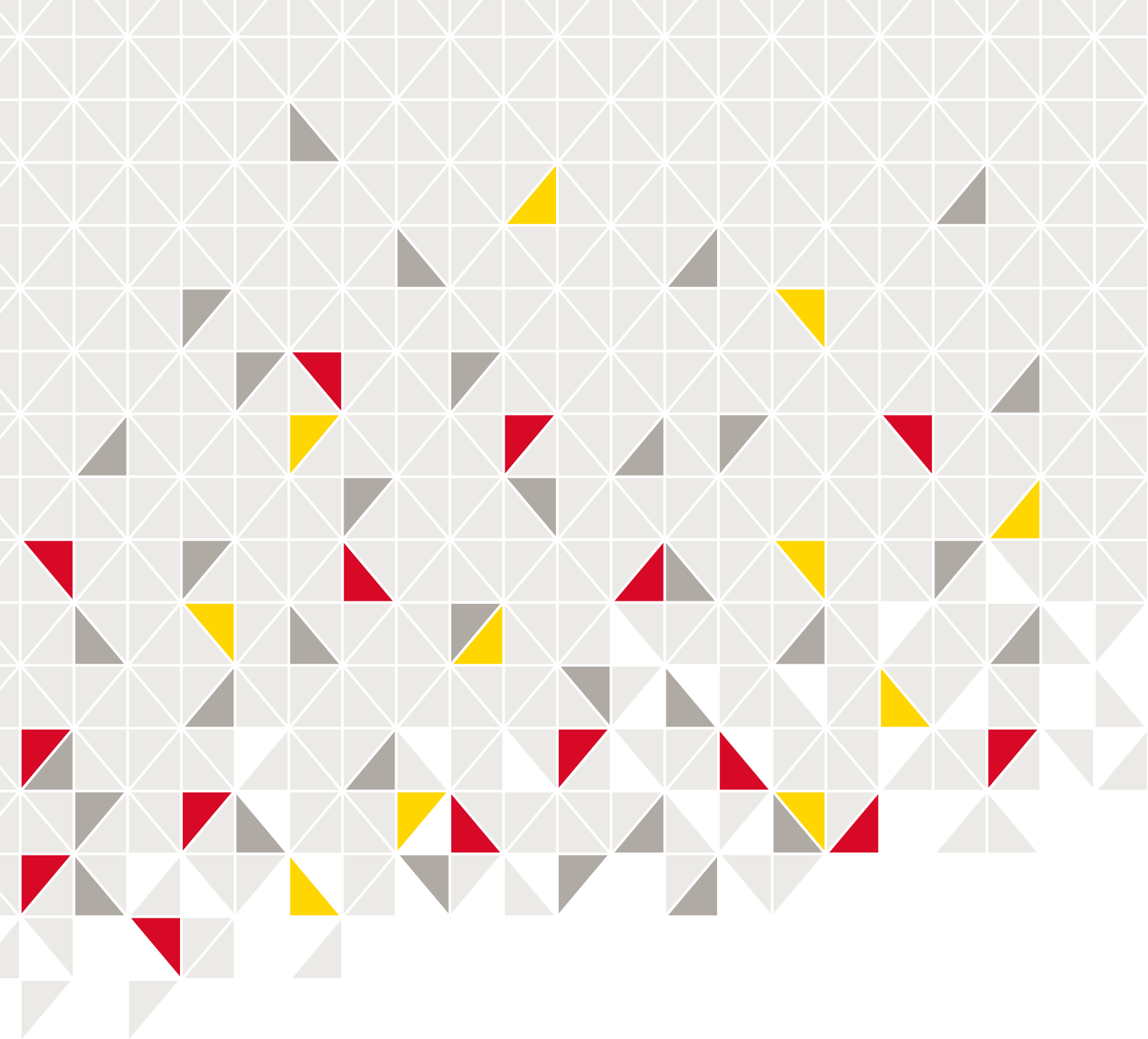
A meeting place to exchange information is important in light of the idea of a team Norway; where all governmental levels, organisations and other parties involved in promoting Norwegian interests pull in the same direction. Hordaland County Council was given the opportunity to inform the Minister about ongoing processes at regional level in preparation for the ongoing regional reform, about current affairs in Hordaland, and to raise the challenges we see for internationalisation and cooperation between different governmental levels. The ministry is in the process of signing agreements with the countries that are eligible under the EEA – grants programmes. The county councils are encouraged to take advantage of the opportunities in the programmes and the minister underlined that Norwegian partners have something to learn from the new EU member states.

Tom-Christer Nilsen, then county mayor of Hordaland County was president in the North Sea Commission from 2014 to 2016. Hordaland was responsible for running the secretariat during that period. Running this international organisation gives the opportunity to set the agenda and better link regional concerns with the opportunities the North Sea Commission provides. Cllr. Nilsen set the North Sea grid as a priority issue on the North Sea Commission agenda. This is an issue that is important for Hordaland as a region and the North Sea region as a whole. Although Norway is not a member of the EU, Cllr. Nilsen, as a Norwegian politician, was able to access the EU institutions and deliver a clear message, since he was given legitimation through his position and was backed by a secretariat which could prepare and follow up the work. As Hordaland no longer holds the presidency and secretariat, it is even more important to have a strategy for how to use this channel and cooperation platform the North Sea Commission provides. Hordaland and other regions' engagement in the North Sea Commission could be better coordinated with the activities of the Ministry for mutual benefit.

Contact: Camilla.Lovaas.Stavnes@hfk.no

Minister of EEA and EU affairs visited Hordaland county Council. From left: Camilla Løvaas Stavnes (international advisor HFK), Bård Sandal (Director of Regional Development HFK), Kathrin Jakobsen (Head of Research, Internationalisation and Analysis HFK), Beate Husa (Chair of Committee for Culture, Sports and Regional Development HFK); Elisabeth Vik Aspaker (Minister of EEA and EU affairs), Rune Haugsdal (Chief Executive of Hordaland county council), Merete Mikkelsen (Director West Norway Office in Brussels).

**HORDALAND
COUNTY COUNCIL**

Agnes Mowinckels gt 5
Postboks 7900
N-5020 BERGEN
NORWAY
Tel: +47 55 23 90 00
www.hordaland.no

Hordaland County Council is responsible for developing Hordaland society. We provide upper secondary education, dental health services and public transport for our citizens. We develop the road system and facilitate growth, economic development and cultural activities. The Council is the county's political decision-making body. As part of national and global society we are responsible for taking care of the past, the present and the future in Hordaland.

NotatDato: 20.02.2017
Arkivsak: 2017/1604-1
Saksbehandlar: sigsvar

Til: Utval for opplæring og helse

Frå: Fylkesrådmannen

Tilgang til digitale hjelpemiddel på skriftleg privatisteksamen

Frå og med våren 2017 vil privatistar i Hordaland få tilgang til dei same digitale hjelpemiddel som elevar på skriftleg eksamen.

Bakgrunn for saka

Eksamenskontoret arrangerer kvart semester om lag 9000 eksamenar for 4500 privatistar. Om lag 60 % av desse eksamenane er skriftlege. Sidan 2008 har eksamenskontoret lagt til rette for at privatistar som ønskjer det, skal kunne bruke pc på skriftleg eksamen. Talet på pc-brukarar har sidan den gong hatt ein jamn auke. I nokre fag, som til dømes norsk hovudmål, nyttar nesten alle kandidatar pc på eksamen. Frå og med våren 2015 er det obligatorisk å bruke pc på del to på eksamenar i matematikk.

På skriftleg eksamen er hovudregelen at alle hjelpemiddel er tillatne utanom internett og kommunikasjon. Våren 2015 gjorde Utdanningsdirektoratet ei presisering av regelverket som opna for at skulane sjølve kunne velje å bruke nettbaserte førebuingssdelar, oppslagsverk og ordbøker også under eksamen. Vilåret for dette var at skulane måtte vere i stand til å isolere dei aktuelle IP-adressene.

Å opne for nokre nettbaserte hjelpemiddel, og samstundes sikre at kandidatane ikkje har generell tilgang til internett og kommunikasjon, er krevjande. Våren 2015 valde difor opplæringsavdelinga ikkje å opne for nettbaserte hjelpemiddel på eksamen verken for elevar eller privatistar. Våren 2016 valde opplæringsavdelinga ut sju kvalitetssikra nettadresser som var tilgjengelege for elevane på eksamen.

Fylkeskommunen bruker ei anna teknisk løysing på eksamen for privatistar enn for elevar. Våren 2016 vurderte eksamenskontoret at det ikkje var forsvarleg å opne for at privatistar fekk tilgang til dei same nettadressene som elevar. Ein slik praksis var i tråd med det regelverket Utdanningsdirektoratet formulerte i 2015.

Utdanningsdirektoratet sende i januar i år ut ei presisering av ansvar for nettbaserte hjelpemiddel til eksamen. Der heiter det at det frå våren 2017 er obligatorisk for skuleeigar å leggje til rette for nettbaserte hjelpemiddel under sentralt gitt skuleeksamen for vidaregåande opplæring. Skuleeigar skal også sikre at alle elevar og privatistar får tilgang til dei same nettbaserte hjelpemiddel. Med denne presiseringa har ikkje skuleeigar lenger moglegheit til å delegere ansvaret for å velje relevante nettbaserte hjelpemiddel til skulane.

Etter den nye presiseringa vil eksamenskontoret gå i samarbeid med leverandøren av den tekniske løysinga for privatisteksamen for å sikre at privatistar i Hordaland får tilgang til dei same adressene på eksamen som elevane får.

Utdanningsdirektoratet har ikkje utarbeidd liste over kva hjelpemiddel skuleeigar skal eller bør tilby. Dette fører til at det er skilnader i kva hjelpemiddel som er tilgjengelege for kandidatar i ulike fylke.

NotatDato: 14.02.2017
Arkivsak: 2016/8400-3
Saksbehandlar: sunschu

Til:	Utval for opplæring og helse Fylkesutvalet
Frå:	Fylkesrådmannen

Melding om fráværsgregelen

Fylkesrådmannen viser til følgjande oversendingsforslag i fylkesutvalet 17.11.2016 frå Tom Sverre Tomren på vegner av MDG, A, Sp, KrF, SV, V, Frp og H:

«Fylkesutvalget ser at den nye fraværsgregelen med dokumentasjonskrav på sykefravær med legeattest har store negative sideeffekter for mange elever og er vanskelig å praktisere praktisk. Fylkesutvalget ber derfor om egen sak på dette til fylkestinget.»

Frå 1. august 2016 trådde ny fráværsgregel i kraft, fastsett i forskrift til opplæringslova § 3-3 fjerde ledd. Regelen lyder:

«I vidaregåande skole skal eleven ikkje få halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter ved frávær i meir enn 10 prosent av timane i faget. Eleven kan likevel få vurdering med karakter dersom det er dokumentert at frávær i meir enn 10 prosent av timane i faget skyldast slike grunnar som er nemnde i § 3-47 femte ledd bokstav a til f og åttande ledd. Dersom årsaka til fráværet gjer det klart urimeleg at fráværsgrensa på 10 prosent skal gjelde, kan ein elev som har inntil 15 prosent udokumentert frávær i eit fag, også få vurdering med karakter. Avgjerda ligg hos rektor. Læraren må i alle høve ha tilstrekkeleg grunnlag for å gi halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter, jf. tredje ledd.»

Elevane kan vere borte frå undervisninga i inntil 10% av timane i eit fag og likevel få halvårsvurdering eller standpunktvurdering. Det er først når eleven er borte i meir enn 10%, at ho/han må levere dokumentasjon for å kunne få vurdering med karakter. Det er eitt unntak i tilfelle der «årsaka til fráværet gjer det klart urimeleg» at fráværsgrensa på 10% skal gjelde, der kan rektor gjere unntak for frávær inntil 15%. I Rundskriv Udir-3-2016 står det følgjande om denne vurderinga:

«Rektor må foreta en konkret vurdering av elevens situasjon og hvorfor han eller hun ikke har møtt opp i timene. Det er altså årsaken til fraværet som er avgjørende for om rektor kan bruke dette unntaket. Hvilken karakter eleven ligger an til å få, eller hvilke konsekvenser det vil få for eleven å miste karakteren i faget, er ikke relevant for vurderingen.»

Fylkesrådmannen er klår over at fleire elevar har forsøkt å oppsøke lege ved sjukdom, men av ulike årsaker har dei vorte nekta legetime og sit då med ein sjukdom dei ikkje kan få dokumentert. Dette er etter fylkesrådmannen si tolking noko som kan verte teke med i vurderinga av om det er klårt urimeleg at fráværsgrensa skal gjelde for dei som har mellom 10 og 15% udokumentert frávær. Dette har vorte kommunisert ut til skulane allereie i haust då ein vart klar over situasjonen.

Årsakene som kan gje «dokumentert fråvær» er nemnt i forskrifta § 3-47 femte ledd, som lyder slik:

«For inntil samanlagt 10 skoledagar i eit opplæringsår, kan ein elev krevje at følgjande fråvær ikkje blir ført på vitnemålet eller på kompetansebeviset dersom det kan dokumenterast at fråværet skyldast:

- a) helse- og velferdsgrunnar*
- b) arbeid som tillitsvald*
- c) politisk arbeid*
- d) hjelpearbeid*
- e) lovpålagt oppmøte*
- f) representasjon i arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå.»*

Utdanningsdirektoratet har i Rundskriv Udir-3-2016 skrive om kva type dokumentasjon som kan nyttast for å dokumentere fråvær. Her skriv dei:

«Det er ikke krav om å dokumentere fravær før grensen på 10 prosent er overskredet, men elevene kan likevel velge å legge frem dokumentasjon før grensen er nådd.

Fravær av helsegrunner må i utgangspunktet dokumenteres med legeerklæring eller med dokumentasjon fra annen sakkyndig, som for eksempel fysioterapeut, tannlege eller psykolog (herunder BUP). Fravær som skyldes helsegrunner kan ikke dokumenteres med kun egenmelding fra foreldre eller myndige elever.

Sykdom som etter sin art gjør det vanskelig eller lite hensiktsmessig å oppsøke sakkyndig for hvert enkelt tilfelle, kan dokumenteres med egenmelding i kombinasjon med annen type dokumentasjon. Slik annen type dokumentasjon kan for eksempel være erklæring som godtgjør at eleven har en kronisk sykdom, eller dokumentasjon som viser at eleven er under utredning eller oppfølging for udiagnostisert sykdom. Det er rektor som avgjør om den fremlagte dokumentasjonen er egnet, eller om det er behov for annen type dokumentasjon.

Fravær av politiske grunner kan dokumenteres av en politisk organisasjon, og hjelpearbeid av en hjelpeorganisasjon eller lignende.

For velferdsgrunner, som for eksempel begravelser, kan normalt erklæringer fra foreldre eller myndige elever benyttes.

Fylkeskommunene kan velge å utarbeide nærmere retningslinjer for hva slags dokumentasjon som kreves for ulikt fravær.»

Kravet om dokumentasjon frå lege eller annan sakkunnig er sett av Utdanningsdirektoratet, og det er ikkje rom for ei alternativ tolking i Hordaland. For ordens skuld, då Sogn og Fjordane forsøkte å mjuke opp regelverket ved å tolke køyreopplæring inn i unntaka i § 3-47, vart dette raskt slått ned på frå Kunnskapsdepartementet.

Opplæringsavdelinga sitt arbeid med innføring og praktisering av fråværsregelen

Opplæringsavdelinga oppretta våren 2016 ei fråværsgruppe som har hatt jamlege møte og har svart på spørsmål og gjeve informasjon og rettleiing til skular og elevar. Fråværsgruppa har vore på fleire av dei lokale info- og drøftingsmøta og diskutert fråværsregelen og praktiseringa av den med fagforeiningane, og på fleire av rektorsamlingane. Fråværsgruppa har laga ei eiga side på intranettet der informasjon om fråværsgrrensa og praktiseringa av denne vert samla.

I rundskriv Udir-3-2016 er det omtalt område som skuleeigar og/eller skulane har særleg ansvar for eller har moglegheit til å påverke. Fylkesdirektør opplæring sende 15. august 2016 melding ut til skulane med skuleeigar sine lokale presiseringar til fråværsgrrensa. (Brevet er limt inn på slutten av denne meldinga). Brevet presiserer retningslinjer for dokumentasjon, skilnaden på forseintkoming og timefråvær, høve til inntak til Vg2 og Vg3 for elevar som ikkje har bestått i alle fag og høve til å verte deltids elev for elevar med overskriden fråværsgrense.

Evaluering og statistikk

Innføringa av fráværsgrensa vert følgt av forskarar som samlar informasjon om kva konsekvensar regelen har fått. Opplæringsavdelinga vil også i løpet av våren ha ein gjennomgang lokalt av konsekvensar av regelen og praktiseringa av denne og sjå på høve for endringar i praktiseringa innan dei rettslege rammene.

Nokre tal er allereie klåre, desse gjeld registrert frávær første termin dei siste tre åra. Tabellen viser også tal på elevar som har slutta på skulen. Det er ein klår tendens til at fráværet går ned, elevane er meir på skulen.

Tabell 1: Elevfrávær i perioden 20. august til 15. januar – for dei tre siste skuleåra

Utval: Elevar som går ved Vg1, Vg2, Vg3 og Vg4 innan alle utdanningsprogram. I utvalet er det **ikkje** tatt med vaksenopplæring, lærlingar eller elevar som har slutta på skulen.

Skuleår 2014/15 (20. aug til 15. jan)		Skuleår 2015/16 (20. aug til 15. jan)		Skuleår 2016/17 (20. aug til 15. jan)	
Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværstid dagar	Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværstid dagar	Gj. snitt fráværstimar	Gj. snitt fráværstid dagar
8,79	4,47	9,08	4,48	6,39	3,20

I tala har vi ikkje teke med *sluttarar* då dei som sluttar tidleg i skuleåret med lite frávær, vil gje eit kunstig positivt utslag på gjennomsnittstala. Fráværregelen gjeld ikkje for vaksenopplæringa og lærlingane, difor er ikkje dei med.

Tabell 2: Elevar som sluttar

Utval: Elevar som sluttar er henta med avbrotsdato i oktober til og med januar. Ein har utelate dei elevane som har slutta fordi dei har bytta kurs på same eller annan skule, flytta eller slutta fordi dei skal ut i lære.

Tal elevar som sluttar i første halvår (T1)			
	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Sluttarar i tal	391	372	384
Sluttarar i prosent	2,33%	2,25%	2,27%

HFK sine presiseringar kring fráværsgrensa (per 12.8.2016)

1. Retningslinjer for dokumentasjon

I Udir 3-2016, s. 4 står det at «Fylkeskommunene kan velge å utarbeide nærmere retningslinjer for hva slags dokumentasjon som kreves for ulikt fravær.» Hordaland fylkeskommune har ikkje sett det som nødvendig med ytterlegare presiseringar enn dei som går fram av Udir 3-2016. I rundskrivet side 3 «Noe fravær kan unntas» viser Utdanningsdirektoratet mellom anna til dokumentet «[Fravær i videregående opplæring](#)» som omtalar ulike formar for fravær. Opplæringsavdelinga vil våren 2017 vurdere om det er naudsynt med nærare lokale presiseringar.

Rektor har ansvaret for at skulen utarbeider gode rutinar for handsaming av

- dokumentasjon på fravær i enkeltfag
- krav frå eleven om at fravær ikkje skal førast på vitnemålet/kompetansebeviset (jf. [forskrift til opplæringslova § 3-47 \(5\)](#))
- krav frå eleven om at årsak til fraværet skal førast på eit vedlegg til vitnemålet/kompetansebeviset (jf. [forskrift til opplæringslova § 3-47 \(3\)](#)).

Elevane må oppmodast til å levere dokumentasjon på fraværet sitt så tidleg som mogeleg.

2. Forseintkoming og timefravær

I Udir 3-2016 s. 5 står det: «Fylkeskommunen, eventuelt skolen, bør regulere i ordensreglementet når fravær i deler av en time skal regnes som forseintkoming, og når fravær skal føres for en hel time.»

I Hordaland fylkeskommune gjeld følgjande:

- For undervisningstimar som varer inntil 60 minutt:
Dersom eleven møter inntil 15 minutt forseint til undervisningstimen, skal det reknast som forseintkoming. Dersom eleven møter 15. minutt eller seinare til undervisningstimen, skal det reknast som fravær.
- For undervisningstimar som varer over 60 minutt:
Skulen kan utvide grensa for forseintkoming til inntil 25% av undervisningsøkta si lengde. Ordninga må i tilfelle gjelde for heile skulen.

Forseintkoming er eit brot på ordens- og åtferdsreglementet § 4 (2) og kan føre til nedsatt karakter i orden og åtferd jf. § 5 (2).

3. Inntak til Vg2 eller Vg3 for elevar som ikkje har bestått alle fag

I Udir 3-2016, s. 6 «Inntak til Vg2 eller Vg3» står det: «Utgangspunktet er at elever må ha bestått i alle fag på det aktuelle trinnet for å tas inn på Vg2 og Vg3, jf. forskrift til opplæringsloven § 6-28. Det vil si at en elev som hovedregel minst må ha karakteren 2 i alle fag for å begynne på neste opplæringsår. Det finnes imidlertid unntak fra dette i § 6-37 for elever som ikke har bestått i alle fag (fått 1, IV eller har overtrådt fraværsgrensen). Fylkeskommunen må da foreta en helhetlig vurdering av om det er forsvarlig å flytte eleven opp til neste nivå. Eleven må fortsatt bestå faget for å få vitnemål.»

I Hordaland fylkeskommune er det rektor som skal tilrå om eleven likevel bør takast inn til neste nivå. Tilrådinga skal sendast til inntakskontoret som føretekk vidare sakshandsaming.

4. Fulltidselev/deltidselev

I Udir 3-2016 s. 6 står det: «Fylkeskommunen (rektor, hvis myndigheten er delegert) kan avgjøre om en fulltidselev likevel kan bli deltidselev, hvis det foreligger tungtveiende grunner, jf. forskriften § 6-5. Fylkeskommunen bør se på overtrådt fraværsgrense i ett eller flere fag som en tungtveiende grunn.»

I Hordaland fylkeskommune er overskriden fraværsgrense i eitt eller fleire fag ein tungtvegande grunn til å fatte enkeltvedtak om status som deltidselev. Det er rektor som kan avgjere om ein fulltidselev likevel kan bli deltidselev.

Arkivnr: 2016/3268-25

Saksbehandlar: Trond-Harald Alvær

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	10/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	27/17	14.03.2017
Fylkesutvalet		30.03.2017

Evaluering av alternativ Vg3 sluttopplæring i skule

Samandrag

Fylkesrådmannen viser til møteprotokoll frå møte i Yrkesopplæringsnemnda 24.11.2016 , sak 48/16, og tilråding frå yrkesopplæringsnemnda, punkt 5:

«Yrkesopplæringsnemnda ber om en sak hvor Vg3 yrkesfag evalueres, og en analyse av behov fremover. I tillegg ber Yrkesopplæringsnemnda om oversikt over læreplassar og tydelig tiltaksplan for rekruttering av læreplassar både i privat og offentlig sektor.»

Forslag til innstilling

Fylkesutvalet tek orienteringa til vitande slik det går fram av saka.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 17.02.2017

Mandat:

Yrkesopplæringsnemnda har i sitt møte 24. november 2016 gitt ei tilråding til administrasjonen om å legge fram ei sak der Vg3 yrkesfag blir evaluert, og ein analyse av behov framover. I tillegg ber Yrkesopplæringsnemnda om ei oversikt over lære plassar og ein tydeleg tiltaksplan for rekruttering av lære plasser både i privat og offentleg sektor.

Innleiing:

Vg3, alternativ slutt opplæring i skule, er noko fagopplæringskontoret har organisert ei årrekkje, og då spesielt innan elektrikarfaget og TIP-faga. Heimel for oppretting av Vg3 i skule for søkjarar er i følgje forskrift til opplæringslova § 6A-9 *Rett til Vg3 i skule*, og i lokal forskrift, Kapittel 3. Formidling, § 25 *Formidling punkt 2*. Retten er gitt for at ungdommane skal ha eit reelt tilbod om Vg3 som byggjer på same Vg2 for å fullføre påbegynt opplæring innan valt programfagområde. Vi har diverre ikkje opplysningar om kven av dei som har fullført opplæringa og bestått fag eller sveineprøva, som er i arbeid eller i annan utdanningssituasjon. Unnatak er i maritime fag der desse opplysningane er formidla til fagopplæringskontoret. Fagopplæringskontoret har tatt for seg perioden og inntaket til skuleåret 2015 – 2016 og 2016 -2017.

Vg3-klassane i kjole- og draktsyarfaget ved Årstad vgs og landbruksmekanikar ved Voss vgs er ikkje tekne med i denne saka. Evalueringa av dei ulike faga er kunnskapshausting frå dei som deltek i Vg3; skular/lærarar, opplæringskontor/bransjekontor og einskilde lærebedrifter.

Kriteria for inntak til Vg3 er i følgje forskrift til opplæringslova § 6A-1:

«Verkeområde og vilkår for formidling til lære plass som lærling eller lære kandidat. Kravet er at søkjarar til lære plass som lærling må oppfylle vilkåra til neste trinn for å kunne bli formidla til opplæring i bedrift på neste trinn. Dette inneber mellom anna at søkjaren må ha bestått faga innanfor programområdet på Vg2 jf. § 6-28 for å kunne formidlast på Vg3, eller ha faglege føresetnader for å følgje opplæringsåret på neste nivå, jf. § 6-37.

§ 6A-9. Rett til Vg3 i skole

Søkjarar som har lovfesta rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1, men ikkje får tilbod om lære plass, har rett til inntak i eit programområde på Vg3 som byggjer på det programområdet på Vg2 som søkjaren har gjennomført. Fylkeskommunen skal tilby søkjaren opplæring i skole dersom søkjaren ønskjer det, og dersom dei ikkje kan skaffe lære plass innan 1. september. Tilsvarende plikt til å tilby opplæring i skole gjeld der læreplanverket fastset eit anna opplæringsløp.»

Det er også presisert i lokal forskrift Kapittel 3 Formidling § 25 første og andre ledd:

«Alle søkjarar med opplæringsrett vert formidla etter at søknadsfristen er gått ut. Søkjarar som ikkje er kvalifisert til formidling, vert tekne ut av formidlinga seinast 1. august.

§ 25, andre ledd, Søkjarar med opplæringsrett som ikkje har fått lære plass innan 15. august, skal få tilbod om Vg3 i skule innan 15. september.»

Utgreiing av saka:

For skuleåret 2016 – 2017 har fagopplæringskontoret etablert alternativ slutt opplæring i skule for ei rekkje fag. Det er både skuleløp og kombinasjonar med skular og praksisbedrifter/opplæringskontor. Vi møtte ei stor utfordring allereie i slutten av 2014 og i byrjinga av 2015. Fallet i dei norske oljeinntektene begynte å ramme leverandørindustrien i eit slikt omfang at lærebedriftene ikkje var i stand til å ta inn alle ungdommar som gikk ut av til dømes Vg2 industriteknologi. Det same forholdet galdt også frå Vg2 Elenergi, Vg2 Bilfag, Vg2 Maritime fag, vg2 Brønnteknikk og Vg2 IKT-Servicefag. Det gav det resultatet at etterspurnaden etter

lærlingar til elektrikarfaget og IKT-servicefaget ikkje var like stor som talet på intensjonsavtalar inngått i ovannemnde fag skulle tilseie.

Hordaland Fylkeskommune v/fagopplæringskontoret har valt å prioritere å gi ei slutt opplæring som byggjer på same Vg2 som eleven har avslutta. Unntaket var dei som gjekk ut av Vg2 Brønnteknikk våren 2016 og hadde søkt læreplass som boredekkoperatørar. Desse fikk tilbod om allmenn påbygg. Det var ikkje mogleg å etablere Vg3-plassar innanfor eige fylke til ein stykkpris som kunne forsvarast når utgangspunktet for godtgjersle per elev er basis I-tilskot. Dette var ikkje i tråd med vilkåra for Vg2-kurs, men elevane fekk oppfylt ungdomsretten. Dei kan sjølv sagt kome tilbake og søkje læreplass frå hausten 2017, og vil bli formidla til eventuelt tilgjengelege læreplasser.

Tilgjengelege læreplassar i faga der det er starta alternativ Vg3 Opplæring i skule

Talet på tilgjengelege læreplassar kan vi ikkje seie noko om, men vi kan seie noko om kor mange intensjonsavtalar vi har med dei ulike læreverksemdene. Sjølv om talet på intensjonsavtalar er høgt, er det svært usikkert om bedriftene tek inn like mange lærlingar som talet på intensjonsavtalar skulle tyde på. Fagopplæringskontoret opplever stadig at verksemdar ikkje kan ta inn lærlingar slik det var planlagt då intensjonsavtalen blei send inn. Det kan skuldast hendingar som heng direkte saman med livsgrunnlaget for verksemda, som tap av anbod eller sviikt i etterspurnad av verksemda sine varer og tenester.

Vg 2 – Industriteknologi

Her er det oppretta klasser ved HOP Kompetansesenter for platefaget, sveisefaget og industrimekanikar-/montørfaget. Her får dei praktisk opplæring i faget av profesjonelle instruktørar innan sitt fag. Dette er i samarbeid med Askøy vgs der ungdommane er elevar. Skulen har ansvar for å reparere eventuelle manglar i fellesfag for at ungdomane skal vere kvalifiserte til å kunna motta fag-/sveinebrev ved bestått prøve.

Hausten 2015 starta 22 elevar i dette tilbodet til eitt år opplæring. 93% av dei oppmelde elevane bestod fagprøva ved første gongs forsøk. Dei resterande bestod etter andre gongs prøve. Det blei også starta opplæring hausten 2016, men med berre 16 elevar. Dei sist inntekne elevane har ikkje gjennomført fag-/sveineprøve.

Det er også oppretta Vg2-opplæring i CNC-operatørfaget ved Osterøy vgs. Her får elevane både praksis og eventuelt teorireparasjonar i fellesfag ved skulen. Den praktiske opplæringa vert gjennomført av innleigde instruktørar frå lokale industribedrifter på Osterøy. Opplæringa her er også eitt år. Alle bestod fagprøva på normert tid.

Det blei hausten 2015 også starta Vg3 i sveisefaget v/Kværner Stord i samarbeid med Stord vgs. Fire elevar starta opplæringa. Alle bestod fagprøva mykje godt etter eitt års opplæring. Ein elev valde å slutte rett etter at tilbodet hadde starta. Hausten 2016 var det ikkje behov for Vg3 i TIP på Stord.

Evaluering av tilbodet i TIP-faga:

Med bakgrunn i elevmassen som gjennomfører Vg3 alternativ slutt opplæring som byggjer på Vg2 industriteknologi, ser det ut som eit kvalitativt godt opplæringsløp med høg grad av beståtte fagprøver ved første gangs prøve. Det har lukkast ungdomar som har deltatt på Vg3 og fullført med bestått fagprøve, å finne relevant arbeid i industrien. Etter at denne delen av bransjen fekk ein generell nedgang i etterspurnad av varer og tenester, er det blitt vanskelegare også for denne gruppa elevar å finne seg relevant arbeid. Talet på søkjarar til TIP-faga er sterkt nedgåande, slik at skuletilbodet blir redusert i takt med søkjartalet. Behovet for Vg3 vil nok forsvinne ettersom det ikkje kjem fleire søkjarar til TIP. Det er framleis eit overskot på ungdommar som allereie er elevar på Vg2 industriteknologi.

Forventa tilgang på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 industriteknologi

Her er utgangspunktet dei ungdomane som kjem frå Vg2 industriteknologi. Dette er det Vg2-kurset som kvalifiserer til flest fag. Det betyr ikkje at det er tilgang på fleire læreplassar i dei andre faga. Dei sist nemnde faga er små fag med få eller ingen læreplasser tilgjengeleg. Det vil truleg ikkje avhjelpe situasjonen i stor grad om fleire ungdomar gjer andre val.

Dei som er kvalifiserte til formidling til læreplass og ikkje får eit tilbod, vil nok også i åra som kjem ha behov for alternativ slutt opplæring Vg3, men det vert forventa at behovet minkar ettersom ungdomane søker seg til andre programfagområde.

Vg2 – Kjøretøy

Hausten 2015 og 2016 blei det starta opp Vg3 Bilfag lette kjøretøy på Slåtthaug videregående skole. Dette var ei gruppe elevar som hadde låge karakterar frå Vg2 kjøretøy, og i kombinasjon med høgt fråvær var denne gruppa elevar eit utval som næringslivet takka nei til. Dei var kvalifiserte til formidling til læreplass. Dette er eit skuleløp på 18 månader der skulen nyttar sine samarbeidsbedrifter til utplassering i praksis. Grunna elevsamansetninga og føregående skuleresultat er dette eit krevjeande Vg3-løp for skulen å gjennomføre. Dessutan er belastninga på skulen sine samarbeidsbedrifter stor. Ein kan frykte at dette på sikt ikkje er bærekraftig, då konsekvensen er at bedriftene begynner å seie nei til vidare utplassering av t.d. YFF-elevar.

Evaluering av tilbodet i bilfaget *lette kjøretøy*:

Salet i bilbransjen var i 2016 veldig høgt, men fagopplæringskontoret oppfattar det slik at det er dei ungdomane som har gode skuleresultata og lite fråvær, som får seg læreplass. Dei som står igjen utan tilbod, er dei utsette med svake skuleresultat og høgt fråvær. Det ligg ikkje føre noko resultat på dei Vg3-elevane som starta opplæringa hausten 2015. Tidspunkt for fagprøve er nært føreståande og ikkje gjennomført på det tidspunktet evalueringa er skriven. Vg3-tilbodet i bilfaget lette kjøretøy er forventa å bli oppretthalde i åra som kjem for å gje elevane med svake skuleresultat - men som samstundes er kvalifisert til formidling til læreplass - eit relevant tilbod.

Forventa tilgang på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 kjøretøy

Det som også er ein del av biletet, er at talet på el-bilar som vert seld er høgt og aukande. El-bilar har eit mykje mindre servicebehov enn kjøretøy som nyttar fossilt drivstoff. Dette vil også kunne medføre lågare inntak av lærlingar til bilfaget lette kjøretøy. Viss vi tek utgangspunkt i heile bilfaget - det som omhandlar bilskade- og billakk, og til dels reservedelsfaget - er det fleire læreplasser tilgjengeleg enn det er søkjarar. Kunne ungdomane gjort eit omval, ville talet på læreplasser vore meir i samsvar med talet på elevar som kjem frå Vg2 bilfaget lette kjøretøy og Vg2 bilskade lakk og karosseri. Vg3 -tilbodet i bilfaget lette kjøretøy forventast å bli oppretthalde i åra som kjem for å gje dei elvane som bransjen seier nei til, eit relevant tilbod.

Vg2 – Elenergi

Det er både i januar 2015, 2016 og 2017 starta opp alternativ slutt opplæring Vg3 i elektrikarfaget. Dette er eit samarbeid mellom opplæringskontoret for Elektrofag Bergen & Omegn (OKEL) og Slåtthaug vgs. Elevane gjennomfører eit opplæringsløp på 18 månader. Grunna overlapping og lengda på opplæringa har denne ordninga avvikande starttidspunkt. Denne elevgruppa får også undervisning i teori til eksamen ELE3002 som kvalifiserer til å kunne avlegge fagprøva i elektrikarfaget. Denne elevgruppa har gode skuleresultat og lågt fråvær. At denne gruppa elevar ikkje får læreplass, er det fleire årsaker til. Talet elevar frå Vg2 Elenergi er stort, og mange lærebedrifter tar også inn lærlingar som ikkje har ungdomsrett. Det har likevel vist seg at OKEL har fått sine medlemsbedrifter til å ta inne nokre av Vg3-elevane til ordinær læreplass. For kullet 2015 fekk 12 av 14 læreplass. I 2016 var det berre to elevar som fekk tilbod om ordinær læreplass av 14 som begynte. 5 har slutta og dei resterande 7 er fortsatt elevar. For kullet som blei tatt inn i januar 2017, er det inga endring, bortsett frå at dette kullet er på 10 elevar.

Det har i tillegg vore starta opp Vg3 i elektrikarfaget på Stord. Hausten 2015 vart 10 elevar innkalla. 5 elevar takka nei til tilbodet, 5 elevar starta, 1 fekk ordinær læreplass. Dette tilbodet vert gjennomført av Stord vgs. Praksis vert organisert av skulen i eigne verkstader og i samarbeid med elektrikarbedrifter skulen nyttar i til dømes YFF. Restteorien i elektrikarfaget vert gjennomført ved starten av opplæringa. Hausten (november) 2016 starta 12 elevar; 1 fekk læreplass med det same. 11 elevar er godt i gang med opplæringa, ingen fråfall så langt.

Evaluering av tilbodet i elektrikarfaget:

Av elevane som starta i tilbodet i januar 2015 var det eit høgt tal elevar som fekk tilbod om ordinær læreplass på grunnlag av dei erfaringane den einkilde verksemd hausta ved at eleven var utplassert i verksemda. Det same var ikkje tilfelle for dei som starta i januar 2016. Då var biletet heilt endra med ein betydeleg nedgang i aktiviteten i bransjen, og berre to av elevane fekk tilbod om ordinær læreplass. Bransjen har ved fleire høve meld tilbake til Hordaland fylkeskommune at talet på Vg2-plassar innan elenergi er altfor høgt og ikkje dimensjonert i forhold til bransjen sine behov. Elektrikarfaget er eit fag som også i landsovereinskomsten for elektrofag har eit skarpt skilje mellom elektrikar som kjem med fagbrev frå Vg3 i skule og dei som har fagbrev frå normalmodellen. Dette er negativt forsterkande for dei som ikkje får eit ordinært tilbod om læreplass der bransjen sjølv vurderer opplæringa som ikkje kvalitativt god nok, sjølv om opplæringa varer i 18 månader.

Fagopplæringskontoret vurderer behovet for Vg3 innan elektrikarfaget som stort i åra som kjem grunna talet på elevar som kjem frå Vg2 elenergi og er kvalifiserte til formidling til læreplass i elektrikarfaget. Det er også usikkert kor lenge bransjen og deira medlemsbedrifter er villige til å gjere ein dugnad for å avhjelpe situasjonen med overkapasitet. Vg3-tilbodet på Stord er slik det er meld til fagopplæringskontoret i god gjenge med positiv haldning blant verksemdene. At skulen gjennomfører restteorien i starten av opplæringa, gjer elevane meir attraktive for verksemdene som tek dei inn i praksis. I tillegg til samarbeidande verksemdar har Stord vgs eigne verkstader til å gjennomføre ein del av den praktiske opplæringa sjølve.

Forventa tilgang på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 elenergi

Dei ungdomane som går ut frå Vg2 elenergi, er også kvalifiserte til fleire lærefag der det diverre berre er få eller ingen læreplassar tilgjengeleg. Unntaket er telekommunikasjonsmontørfaget som melder om aukande behov for lærlingar og har eit ynskje om fleire søkjarar, eventuelt at ungdom som kjem frå Vg2 elenergi gjer eit omval av fag. Dette faget har forventningar om behov for fleire lærlingar i åra som kjem. Det same gjeld også for signalmontørfaget grunna dei store utbyggingane som skjer innan skinnegåande transport i vår region.

Vg2 – Brønnteknikk

Hausten 2015 blei det starta opp Vg3 i Brønnefaget, havbotninstallasjonar; eit samarbeid mellom Bergen Maritime vgs, Live2Learn Flerfaglig Opplæringskontor (L2L) og FMC Technologies, som er ei medlemsbedrift i L2L. Det starta 5 elevar som er utplassert hjå FMC. Ein elev har slutta. Det står igjen 4 som skal avleggje fagprøve i løpet av april 2017 etter 18 månaders opplæring. Dette er det Vg3-løpet som har hatt dei største utfordringane med å kunne gjennomførast. Det er eit faktum at Vg3-elevar ikkje får tilbod om opplæring offshore, men all opplæringa blir gitt i vedlikehaldsverkstaden til FMC Technologies. Grunna læreplanen i Vg3 for faget er 18 månader opplæring vurdert som i underkant av kva det burde vere. Tidsfaktoren stiller store individuelle krav til den enkelte deltakande elev for at ho/han skal nå dei mål i læreplanen som skal kvalifisere for fagprøva.

Evaluering av tilbodet i havbotninstallasjonar

Dette har vore eit svært krevjande opplæringsløp for dei involverte. Sjølv om elevane har vore utplassert hjå FMC Technologies i alle 18 månadene, manglar offshoredelen i opplæringa, som omfattar om lag 30 % av måla i læreplanen. Her skal det nemnast at verksemda har prøvd å lage øvingar som ligg tett opp til

aktivitetar offshore. Utfordringar med simuleringar er at dei ikkje speglar eit offshoremiljø og dei utfordringar som ligg i dette.

Både elevar og instruktørar har peika på at lengda på opplæringa ikkje er lang nok. Vg3- læreplanen i havbotninstallasjonar er svært innhaldsrik med mange læreplanmål som er krevjande ved 24 månader opplæring. (12 månader opplæring og 12 månader verdiskaping). Ovannemnde Vg3-løp er ikkje tilrådeleg å gjennomføre som eit 18 månaders opplæringsløp der offshoredelen ikkje er teken med. Det skal også nemnast at dei ordinære lærlingane i verksemda heller ikkje har fått reise offshore, men det kan kompensere delvis med at dei er i verksemda i 24 månader og gjennomfører dei same simuleringane som Vg3-elevane. Det er ikkje tilrådeleg å gjennomføre alternativt Vg3 i dei oljerelaterte faga der offshoredelen er ein stor del av opplæringa. Ungdom som søker læreplass i oljerelaterte fag, er ungdom med gode skuleresultat, og desse kunne profittere på å kunna ta påbygg til allmennfag og behalde retten til å bli formidla til læreplass året etter, sjølv om det er veldig usikkert om situasjonen i ovannemnde fag har endra seg i ein slik grad at dei igjen tek inn lærlingar i faga.

Forventa tilgang på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 brønnteknikk

Dei ungdomane som går ut frå Vg2 brønnteknikk, er kvalifisert til lærefag som er avhengig av at oljeindustrien har nok oppdrag. Det er diverre ikkje situasjonen for faga. Bransjen sjølv forventar vanskelege tider i åra som kjem.

Vg2 – Maritime fag

Hausten 2015 og 2016 er det starta Vg3 i Matros- og motormannfaget. Dette er eit samarbeid mellom Bergen Maritime vgs og SS Statsraad Lehmkuhl om 12 månaders opplæring. Elevane får også logga 12 månaders fartstid for å kunne løyse ferdigheitssertifikata i høve til STCW-konvensjonen. Elevane følgjer SS Statsraad Lehmkuhl sitt seglingsmønster gjennom eit heilt år. I 2015 starta det med 5 elevar, 2 i matrosfaget og 3 i motormannfaget. Hausten 2016 starta det opp 8 elevar; 6 i matros- og 2 i motormannfaget. Alle har bestått fagprøva på normert tid. Ein elev frå 2015-kullet valde å slutte.

Evaluering av tilbodet i maritime fag

Gjennomføringa av Vg3 i Matros- og motormannfaget har til no vore svært vellukka. Opplæringa som dei har fått om bord på SS Statsraad Lehmkuhl, har vore allsidig, og alle elevane har bestått fagprøva med godt resultat. Tilbakemeldingane frå elevane og mannskapet på skipet er veldig positive. SS Statsraad Lehmkuhl er ein læringsarena som byr på utfordringar for elevane som gjerne ikkje er om bord i fartøy til dagleg. Alle elevane melder tilbake om eit god miljø og grundig og solid opplæring i faga sine. Dei fleste av kullet frå hausten 2015 er i dag elevar ved Bergen maritime fagskole. Dette er eit tilbod som bør vidareførast viss det ikkje skjer endringar i næringa som gjer at dei igjen tek inn lærlingar, slik at tilbodet om alternativt Vg3 blir overflødig.

Forventa tilgang på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 maritime fag

Dei ungdomane som går ut frå Vg2 maritime fag, er kvalifiserte til to lærefag, matrosfaget og motormannfaget. Hausten 2016 blei det ein liten auke på inntak av lærlingar, og da spesielt til fiskeflåten. Trass i dette var det naudsynt å etablere Vg3 for dei som ikkje fekk tilbod om læreplass. Prognosane for skipsnæringa er framleis usikker med eit stort tal offshoreskip i opplag. Innan fiskeri og anna skipsnæring er det grunn til forsiktig optimisme, slik at behovet for Vg3-plassar er forventa å vere på eit relativt lågt nivå.

Vg2 – IKT – Servicefaget

Dette er et reint skuleløp som varer i 12 månader. Opplæringa er i regi av Amalie Skram vgs. Her var det start både hausten 2015 og 2016 med 19 elevar i 2015 og 22 elevar i 2016. Av 2015-kullet har to elevar fått løyve til å ta Vg3 over to år. 1 elev fekk ordinær læreplass, og 1 slutta til påske 2016. Dermed var det igjen 14 elevar som avla fagprøve i faget. Av 14 elevar bestod 11. Prøvenemnda opplyser at resultatet av prøvene som var til vurdering, var heilt på linje med dei som har gjennomført ordinær læretid i næringslivet.

Evaluering av tilbudet i IKT-Servicefaget

Tilbakemeldingane er her heilt eintydige. Dette Vg3-løpet passar godt som eit skuleløp, slik Amalie Skram vgs har organisert opplæringa. Noko overraskande er det at elevar med berre 12 månaders opplæring har same resultat som ungdomar med ordinær lærekontrakt i ei bedrift. Årsaka til dette er ikkje klarlagt, men ei årsak kan vere at ungdomar som søker seg til dette faget, er spesielt motiverte og har tileigna seg stor kunnskap om faget frå barnsbein av.

Forventa tilgjenge på læreplassar i tida som kjem til elevar som kjem frå Vg2 IKT-Servicefag

Dei ungdomane som går ut frå Vg2 IKT-Servicefag, er berre kvalifiserte til IKT-Servicefaget. Dette faget har få intensjonsavtaler og endå færre læreplassar tilgjengeleg. Dei verksemdene som tek inn lærlingar, gjer dette utanom dei offisielle kanalar (Vigo). Det er grunn til å tru at det vil vere behov for å gjennomføre Vg3 i IKT-Servicefaget for dei fleste elevane som er kvalifisert til formidling til læreplass etter Vg2 IKT-Servicefaget.

Analyse av framtidig behov og kva som må gjerast

Fagopplæringskontoret sitt arbeid med å rekruttere nye lærebedrifter i offentleg og privat sektor er tatt inn i Regional plan for kompetanse og arbeidskraft, som skal ha perspektiv for perioden 2017 – 2030. Planen er framleis under arbeid, og det kan kome endringar før planen vert vedteken. Hovudmåla i planen er:

Betre balanse mellom tilbod og etterspurnad etter kompetanse og arbeidskraft i Hordaland

- *Arbeidslivet i Hordaland skal ha naudsynt kunnskap og kompetanse til å møte framtidige omstillingsbehov gjennom tilgang til relevant etter- og vidareutdanningstilbod og tilpassa utdanningsløp.*
- *Arbeidslivet sitt behov for arbeidskraft og kompetanse skal vere styrande for dimensjoneringa av utdanningar som er særskilt etterspurd i den regionale arbeidsmarknaden*
- *Betre tilpassing mellom vidaregåande opplæring, fagskule og universitet/høgskule slik at det blir tydelegare og enklare å vandre på langs i utdanningssystemet*
- *Innbyggjarane i Hordaland skal ha tilstrekkeleg tilgang til profesjonell, offentleg og gratis karriererettleiing, med vekt på karrierelæring, i den livsfasen dei er i.*

Fagopplæringskontoret legg følgjande føresetnader til grunn for å lukkast med strategiane om å nå måla i planen:

Strategiar som skisserer korleis ein vil arbeide for å oppnå måla, kva verkemiddel som skal takast i bruk og kva for arbeidsmetodar som er mest relevante.

I regional plan for kompetanse og arbeidskraft er fylgjande strategiar prioritert:

- *Etablere eit forpliktande samarbeid om utdanningstilbod mellom næringslivet, kommunar og utdanningsaktørane*
- *Sikre eit oppdatert kunnskapsgrunnlag om noverande og framtidig kompetansebehov i arbeidslivet*

Tiltak

- *Utarbeide modell for forpliktande samarbeid om tilbod og etterspørsel av kompetanse og arbeidskraft i Hordaland mellom næringslivet, kommunar og utdanningsaktørane.*
- *Vidareutvikle metodar og verktøy for å skaffe seg oversikt over og kunnskap om arbeidsmarknaden og framtidige kompetansebehov som aktørane kan slutte seg til.*

- *Utarbeide eit opplegg for systematisk bruk og fortolking av analysane for å tilpasse utdanningstilbodet til arbeidslivet sine behov.*

I tillegg til ovannemnde er også «Aksjon lærebedrift» eit verkemiddel der partane i arbeidslivet kvar innan sin del av arbeidslivet jobbar målretta for å auke talet på lærebedrifter i privat og offentleg sektor. Fagopplæringskontoret yter økonomisk tilskot til aktørane i ordninga.

Arkivnr: 2017/1553-2
Saksbehandlar: Anne Sara Svendsen

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	11/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	28/17	14.03.2017

Frist for innsending av lærekontrakt/opplæringskontrakt**Samandrag**

I ein del tilfelle vert kontraktar for lærlingar og lærekandidatar sende til fagopplæringskontoret for godkjenning først fleire månader etter at lærlingen/lærekandidaten har starta i lære. Det kan vere mange grunnar til at bedriftene brukar lang tid før dei sender inn kontrakten. Bedrifta seier i slike tilfelle oftast at det har vore gitt opplæring, men at dei ikkje har nådd, eller har gløymt, å underskrive og sende inn kontrakten. Bedrifta melder i mange tilfelle ikkje frå før dei ved neste tilskotskøyting oppdagar at utbetaling/kontrakt manglar.

Praksis fram til no har vore at fagopplæringskontoret har godtatt den startdatoen som bedrifta har sett for opplæringa, og tilskot har vore utbetalt frå denne datoen.

Dette har uheldige konsekvensar: Det er ikkje greitt at ungdom arbeider utan kontrakt, og utan godkjend kontrakt betaler Statens lånekasse ikkje ut stønad til lærlingar/lærekandidatar, og statistikken for læreplass-situasjonen i fylket blir misvisande.

Samstundes må ein ta med i vurderinga at ei uheldig følge av endra praksis vil bli at i nokre tilfelle vil lærlingen/lærekandidaten misse stønad frå Statens lånekasse for dei månadene vedkomande har vore i opplæring før godkjent startdato på kontrakten.

Ut frå ei totalvurdering vil det likevel vere fornuftig å innføre frist for innsending av lærekontakt og opplæringskontrakt.

Forslag til vedtak

Alle lære- og opplæringskontraktar skal sendast til fagopplæringskontoret innan 2 – to månader etter oppstart av læretid. På kontraktar som ikkje er mottatt innan fristen, vil startdato for læretida bli sett til den dato vi mottar lærekontrakten, og ikkje den dato læreforholdet opphavleg starta. Det vil likevel bli gitt frådrag i læretida som yrkespraksis frå startdato til den dato lærekontrakten er mottatt hjå oss.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 17.02.2017

Bakgrunn

I ein del tilfelle vert kontraktar for lærlingar og lærekandidatar sende til fagopplæringskontoret for godkjenning først fleire månader etter at lærlingen/lærekandidaten har starta i lære. Det kan vere mange grunnar til at bedriftene brukar lang tid før dei sender inn kontrakten. Bedrifta seier i slike tilfelle oftast at det har vore gitt opplæring, men at dei ikkje har nådd, eller har gløymt, å underskrive og sende inn kontrakten. Bedrifta melder i mange tilfelle ikkje frå før dei ved neste tilskotskøyring oppdagar at utbetaling/kontrakt manglar.

Praksis fram til no har vore at fagopplæringskontoret har godtatt den startdatoen som bedrifta har sett for opplæringa, og tilskot har vore utbetalt frå denne datoen. Dette har enkelte uheldige konsekvensar:

- Det er ugreitt at ungdom er i arbeid i fleire månader utan kontrakt.
- Vi mottar lærekontraktar over eit halvt år etter start i bedrift, kontraktar som gjerne gjeld ungdom utan rett som har prøvetid. Det tyder at kontrakten vert sendt oss etter at prøvetida er over.
- Seint innsende kontraktar kan få konsekvensar for lærlingar som vil søke lån/stipend i Statens lånekasse, då stønad ikkje blir utbetalt før fylkeskommunen har godkjent kontrakten.
- Statistikken over godkjende kontraktar stemmer ikkje. Det er desse tala Utdanningsdirektoratet brukar i dei nasjonale oversiktene, og som vi blir målte på.

Ut frå dette vil det vere ein føremon at det vert innført frist for innsending av signert kontrakt til fagopplæringskontoret.

Samstundes må ein ta med i vurderinga at ein uheldig konsekvens av endra praksis vil bli at i nokre tilfelle vil lærlingen/lærekandidaten misse stønad frå Statens lånekasse for dei månadene vedkomande har vore i opplæring før godkjent startdato på kontrakten.

Ut frå ei totalvurdering vil det likevel vere fornuftig å innføre ein slik frist.

Lovverket

I opplæringslova § 4-5 står det at lærekontrakt/opplæringskontrakt skal opprettast når læreforholdet startar, og at kontrakten skal vise til den arbeidsavtalen lærlingen/lærekandidaten har. Arbeidsavtalen skal i følge arbeidsmiljølova § 14-5 ligge føre snarast mogleg, og seinast ein månad etter at arbeidstilhøvet startar. Vidare finn vi i Utdanningsdirektoratet sitt skriv (sist endra 29.01.2016) om *Rutiner og vilkår for tilskudd til bedrifter som tar inn lærlingar og lærekandidater* :

4.2 Godkjenning av lærekontrakt og opplæringskontrakt, jf. opplæringsloven § 4-5

Etter opplæringsloven skal lærekontrakter og opplæringskontrakter opprettes skriftlig når læreforholdet tar til. For å bli gyldig må kontrakten godkjennes av fylkeskommunen. Det er bare godkjente kontrakter som gir grunnlag for utbetaling av tilskudd. Tilskuddene skal gjelde fra kontrakttidens start. Fylkeskommunene må selv vurdere om det er hensiktsmessig med konkrete frister, for hvor snart en inngått kontrakt skal sendes til godkjenning.

Praksis i andre fylkeskommunar

Praksis i andre fylkeskommunar varierer. Vi har undersøkt med Hedmark og Rogaland, som begge har krav om godkjenning av kontrakt seinast ein månad etter start av læretida. Dersom kontrakten kjem inn seinare enn dette, vert ikkje kontrakten tilbakedatert meir enn ein månad, og lærlingen får godskrive praksis for dei resterande månadene. På denne måten misser ikkje ungdommen tid, men bedrifta vert straffa for sommel ved at kontraktstida vert kortare, og dei misser tilskot.

Overslag viser at i 2016 betalte Hordaland fylkeskommune ut ca 8,5 mill kr for læretid der kontrakten var meir enn 1,5 måned forseinka inn til fylkeskommunen. I 2015 var kostnaden rundt 7,7 mill kr.

Forslag til innsendingsfrist for Hordaland

Fagopplæringskontoret har tidlegare fått vurdert denne problemstillinga juridisk. Juristen skriv:

Her må vi for å komme vidare se litt hen til arbeidsmiljøloven, som gir en viss veiledning. Det fremgår av arbeidsmiljølovens § 14-5 at skriftlig arbeidsavtale skal foreligge snarest mulig, og senest innen en måned etter at arbeidsforholdet begynte. Seneste aksepterte frist i arbeidsmiljøloven for utarbeiding av arbeidsavtale er således 1 måned etter arbeidsforholdets begynnelse.

Forutsatt at bedriften så sender inn lærekontrakt til fylkeskommunen slik opplæringsloven krever, kan vi anta at det ved normal forsendelse og saksbehandlingstid ikke skal ta mer enn ytterligere 1 måned før lærekontrakten er godkjent.

Jeg mener derfor at vi på denne bakgrunn kan akseptere å datere kontrakter maksimalt 2 måneder tilbake i tid ved behandling av godkjenning. Datering til et tidligere tidspunkt enn dette synes for meg å innebære aksept av opprettelse av arbeidsavtale utenfor de rammer arbeidsmiljøloven fastsetter / senere innsending enn opplæringsloven fastsetter. Jeg understreker at dette er min frie vurdering av rettsstoffet, jeg har ikke kjennskap til "hjemmelen" for å benytte eksakt 2 måneder som ytre grense, men hjemmelen kan være vurdering som vist ovenfor. Men min oppfatning er altså følgende:

- *Senest 1 måned etter arbeidsforholdets begynnelse kan det lovlig inngås arbeidsavtale som viser tidligere starttidspunkt. Dette er en åpning for "antedatering" i arbeidsmiljøloven. "Antedatering" ut over 1 måned vil være i strid med loven.*
- *Innsending og saksbehandling – 1 måned.*
- = *Maksimal "antedatering" 2 måneder ved saksbehandling.*

Når jeg setter antedatering i anførselstegn er det for å illustrere at dette er en lovlig dateringsordning. Antedatering er i utgangspunktet ikke lovlig.

Jeg legger til at ytterligere tilbakedatering utover to måneder, kan få den konsekvens at flere bedrifter benytter muligheten for å gi lærlinger "prøvetid" før man bestemmer seg om læreforhold skal inngås. Prøvetid er som den klare hovedregel ikke tillatt, jf. oppl. § 4-5.

Fagopplæringskontoret ønskjer å endre praksis slik at alle lærekontraktar skal sendast til fagopplæringskontoret innan 2 – to månader etter at læretida starta. På lærekontraktar som ikkje er mottatt innan fristen, vil startdato for læretida bli sett til den dato vi mottar lærekontrakten, og ikkje den dato læreforholdet opphavleg starta. Det vil likevel bli gitt frådrag i læretida som yrkespraksis frå startdato til den dato lærekontrakten er mottatt hos oss.

Arkivnr: 2017/1553-3
Saksbehandlar: Anne Sara Svendsen

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	12/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	29/17	14.03.2017

Læretid i byggdriftarfaget etter fullført Vg2 Elenergi – unntaksordning for 2017**Samandrag**

I fleire år har det vore stor mismatch mellom søkjarar til læreplass med bakgrunn frå Vg2 Elenergi og Vg2 Automatisering og talet på tilgjengelege læreplassar i faga. Samstundes har det vore ledige læreplassar i byggdriftarfaget. I dette faget er det i mange bedrifter ein fordel med elektro-bakgrunn, sjølv om byggdriftarfaget ligg til utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk i strukturen for vidaregåande opplæring.

I 2016 innførte fagopplæringsssjefen ei unntaksordning der ungdom med Vg1 Elektro og Vg2 Elenergi fekk ekstra godskriving i læretida, altså kortare læretid enn det regelverket tilseier, om dei teikna lærekontrakt i byggdriftarfaget. Fagleg vart dette vurdert som forsvarleg, fordi læreplanane har fleire overlappende kompetansemål.

Det vil sannsynlegvis bli behov for nokre ekstraordinære tiltak også i år. Det vil derfor vere ein føremon om fjorårets ordning kan gjerast gjeldande også i år. Det vil også vere ein føremon om vi utvidar ordninga til å omfatte søkjarar frå Vg2 (evt Vg3) Automatikarfaget.

Forslag til vedtak

1. Unntaksordning med overgang frå Vg2 Elenergi og Vg2 Automatisering til lære i byggdriftarfaget gjeld for 2017
2. Vg1 Elektrofag blir godskrive med 12 mnd., og Vg2 Elenergi og Vg2 (evt Vg3) Automatisering blir godskrive med 6 mnd i høve til læretid i byggdriftarfaget. Læretida i byggdriftarfaget vert dermed 2,5 år (30 mnd)
3. Lærebedrifta og lærlingen må vere samde i den avkorta læretida. Lærebedrifta må søkje om få godkjent lærekontrakt på desse vilkåra. Fagopplæringskontoret gjer enkeltvedtak i saka.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 20.02.2017

Byggdriftarfaget er eit relativt nytt fag, læreplanen vart godkjend per 1.8.2014. Faget er eit særløp, og opplæringsløpet er Vg1 Bygg- og anleggsteknikk og deretter tre år i lære.

Ein byggdriftar driftar og held ved like bygg for oppvekst, omsorg, næring og bustader, for eksempel barnehagar, skolar, sjukeheimar, sjukehus, kontor- og industribygningar og bustadbygg. Byggdriftarfaget byggjer på og vidareutviklar vaktmeisteryrket.

Sentrale arbeidsområde er å

- gjere dagleg ettersyn av bygg og uteanlegg og utføre enkle reparasjonar og vedlikehald
- drifte lys-, ventilasjons-, varme- og kjøleanlegg og vass- og avløpsinstallasjonar
- ta seg av avfallssystem, alarmsystem og anlegg for brannvarsling og naudstraumsforsyning
- bruke program for forvaltning, drift og vedlikehald og sentral driftskontroll (FDV- og SD-program)
- gi primærhjelp ved heisstans
- drifte basseng- og fonteneanlegg og utføre legionellakontroll
- gi råd om val av tekniske installasjonar og anlegg

Fleire bedrifter og bransjar har ønske om å ta inn lærlingar i byggdriftarfaget med bakgrunn frå elektro, og ikkje frå bygg- og anleggsteknikk. Dette heng nok saman med at arbeidet som skal utførast i faget, er av ein slik art at det kan vere ein stor fordel med elektro-kunnskap.

Byggdriftarfaget går ut frå Vg1 Bygg- og anleggsteknikk, og deretter er det tre års læretid. For å bli elektrikar må ein gå Vg1 Elektrofag og Vg2 Elenergi, og deretter 2,5 år i lære. Det er ikkje kryssløp mellom desse utdanningane. Det er likevel ein del av kompetansemåla som er overlappende.

Fagopplæringssjefen gjorde i fjor vedtak om ei mellombels godskrivingssordning for byggdriftarfaget for ungdom med bakgrunn frå Vg1 Elektro og Vg2 Elenergi. Bakgrunnen var svært mange søkjarar til læreplass i elektrikarfaget, og at situasjonen i bransjen var slik at eit stor tal på søkjarar ville bli ståande utan læreplass i dette faget.

Ut frå ei totalvurdering, og i lys av læreplass-situasjonen, blei det derfor vedtatt ei midlertidig ordning for 2016, med ekstra godskriving i læretida for søkjarar som har fullført Vg2 Elenergi og som teikna lærekontrakt i byggdriftarfaget.

- Vg1 Elektrofag blei godskrive med 12 mnd og Vg2 Elenergi blei godskrive med 6 mnd. Læretida i byggdriftarfaget vart dermed 2,5 år (30 mnd) for desse lærlingane.
- Lærebedrifta og lærlingen måtte vere samde om den avkorta læretida. Lærebedrifta måtte søkje til fagopplæringskontoret om få godkjent lærekontrakt på desse vilkåra.
- Fagopplæringskontoret gjorde enkeltvedtak i saka.

Etter talet på Vg2-elevar innan elektro som denne våren skal søkje læreplass, ser det i 2017 ut for at vi kan kome i ein liknande situasjon som i 2016 når det gjeld søkjarar til elektrikarfaget. Det er dermed ønskje om å også i år gi ekstra godskriving av læretida for søkjarar som kjem ut frå Vg2 elenergi.

I tillegg ser fylkesrådmannen at vi også i 2017 vil ha mange søkjarar til læreplass i automatiseringsfaget. Desse søkjarane går tre år i skulen (Vg1 elektrofag, Vg2 + Vg3 automatisering) før dei skal ha 1,5 år i lære. Læretida består berre av verdiskapingstid. Over fleire år har vi hatt mange søkjarar som ikkje har fått læreplass i dette faget. Desse har fått tilbod om å ta fagprøve etter bestått Vg3 for å få fullført opplæringa si.

Som for Vg2 Elenergi er det ein god del overlapp mellom kompetansemål for Vg2 Automatisering og læreplanen i byggdriftarfaget. Det kan derfor fagleg forsvarast at også ungdom med bakgrunn frå Vg2 Automatisering får tilsvarende unntak frå godskrivingssreglane som vi foreslår for søkjarane frå Vg2 Elenergi.

Vilkåra blir då som følgjer:

- Ordninga med overgang frå Vg2 Elenergi og Vg2 Automatisering til lære i byggdriftarfaget gjeld for 2017.
- Vg1 Elektrofag blir godskrive med 12 mnd., og Vg2 Elenergi og Vg2 (evt Vg3) Automatisering blir godskrive med 6 mnd i høve til læretid i byggdriftarfaget. Læretida i byggdriftarfaget vert dermed 2,5 år (30 mnd).
- Lærebedrifta og lærlingen må vere samde i den avkorta læretida. Lærebedrifta må søkje om få godkjent lærekontrakt på desse vilkåra.
- Fagopplæringskontoret gjer enkeltvedtak i saka.

Søknader skal sendast til Fagopplæringskontoret.

Arkivnr: 2017/1128-1
Saksbehandlar: Marit Virkesdal

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		09.03.2017
Yrkesopplæringsnemnda	13/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	30/17	14.03.2017
Fylkesutvalet		30.03.2017

Disponering av investeringsmidlar i opplæringssektoren 2017**Samandrag**

I denne saka vert fordelinga av investeringsmidlar til ulike område i opplæringssektoren lagt fram. Til saman er det 39,25 millionar i investeringsmidlar som vert fordelt, 5 millionar til planmidlar skulebruksplanen, 30 millionar til større undervisningsutstyr, og 4,25 mill som skal gå til utstyr på skular med yrkesfaglege studieretningar. Tabellen syner forslag til fordeling.

Kategori	Sum
Skulebruksplanen - planmidlar	5,00 mill kr
Utstyrsmidlar vidaregåande skular	17,78 mill kr
Utstyrsmidlar fagskular	1,52 mill kr
IT og telefoni	10,70 mill kr
Utstyrsmidlar yrkesfag	4,25 mill kr
Totalt	39,25 mill kr

Forslag til innstilling

Investeringsmidlar for 2017 til opplæringssektoren vert fordelt slik:

1. Skulebruksplanen – planmidlar 5,00 mill kr
 2. Utstyrsmidlar vidaregåande skular 17,78 mill kr
 3. Utstyrsmidlar fagskular 1,52 mill kr
 4. IT og telefoni 10,70 mill kr
 5. Utstyrsmidlar yrkesfag 4,25 mill kr
- Totalt 39,25mill kr

Dersom midlane til eitt av områda ovanfor ikkje vert nytta fullt ut, vil fylkesdirektør opplæring omprioritere midlane til område der det er større behov.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 05.02.2017

I denne saka vert fordelinga av investeringsmidlar til ulike område i opplæringssektoren lagt fram. Til saman er det 39,25 millionar kroner i investeringsmidlar som vert fordelt; 5 millionar som i budsjett 2017 er omtala som «Skulebruksplan - planmidlar» og 30 millionar som er omtala som «Større undervisningsutstyr», og dessutan ekstraløyvinga på 4,25 millionar kroner til å «Auke læremiddel/utstyr til dei vidaregåande skulane (yrkesfag søkbar pott)».

Dei siste åra har prosedyren vore at dei vidaregåande skulane og fagskulane som har trong for utstyr, søker opplæringsavdelinga om investeringsmidlar. Avdelinga vil i 2017 gå gjennom og vurdere mottekne søknader 2 gonger (i april og september). Søknadene vert vurdert mot generelt behov, krav i læreplanar og strukturelle endringar, til dømes nye utdanningstilbod.

Frå 2012 vart utstyrspotten i driftsbudsjettet som fylkesdirektør opplæring disponerte, kraftig redusert. Ein er difor no avhengig av å bruke investeringsmidlar for å kunne tildele midlar til dei utstyrsføremåla som skulane har behov for.

Skulane melder om eit stort etterslep og behov for investeringar i diverse utstyr. Typiske føremål for utstyrsinvesteringar dei siste åra har vore møblar og inventar, kjøp av transportmiddel, fornying av utstyr til ulike utdanningsprogram og diverse IT og telefoni. I 2016 summerte innmelde behov til opplæringsavdelinga knytt til investeringsmidlar seg til i overkant av 101 mill kr. Med strammare driftsbudsjett, er det forventa at behovet for investeringsmidlar er minst like høgt i 2017.

Skulebruksplan - planmidlar – 5 millionar kroner

Skulebruksplanen har plan for framdrifta av investeringane i opplæringssektoren, og i budsjett 2017 er det løyvd 5 mill til planlegging og koordinering av dette arbeidet. Eigedomsavdelinga vil i hovudsak disponere desse midlane til tidleg planlegging av nye prosjekt i tråd med plan for framdrift og investering i skulebruksplanen. Eventuelle utgifter opplæringsavdelinga vil ha til planlegging og analyse i samband med skulebruksplanen, vil i samråd med eigedomsavdelinga også bli dekkja av desse midlane.

Utstyrsmidlar til dei vidaregåande skulane – 17,78 millionar kroner

Inventar og utstyr vidaregåande skular

Av totalt innmeldt behov til opplæringsavdelinga på 101 mill kr i 2016, kom søknader tilsvarande 87 mill kr frå dei vidaregåande skulane. Ein forventar at det også i 2017 vil kome søknader på langt høgare beløp enn budsjettet. Fylkesdirektør opplæring vil difor i april og september prioritere mellom dei ulike skulane etter behov.

Vidareføring av investeringar frå 2016

Os vidaregåande skule fekk i 2016 tildelt 1,5 mill kr til innkjøp av ny buss. Denne leveransen vart forsinka og kunne ikkje leverast i 2016. Fylkesrådmannen ser det som tenleg å prioritere dette prosjektet i 2017.

Utstyr til nye og/eller rehabiliterte skular

Bergen katedralskole er under ombygging/rehabilitering. I samband med dette er det behov for å investere i nytt AV-utstyr og nye møblar. Det som ikkje vert dekkja inn av prosjektet, må prioriterast av opplæringsavdelinga sine investeringsmidlar til utstyr.

Ved ei eventuell flytting av Bergen katedralskole, avdeling Kyrre, må ein rekne med å bruke noko av opplæringsavdelinga sine investeringsmidlar til innkjøp av nødvendig utstyr til nye lokale.

Odda vidaregåande skule er under rehabilitering, og prosjektet vert truleg ferdigstilt tidleg i 2018. Skulen vil i denne samanheng ha behov for ein del nytt utstyr. Utgiftene til nytt AV-utstyr vil truleg kome i 2017, medan anna utstyr først vil bli kjøpt inn i 2018.

Arna vidaregåande skule er under rehabilitering og har i samband med dette behov for noko nytt utstyr både i 2017 og 2018.

Nokre skular starta nye utdanningsprogram hausten 2016. Frå hausten 2017 vil det derfor vere to kull på desse programma. Dette kan generere behov for noko ekstra utstyr.

Fylkesrådmannen ser det som tenleg å prioritere desse prosjekta i 2017.

Utstyrsmidlar fagskulane – 1,52 millionar kroner

Av investeringsbudsjettet til opplæringsavdelinga knytt til utstyr på 35 millionar blei det i 2015 tildelt 7 millionar til fagskulane. Dette utgjorde 20 % av budsjettet. I 2016 fekk fagskulane tildelt 5 millionar av opplæringsavdelinga sine 37 millionar knytt til investeringar. Dette utgjorde 13,5 % av budsjettet.

Fagskolen i Hordaland melder om behov for ytterlegare investeringar på totalt 7,52 millionar (jfr vedlegg). I 2017 vert det foreslått å tildele kr 1 520 000 til fagskulen. Dette er i tråd med kostnadsoverslaget på 4 av 5 investeringar skulen søker om. Den femte investeringa har ein kostnad på 6 millionar, og med tanke på det store investeringsbehovet ved dei vidaregåande skulane finn fylkesrådmannen ikkje at det er rom for å tildele Fagskolen i Hordaland meir enn 1,52 mill i 2017. Fagskolen i Hordaland vil i forkant av budsjetthandsaminga 2018 utarbeide ein investeringsplan.

IT og telefoni – 10,7 millionar kroner

I samarbeid med IT-seksjonen er det planar for investeringar i infrastruktur på skulane.

Switchar

Det er behov for å oppgradere «switchar» ute på skulane for å få bukt med flaskehalsproblematikken vi har på sambandet mellom skulane og HFK sentralt. Kapasitetsproblema skuldast auka bruk av «skytenester», og denne investeringa i «switchar» vil vere ei førebuing til å kunne ta i bruk IP-telefoni ute på skulane. Det vart investert 2 millionar i «switchar» i 2016, og i 2017 vil ein ha behov for ytterlegare 2 millionar til same føremål.

Aksesspunkt

For å sikre godt nettsamband ute på skulane er det behov for å investere i nye aksesspunkt. Nettaksesspunkta ute på skulane har ei levetid på fem år. Dei eksisterande aksesspunkta er på veg ut av marknaden og kan ikkje erstattast, men det vil vere support-tenester fram til 2020. Dette betyr at alle 2000 punkt må skiftast ut dei neste åra. Berekna totalkostnad er ca 10 mill kr. IT-seksjonen ynskjer å gjere denne utskiftinga over ein så kort tidsperiode som mogleg, men dei økonomiske rammene gjer at fylkesrådmannen rår til at ein budsjetterer med 3 mill kr til dette formålet i 2017, 5 millionar kr i 2018 og 2 mill kr i 2019.

Telefoni

I 2016 vart det løyvd 1 million kr til kjøp av IP-telefonar. Det er behov for ytterlegare investeringar knytt til telefoni på skulane. IT-seksjonen og opplæringsavdelinga vil i samarbeid sjå på kva løysing som er mest tenleg for blant anna å ivareta funksjonalitet knytt til autentisering av brukarar til aktuelle datasystem. Estimert kostnad er 0,5 mill kr i 2017.

Utskifting av lærar-PC-ar

Kvart år er det behov for å skifte ut om lag ein tredjedel av PC-ane til lærarane. I 2017 er planen å skifte ut i overkant av 800 PC'ar. Dette er tilsvarande som i 2016. Estimert kostnad er i overkant av 5,2 millionar.

Utstyrsmidlar til vidaregåande skular med yrkesfaglege studieretningar – 4,25 millionar kroner

I budsjett 2017 vart det vedteke å løyve 4,25 mill kr til læremidlar og utstyr til skular med yrkesfaglege studieretningar, og at dette skal vere ei søkbar ordning for skulane.

Når det vert sendt ut informasjon til skulane om søknadsfristar knytt til investeringsmidlar vil det bli presisert at dei må spesifisere i søknaden kva utdanningsprogram dei søker om investeringsmidlar til. Desse midlane vil så verte fordelt på skular med yrkesfaglege studieretningar ut ifrå behov.

Oppsummering:

Fylkesrådmannen rår til at midlane til investeringar i utstyr til opplæringssektoren vert fordelt slik:

Kategori	Sum
Skulebruksplanen - planmidlar	5,00 mill kr
Utstyrsmidlar vidaregåande skular	17,78 mill kr
Utstyrsmidlar fagskular	1,52 mill kr
IT og telefoni	10,70 mill kr
Utstyrsmidlar yrkesfag	4,25 mill kr
Totalt	39,25 mill kr

Arkivnr: 2015/11453-72
Saksbehandlar: Adeline Berntsen Landro

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Hordaland fagskulestyre		16.02.2017

Investeringsbehov ved Fagskolen i Hordaland 2017**Samandrag**

Utval for Opplæring og helse (OPHE) skal handsama sak om fordeling av investeringsmidlar ved vidaregåande skular og fagskular 14.03.2017. Det er Fylkesrådmannen som førebur saka til OPHE, og sak frå fagskulestyret om investeringsbehovet i 2017 vert derfor oversendt til fylkesadministrasjonen for vidare saksutgreiing.

Forslag til vedtak

Hordaland fagskulestyre tilrår at Fylkesrådmannen handsamar følgjande investeringsbehov i samband med sak til Utval for opplæring og helse om fordeling av investeringsmidlar i 2017:

UTSTYR	UTDANNING	PRIS
Terco PST 2200 Power System Simulator Laboratory	Elkraft	6. 000.000
Mitsubishi Industrirobot med tilleggsutstyr	Elkraft Automatisering Maskin CNC og robotteknologi	520. 000
Utstyr til lydmålingar	Bygg Elkraft Automatisering	200.000
Tilleggsutstyr til landmåling	Bygg Anlegg	200.000
Oppgradering av boresimulator	Boring Undervannsinstallasjonar	600.000
SUM		7.520.000

Svein Leidulf Heggheim
fylkesdirektør opplæring
ansvarleg for saksførebuing til fagskulestyret

Linda Farestveit
seksjonsleiar skule

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 07.02.2017

Utval for Opplæring og helse (OPHE) skal handsama sak om fordeling av investeringsmidlar ved vidaregåande skular og fagskular 14.03.2017. Det er Fylkesrådmannen som førebur saka for OPHE, og sak frå fagskulestyret om investeringsbehovet i 2017 vert derfor oversendt til fylkesadministrasjonen for vidare saksutgreiing. Denne saka vert såleis lagt som vedlegg til sak om fordeling av investeringsmidlar for vidaregåande skular og fagskular i 2017.

Fagskolen i Hordaland har følgjande investeringsbehov per 2017:

UTSTYR	UTDANNING	PRIS
Terco PST 2200 Power System Simulator Laboratory	Elkraft	6. 000.000
Mitsubishi Industrirobot med tilleggsutstyr	Elkraft Automatisering Maskin CNC og robotteknologi	520. 000
Utstyr til lydmålingar	Bygg Elkraft Automatisering	200.000
Tilleggsutstyr til landmåling	Bygg Anlegg	200.000
Oppgradering av boresimulator	Boring Undervannsinstallasjonar	600.000
SUM		7.520.000

Arkivnr: 2017/1584-1
Saksbehandlar: Anne Sara Svendsen

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	14/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	31/17	14.03.2017

Obligatorisk introduksjonskurs for nye medlemsbedrifter i opplæringskontor

Samandrag

Fylkesrådmannen viser til møteprotokoll frå møte i OPHE 14.5.2013, sak 34/13, der det vart fatta følgjande vedtak:

«Opplærings- og helseutvalet sluttar seg til fagopplæringskontoret sitt program for obligatorisk opplæring av nye lærebedrifter:

1. Obligatorisk informasjonsmøte for bedrifter som ikkje er medlem i opplæringskontor før dei vert godkjende som lærebedrift
2. Obligatorisk instruktørkurs for alle faglege leiarar i løpet av første året etter at bedrifta er godkjent
3. Obligatorisk instruktørkurs for alle nye fagleiarar eller instruktørar som ikkje har gjennomført instruksjonskurs.»

Røynslene med obligatorisk opplæring har vore særst gode.

Opplæringsavdelinga skal arbeide for å få på plass «Eit heilskapleg system for *framtida*», som skal omfatte alle delar av vidaregåande opplæring, også fag- og yrkesopplæringa. I tiltaksplan for opplæringssektoren 2016 – 2019 er ein av hovudstrategiane:

Sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå.

I strategiplan for fagopplæringskontoret er eitt av tiltaka for 2017 å: *Utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.*

I lys av dette ønskjer fagopplæringskontoret å sikre best mogleg at nødvendig informasjon kjem ut til bedriftene. Kravet om obligatorisk introduksjonskurs/informasjonsmøte knytt til søknaden om godkjenning bør derfor gjelde alle bedrifter.

Forslag til vedtak

1. Som eit ledd i arbeidet med å utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa, skal det vere eit krav at alle bedrifter som søker godkjenning som lærebedrift, skal gjennomføre introduksjonskurs før godkjenning vert gitt.

2. Introduksjonskurset kan gjennomførast som tradisjonelt kurs med personleg oppmøte, som e-læringskurs på nettet, eller om nødvendig ved at fagopplæringskontoret har møte med bedrifter enkeltvis.
3. Gjennomført introduksjonskurs blir dokumentert med kursbevis.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 20.02.2017

I møte 14.5.2013, sak 34/13, gjorde Utval for opplæring og helse følgjande vedtak:

Opplærings- og helseutvalet sluttar seg til fagopplæringskontoret sitt program for obligatorisk opplæring av nye lærebedrifter:

1. Obligatorisk informasjonsmøte for bedrifter som ikkje er medlem i opplæringskontor før dei vert godkjende som lærebedrift
2. Obligatorisk instruktørkurs for alle faglege leiarar i løpet av første året etter at bedrifta er godkjent
3. Obligatorisk instruktørkurs for alle nye fagleiarar eller instruktørar som ikkje har gjennomført instruksjonskurs tidlegare Yrkesopplæringsnemnda si tilråding følgjer saka.

Fagopplæringskontoret har i perioden som har gått etter vedtaket, følgd desse retningslinjene. Vi har to kurs som før:

- **Introduksjonskurs (informasjonsmøte)** for fagleg og/eller dagleg leiar i bedrifter som søker godkjenning som lærebedrift, sjå punkt 1 i OPHE sitt vedtak 14.5.13. Dette er obligatorisk for sjølvstendige bedrifter, blir arrangert ein gong i månaden på Fylkeshuset og varer rundt 1,5 time. Kurset/møtet fungerer som ein basis for det obligatoriske kurset som fagleg leiar må gjennomføre innan eit år.

I 2015 vart det laga ei digital utgåve av kurset slik at bedriftene kan velje å gjennomføre dette på nettet i staden for å møte opp fysisk hos fylkeskommunen. Nettkurset kan gjennomførast på ein liten time. Det er få som har møtt på kursa på fylkeshuset etter at e-læringskurset vart innført, rundt 25 personar deltok i 2016. 190 personar gjennomførte kurset på nettet i 2016, til saman 360 sidan dette vart tilgjengeleg i 2015.

- **Kurs for fagleg leiar og instruktør («instruktørkurs»)**, som skal gjennomførast innan eitt år etter at vedkomande er godkjend som fagleg leiar. Dette kurset vart utvikla i 2007-08 og vart i åra 2008-2014 arrangert som eit todagarskurs. Kurset vart i 2014 prøvd ut som eindagskurs. Evalueringane var gode, og kurset vart derfor lagt om frå to dagar (14 timar) til ein dag (8 timar).

Tilbakemeldingar frå bedrifter tilseier at det er lettare å få folk til å ta kurset når det kan gjennomførast på ein dag. Innhaldet i kurset er det same som før, men noko meir komprimert.

Vi har hatt stor aktivitet når det gjeld kursa for faglege leiarar og instruktørar, og kursa i 2016 rundt 920 personar fordelt på 42 kurs. Så lenge kurset gjekk over to dagar, låg deltakartalet på 500-600 personar i året.

Røynslene med obligatorisk opplæring har vore gode. Dei fleste gjennomfører opplæringa dei er pålagde, og tilbakemeldingane på innhaldet i kursa er gode. Arbeidet med kursa skal derfor halde fram med same styrke. Evalueringane tyder på at vi har funne ein modell som fungerer for bedriftene. Innhaldet i kursa vert justert etter som det er behov for dette, og kvaliteten på opplæringa vil få stort fokus framover.

I vedtaket i sak 34/13 vart medlemsbedrifter i opplæringskontor unntatt frå kravet til introduksjonskurs. Tanken bak dette var at opplæringskontora informerer sine nye lærebedrifter slik at det ikkje ville vere nødvendig at HFK gjorde dette i tillegg .

Fagopplæringskontoret har no eit ønske om at alle bedrifter vert handsama likt når det gjeld kravet til gjennomføring av kurs. Dette ser vi i lys av at arbeid med «Kvalitet i fag- og yrkesopplæringa» blir eit sentralt område i 2017 og åra framover, og fagopplæringskontoret meiner at vi betre kan sikre kvaliteten ved at det vert stilt same krav til alle. I det daglege ser vi også at det generelt er ein del mistydingar og mangel på grunnleggjande informasjon hjå ein del lærebedrifter. I verste fall fører dette til uheldige tilhøve

både i forhold til lærlingane og overfor Hordaland fylkeskommune. Det er derfor nødvendig å legge større vekt på kontakten med og informasjonen ut mot bedriftene.

Opplæringsavdelinga skal arbeide for å få på plass «Eit heilskapleg system for *framtida*», som skal omfatte alle delar av vidaregåande opplæring, også fag- og yrkesopplæringa. I tiltaksplan for opplæringssektoren 2016 – 2019 er ein av hovudstrategiane: *Sikre god gjennomføring og fagleg kvalitet gjennom tydeleg resultatfokus og systematisk kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling på alle nivå.*

I strategiplan for fagopplæringskontoret er eitt av tiltaka for 2017 å: *Utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.*

I lys av dette ønskjer fagopplæringskontoret å sikre så godt som råd at nye lærebedrifter mottar den informasjon som fylkeskommunen meiner er viktig for bedrifta og komande lærlingar. Vi ser det derfor som ein føremon at alle bedrifter som søker godkjenning, gjennomfører introduksjonskurset, uavhengig av om dei er med i eit opplæringskontor eller ei.

Direkte kontakt med bedriftene er den viktigaste arenaen vi har for kommunikasjon og dialog mot faglege leiarar, daglege leiarar og instruktørar. Å møte desse i kurssamanheng er derfor verdifullt. Fagopplæringskontoret lærer meir om korleis bedriftene jobbar, og vi gir bedriftene eit namn og eit ansikt å kontakte dersom det dukkar opp problemstillingar i kvardagen med lærlingane. Vi vil framleis vere fleksible i høve til bedriftene sine behov, og er det vanskeleg for enkelte å kome på introduksjonskurs eller ta dette på nettet, er dei velkomne til eit eige møte med fagopplæringskontoret. Vi kan også ta turen til bedrifta,

I Hordaland er mange bedrifter med i opplæringskontor, nærare 70% av alle lærekontraktar er teikna med opplæringskontor. Eit utvida krav om introduksjonskurs vil derfor medføre at ein del fleire bedrifter må ta dette. I høve til kostnader vil eit slikt krav ikkje bety særleg mykje for opplæringsavdelinga. Kursa er allereie på timeplanen og har plass til fleire. Nettkurset genererer lite driftskostnader. Det som vil koste er i dei tilfella bedriftene har ønske om ein-til-ein-møte med fagopplæringskontoret. Tidlegare har få bede om dette, så vi meiner likevel at dette blir handterbart.

Innhaldet i kursa vert fortløpande vurdert og justert, i samarbeid med kurshaldarane.

Arkivsak 201202258-3
Arkivnr. 545
Saksh. Svendsen, Anne Sara

Saksgang	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	07.05.2013
Opplærings- og helseutvalet	14.05.2013

TILTAK FOR Å BETRE KVALITETEN I OPPLÆRING I BEDRIFT

SAMANDRAG

Frå nasjonalt hald er det stort fokus på å auke og utvikle kvaliteten innan fag- og yrkesopplæringa. Kunnskapsløftet har søkelys på kvalitet i eit heilskapleg opplæringsløp, både i skule og bedrift. Opplæringslova seier at lærebedriftene må kunne gi ei opplæring som tilfredsstillar lov og forskrift. Mellom anna skal bedrifta ha intern kvalitetssikring/kvalitetskontroll av opplæringa.

Fagopplæringskontoret har i dag to ulike opplæringstilbod til lærebedrifter; eit to-timars informasjonsmøte der målgruppa er dagleg leiar og fagleg leiar i heilt nye lærebedrifter, og eit to-dagars instruktør-kurs primært for fagleg leiar og instruktør. Opplæringa skal inspirere til auka bevisstheit om oppgåver, roller og ansvar for aktørane i fagopplæringa. Kursa famnar yrkesfaga generelt og legg vekt på sentrale tema i Kunnskapsløftet som læreplanforståing, vurderings- og rettleiingskompetanse, pluss dei viktigaste endringane i regelverk dei siste åra. Dette er i tråd med Utdanningsdirektoratet sine tankar om innhald i etterutdanning/kompetansehevingstiltak for faglege leiarar og instruktørar.

For å sikre at vi når alle lærebedrifter ønskjer vi å gjere opplæringa obligatorisk. Fagopplæringskontoret vil legge til rette for at opplæringa får ei utforming og blir lagt til tider som gjer det lettast mogleg for bedriftene å gjennomføre denne.

FORSLAG TIL INNSTILLING:

Opplærings- og helseutvalet sluttar seg til fagopplæringskontoret sitt program for obligatorisk opplæring av nye lærebedrifter:

1.	Obligatorisk informasjonsmøte for bedrifter som ikkje er medlem i opplæringskontor, før dei vert godkjende som lærebedrift
2.	Obligatorisk instruktørkurs for alle faglege leiarar i løpet av første året etter at bedrifta er godkjent

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein L. Heggheim
opplæringsdirektør

Vedlegg:

1. Utdrag frå Opplæringslova
2. Utdrag frå Utdanningspeilet 2012 – Kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringa
3. Stortingsmelding 20 (2012-2013) På rett vei, kapittel 7 Kvalitetsutvikling
4. Notat: Informasjonsmøte før godkjenning av nye lærebedrifter»

Bakgrunn

Frå nasjonalt hald er det stort fokus på å auke kvaliteten innan fag- og yrkesopplæringa, å få ei kvalitetsutvikling. Dette vonar ein å få til ved hjelp av tett dialog mellom dei ulike aktørane, dvs nasjonale myndigheiter, skuleeigarar, skular, opplæringskontor, lærebedrifter, elevar og lærlingar.

Kvalitetsvurdering skal vere ein del av læringsprosessen, og skal blant anna gi informasjon til den såkalla styringsdialogen.

Kunnskapsløftet har søkelys på kvalitet i eit heilskapleg opplæringsløp, både i skule og bedrift. Opplæringslova seier at ei lærebedrift må kunne gi ei opplæring som tilfredsstillar lov og forskrift, og mellom anna skal bedrifta ha intern kvalitetssikring av opplæringa (vedlegg 1).

I 2004 blei det etablert eit nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS) for skulen med blant anna nasjonale prøver og Skoleporten. Skoleporten er eit verktøy som presenterer tal, statistikk og indikatorar om for eksempel ressursar, læringsresultat og læringsmiljø.

I 2009 vart det bestemt å vidareutvikle NKVS for også å dekke fagopplæringa i lærebedrifter. Målet med det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet er å kunne vurdere i kva grad opplæringsaktørane oppfyller målsettingane for opplæringa, og å identifisere område der kvaliteten kan forbetrast over tid (vedlegg 2).

Utdanningsdirektoratet har laga ein modell for kvalitetsvurderingssystemet:

Rett strukturkvalitet skaper føresetnader for rett prosesskvalitet som igjen skaper føresetnadene for rett resultatkvalitet. I modellen vil mellom anna den formelle kompetansen til lærarar og instruktørar ligge til strukturkvalitet, medan arbeidet med opplæringa (innhald og vurdering) vil sortere under prosesskvalitet.

Stortingsmelding 20 (2012-2013) *På rett vei*, som Kunnskapsdepartementet la fram i mars i år, har eit eige kapittel 7 om kvalitetsutvikling (vedlegg 3). Dette omhandlar også kvalitet i fag- og yrkesopplæringa. Kapitlet har hovudfokus på kvalitetsvurderingssystemet, nasjonale kompetanse- og utviklingstiltak, skuleeigar sin internkontroll og tilsyn med og rettleiing om lovverket.

Lokalt har Yrkesopplæringsnemnda som eit hovudmål i strategiplanen for perioden 2012-2015 å medverke til at opplæringstilbodet til lærlingane har god kvalitet, og at kvaliteten skal auke i yrkesopplæringa både i skule og i bedrift.

Fagopplæringskontoret skal arbeide for dette blant anna gjennom å satse på betre opplæring av instruktørar, faglege leiarar, daglege leiarar og yrkesfaglærarar.

Dette er i tråd med Kunnskapsløftet sitt fokus på kvalitet i opplæringa både i skule og i bedrift, og SRY sitt råd om å inkludere aktørane i den bedriftsbaserte opplæringa i ei varig ordning for kompetanseheving.

Opplæringstiltak for å betre kvaliteten i opplæring i bedrift

Informasjonsmøte - Opplæring av dagleg leiar og fagleg leiar i nye lærebedrifter

Fagopplæringskontoret har dei siste åra hatt tilbod om eit to-timars informasjonsmøte for nye lærebedrifter. Dagleg leiar og fagleg leiar vert invitert til å møte. Det er høve til å ta med lærlingen

dersom bedrifta ønskjer dette. Møta vert haldne ein gong i månaden, omlag 10 møte i året. Dersom det er vanskeleg for bedrifta å møte på kurset, får dei tilbod om å kome til eit eige møte med sakshandsamar.

Møta vart i starten gjort obligatoriske slik at bedrifta ikkje fikk godkjenning som lærebedrift før dei hadde deltatt på møtet. Dette vart så mjuka opp, med det resultat at deltakinga fall dramatisk. I møte 20. mars i fjor gjorde Yrkesopplæringsnemnda denne tilrådinga i samband med melding 2/12 *Informasjonsmøte for nye lærebedrifter* (vedlegg 4):

Yrkesopplæringsnemnda rår til at det vert innført obligatorisk oppmøte på informasjonsmøte for nye lærebedrifter. Fagopplæringskontoret skal vera på tilbodssida ved å tilby andre møtetidspunkt dersom det fast oppsette møtet ikkje passar for bedrifta. Det kan i enkelte tilfelle gjerast ei vurdering om at bedrifta sitt behov for informasjonsmøte ikkje er til stades. Dersom ikkje lærebedrifta har møtt til informasjonsmøte på Fagopplæringskontoret 2 månader etter at innkalling er sendt ut, kan søknad om å bli godkjent lærebedrift sendast i retur utan å bli handsama.

Fagopplæringskontoret ønskjer å halde fram praksisen med at ei bedrift som søker godkjenning som lærebedrift, i utgangspunktet må gjennomføre informasjonsmøtet før dei får godkjenning. Dette kravet skal gjelde sjølvstendige lærebedrifter, då medlemsbedrifter i opplæringskontor får mykje av denne informasjonen via opplæringskontoret.

Opplæring av instruktørar og faglege leiarar i lærebedrifter (instruktørkurs)

Fagopplæringskontoret har i mange år hatt tilbod om kurs til instruktørar og faglege leiarar. I 2008 vart kurset oppdatert og ein del endra, og sidan 2009 har 500-600 personar gjennomført kurset kvart år. Kurset er også ope for yrkesfaglærarar, men svært få lærarar har nytta seg av tilbodet.

Kurset er gratis, går over to dagar og følgjande emne vert gjennomgått:

- *Modul 1: Kommunikasjon mellom instruktør og lærling. Instruktøren som rettleiar.* (Å verta kjend med eiga handling gjennom refleksjon. Lærlingen sine føresetnader. Korleis verte ein god rettleiar? Taus kunnskap. Kommunikasjon er viktig for god rettleiing. Etikkk.)
- *Modul 2: Mottak av lærling* (Moment for mottaking av lærling / lærekandidat i lærebedrifta)
- *Modul 3: Bedrifta som opplæringsarena* (Ulike opplæringsløp. Lærlingen sine rettar og plikter. Bedrifta sine plikter.)
- *Modul 4: Planlegging, dokumentasjon og vurdering av opplæringa* (Ansvar for opplæring, praksis i eiga bedrift. Opplæringsplanar. Dokumentasjon /"Opplæringsbok" (annan dokumentasjon). Vurdering. Kva gjer ein når det ikkje går som planlagt?)
- *Modul 5: Fag-/sveineprøve og kompetanseprøve* (Ansvar for fag-/sveineprøva og kompetanseprøva. Planlegging og førebuing til fag-/sveineprøve og kompetanseprøve. Innhald og gjennomføring av fag-/sveineprøva. Særleg tilrettelegging av prøve)

Erfaringane med kursa er gode. Evalueringane frå deltakarane viser at eit stort fleirtal meiner kurset er nyttig som grunnlag i opplærings situasjonen.

Vi ser likevel at vi ikkje når alle bedrifter. Mange har sannsynlegvis problem med å prioritere kurs i ein travel kvardag, og kanskje særleg når kurset går over to dagar. Men innhaldet i kurset er veldig relevant når det gjeld å forbetre opplæringa av lærlingar i bedrift, og vi ser kurset som ein god veg å gå for å få lærebedriftene til å bli meir bevisste på korleis dei driv opplæring, og at dei får ønska struktur på opplæringa. Vi ønskjer derfor å gjere kurset obligatorisk for alle faglege leiarar i lærebedriftene. Godkjenninga til lærebedriftene i det enkelte lærefag er knytt til at dei har ein godkjent fagleg leiar, og

fagleg leiar har eit overordna ansvar for opplæringa. Fagleg leiar vil derfor vere sentral når det gjeld kvaliteten i opplæringa.

Fagopplæringskontoret ser at eit slikt krav kan vere ei ulempe for ei bedrift. Kunnskapsdepartementet seier også i kap. 7.2 *Kompetanse- og utviklingstiltak for en bedre opplæring* i Stortingsmelding 20 at «For å støtte opp om positive utviklingstrekk vil departementet videreføre og videreutvikle frivillige kompetanse- og utviklingstiltak for lærere, instruktører, skoleledere og skoleeiere. Departementet mener den overordnede føringen for kompetanse- og utviklingstiltak er å følge opp nasjonale mål, og å bidra til forbedring av praksis. Tiltakene må være relevante for skoleeierne, skolene og lærebedriftene, i klasserommet og i lærebedriftene, og for elevene og lærlingene.»

Departementet brukar her ordet frivillig. Sett i lys av fokuset på betre kvalitet i opplæringa meiner vi likevel at det vil vere eit godt tiltak å gjere opplæring av faglege leiarar obligatorisk. Instruktør-opplæringa må leggast opp så smidig som råd frå fagopplæringskontoret si side, slik at vi kjem bedriftene i møte når det gjeld tidspunkt for kurset, og slik at dei får god tid til å gjennomføre kurset. Gjennomføring av instruktørkurs vil dermed ikkje bli knytt til at bedrifta får godkjenning. Skulle bedrifta likevel ikkje stille på kurs må konsekvensen bli at fagopplæringskontoret vurderer å trekkje godkjenninga tilbake.

Opplæringa skal inspirere til auka bevisstheit om oppgåver, roller og ansvar for aktørane i fagopplæringa. Kursa famnar yrkesfaga generelt og legg vekt på sentrale tema i Kunnskapsløftet som læreplanforståing, vurderings- og rettleiingskompetanse, pluss dei viktigaste endringane i regelverk dei siste åra. Dette er i tråd med Utdanningsdirektoratet sine tankar om innhaldet i etterutdanning/ kompetanseheving av faglege leiarar og instruktørar.

Følgjande føresetnader bør leggast til grunn:

- Kravet om å gjennomføre opplæring blir tatt inn som ein del av godkjenningsprosedyren. Kravet til gjennomføring av instruktørkurs blir presisert i godkjenningsbrevet.
- Alle faglege leiarar må gjennomføre kurset.
- Bedrifta får eitt år på seg til å gjennomføre kurset etter at dei er godkjende som lærebedrift, eller etter skifte av fagleg leiar.
- Fagopplæringskontoret skal legge til rette for at kurstilbodet er tilpassa bedriftene sine behov når det gjeld gjennomføring. Det tyder at vi til dømes må vurdere kveldskurs og helgekurs i tillegg til kurs på dagtid dersom bedriftene har ønskje om dette.
- Fagopplæringskontoret ser på samanhengen mellom tema på informasjonsmøtet og tema på instruktørkurs, og koordinerer dette best mogleg.
- Kursa vert haldne på ulike stader i fylket, og fylkeskommunen tilbyr eit par kurs i månaden
- Kursa er gratis som tidlegare. Deltakarar som er påmeldt men ikkje møter og ikkje gir beskjed, får tilsendt ein faktura på 500 kr.

Oppsummering

Fagopplæringskontoret ønskjer å innføre obligatorisk opplæring for faglege leiarar i lærebedrifter.

Tiltak	Omfang i dag	Målgruppe	Obligatorisk for	Tema	Tidspunkt for gjennomføring
Informasjonsmøte	2 timar	Dagleg leiar Fagleg leiar	Fagleg leiar	Formelle rammer Rolle og ansvar	Før godkjenning vert gitt
Instruktørkurs	2 dagar	Fagleg leiar Instruktør Dagleg leiar	Fagleg leiar	Kommunikasjon Mottak av lærling Bedrifta som opplæringsarena Planlegging, dokumentasjon, vurdering Fag-/sveineprøve og kompetanseprøve	I løpet av eitt år etter at godkjenning er gitt

Arkivnr: 2017/1202-4

Saksbehandlar: Berit Nyland

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Utval for opplæring og helse	32/17	14.03.2017

Politisk Skuleval 2017

Samandrag

Dei politiske skulevala vert i år avvikla 4. og 5. september. Fylkesrådmannen vil leggje opp til ei ramme på skulane med både skuledebatt og valborg innanfor ein avgrensa tidsperiode. Administrasjonen planlegg gjennomføringa i samarbeid med dei politiske ungdomspartia og skulane.

Administrasjonen har ved tidlegare skuleval gitt tilråding om urneval i tråd med Utdanningsdirektoratet si tilråding, men erfaringar viser at ressursbruken knytt til trykking, pakking og utsending av røystesettlar til skulane er omfattande. I lys av dei gode tilbakemeldingane frå skular som har prøvd ordninga med e-val, meiner fylkesrådmannen at det er fleire omsyn som talar for at ein i Hordaland tilrår elektroniske val på skulane. Skular som ønskjer å halde fram med urneval, skal framleis kunne gjennomføre dette som vanleg.

Forslag til vedtak

1. Utval for opplæring- og helse sluttar seg til fylkesrådmannen sitt framlegg for gjennomføring av politiske debattar og valborg ved dei vidaregåande skulane hausten 2017.
2. Utval for opplæring- og helse sluttar seg til fylkesrådmannen sitt framlegg om å tilrå e-val framfor urneval ved skulevala 2017.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 21.02.2017

Innleiing:

Dei politiske skulevala vert i år avvikla 4. og 5. september. Valdatoane er tett opp til skulestart så det vert noko avgrensa tid til skulevalkamp. Fylkesrådmannen rår til at skulevalkampen tar til den 23.08. Det er opp til rektor å avgjere om det skal vere valkamp på skulen sitt område. Det er Utdanningsdirektoratet (UDIR) som har overordna ansvar for skulevala og som sender invitasjon om deltaking til skulane. Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) er nasjonal arrangør og fagleg ansvarleg for gjennomføring og analysar. Fylkeskommunen koordinerer kontakt mellom skulane og dei politiske ungdomspartia for å sikre best mogleg logistikk rundt skuledebattar og valborg. Skulane organiserer skulevalet lokalt. Dei melder seg på og legg til rette for valdebatt og valborg på skulen.

Plan for tilrettelegging av skuledebatt og valborg hausten 2017

Fylkesrådmannen ser det som viktig at elevane vert engasjerte i politikk og finn det positivt at dei politiske ungdomspartia får høve til å markere seg på skulen sitt område under valkampen. Fylkesrådmannen vil leggje til rette for både debattar og valborg i forkant av skulevalet 2017. Ein legg opp til tett dialog med ungdomspartia og skulane. Administrasjonen vil leggje til rette for størst mogleg samlokalisering av debattar og valborg. Det vert planlagt regionvis organisering av debatt og valborg med fastsett dato og tid.

Valform: Urneval vs. Elektronisk val

UDIR rår skulane til å nytte urneval ved skulevala, men gjer og merksam på at det er mogleg å gjennomføre elektronisk val i kontrollerte omgjevnader. Ved skulevalet i 2015 blei det gjennomført elektronisk val ved 12 skular i Hordaland. Desse skulane har alt frå 2 til 16 års erfaringar med elektronisk valform. Det vart gjennomført ei evaluering av valforma ved desse skulane i 2015. Alle opplevde den elektroniske ordninga som meir praktisk og mindre ressurskrevjande enn urneval. Skulane peikar særleg på miljøsinn og den digitale utviklinga i samfunnet elles som årsaker til at dei har valt elektroniske val.

Til dei skulane som gjennomførte urneval, vart det pakka og sendt ut om lag 40000 røystesettlar. Til kvart skuleval sender administrasjonen ut mellom 40000 og 60000 røystesettlar. Skulane har som regel vanskar med å finne fram til nøyaktig behov for røystesettlar og bestiller derfor noko i overkant av reelt forbruk. Dette gjer at eit større tal med røystesettlar vert kasta.

NSD vart invitert til eit møte med administrasjonen for å drøfte erfaringane med dei ulike valformene. NSD viser til UDIR si tilråding om urneval som det styrande prinsipp for valordninga ved skulevala, men understrekar at det er opp til den einaskilde fylkeskommune om dei vil følgje tilrådinga. Administrasjonen har følgd UDIR si tilråding om urneval ved tidlegare skuleval, men erfarer at det går mykje tid og ressursar til å trykke, pakke og sende ut røystesettlar til skulane, i tillegg til at ein stor del av desse vert kasta. I lys av dei gode tilbakemeldingane frå skular som har prøvd ordninga med e-val, meiner fylkesrådmannen at det er fleire omsyn som talar for at ein i Hordaland bør tilrå elektroniske val på skulane. Skular som ønskjer å halde fram med urneval, skal fortsatt kunne gjennomføre dette som vanleg.

Arkivnr: 2017/1480-1

Saksbehandlar: Signe Sætre

Saksframlegg

Saksgang

<u>Utval</u>	<u>Saknr</u>	<u>Møtedato</u>
Yrkesopplæringsnemnda		09.03.2017
Utval for opplæring og helse		14.03.2017

Oppnemning av prøvenemnder

Samandrag

Arbeidet med prøvenemnder er ei svært viktig oppgåve for Hordaland fylkeskommune. Hordaland er eitt av dei største fagopplæringsfylka i landet og er heilt avhengig av at prøvenemndsarbeidet fungerer godt. Prøvenemndsmedlemmene gjer eit omfattande arbeid med gjennomføring av prøver, og det å ha ei god forankring i yrkesopplæringsnemnda av dette arbeidet er naudsynt, slik at verva opplevast som viktige, og at nemndsmedlemmer ikkje opplever det som problematisk mellom anna å få fri til å gjere jobben. Fagopplæringskontoret har ved dei siste to oppnemningane opplevd det vanskeleg å få medlemmer til dette vervet. Honorarsatsane for prøvenemndsarbeid har ikkje vore justert på fleire år. Hordaland har difor auka satsane frå 01.01.2017 i tråd med tilrådingar frå fylkesutdanningsseksjonane sitt kontaktutval.

Forslag til vedtak

1. Rutinar kring oppnemning vert lagt inn som ein del av arbeidet med tiltaksplanen for fagopplæringsområdet i 2017.
2. Rutineomtalen må innehalde kvalifikasjonskrav til medlemmer.
3. Arbeidet må også vise tydeleg framgangsmåte ved hovudoppnemningar og vedlikehald av prøvenemnder i perioden.
4. Fagopplæringskontoret lagar ei politisk sak på oppnemning som skal leverast hausten 2018. Saka skal innehalde rammer for arbeidet i 2019.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 17.02.2017

Arbeidet med prøvenemnder er ei svært viktig oppgåve for Hordaland fylkeskommune. I dei seinare åra har volumet på tal prøver overstige 3100 pr. år. Det er krevjande å handtere eit slikt omfattande volum. Kvart fjerde år vert det nemnt opp om lag 750 medlemmer til prøvenemndsarbeid i Hordaland, fordelt på om lag 100 fag. Nokre fag har liten aktivitet, medan det i andre fag er eit stort press på gjennomføring av prøver. Dei 25 største faga utgjer om lag 85% av produksjonen for prøvenemnder i Hordaland fylkeskommune. Samtidig registrerer fylkeskommunen ei minkande interesse for deltaking i nemndsarbeid. Nokon seier at det er for tidkrevjande, at dei ikkje får nok kompensert for arbeidet eller at dei opplever at krav til å utarbeide dokumentasjon gjer det vanskeleg.

Det å ha ei god forankring av arbeidet i yrkesopplæringsnemnda er viktig slik at verva vert opplevd både som viktige og slik at nemndsmedlemmer ikkje opplever det som problematisk å få fri til å gjere jobben. Dette er ikkje eit stort problem, men noko som vi registrerer frå tid til anna. Det at arbeidsgjevar-organisasjonane har eit eigarskap til prøvenemndene, gjer at desse spørsmåla kan løysast andre stader enn mellom prøvenemndsmedlem og arbeidsgjevar.

Det er naudsynt at dei partane som har underskrive samfunnskontrakten, har eit tydeleg eigarskap til oppnemning av nye prøvenemnder. Administrasjonen ser at dette varierer mellom fag og må i mange samanhengar arbeide noko ad hoc-prega i forhold til dette.

I ein e-post frå Virke datert 02.02.17 fekk administrasjonen melding om at så lenge dei ikkje hadde noko sete i yrkesopplæringsnemnda, kom dei ikkje til å engasjere seg i oppnemninga av prøvenemnder. Dette påverkar også oppnemninga av nemnder. Virke er ein stor aktør på arbeidsgjevarsida i statleg sektor.

Administrasjonen ser at det er trong for å stramme opp rutine noko i forhold til dei store partane i arbeidslivet. Ved førre oppnemning vart det sendt ut brev ikkje berre til partane, men også til dei underliggjande organisasjonane. Administrasjonen fekk melding om at LO og NHO ikkje kunne ta stilling til ei slik bestilling. Administrasjonen ser at dette var uheldig.

Fylkeskommunen er opptatt av at partane har eit tydelig eigarskap til oppnemninga, og er avhengig av at dei som tradisjonelt har gjort eit godt stykke arbeid for Hordaland fylkeskommune, også i framtida gjer det.

Arkivnr: 2015/9089-3
Saksbehandlar: Ragnhild Ravna Skjærvik

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	16/17	09.03.2017
Utval for opplæring og helse	34/17	14.03.2017

Tiltaksplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2017**Samandrag**

Opplæringsavdelinga ved fagopplæringskontoret har utarbeidd ein tiltaksplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland for 2017. Planen er i tråd med strategiplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland. Tiltaka i planen for 2017 skal bidra til at vi når måla i strategiplanen for perioden 2016-2019.

Planen skal rullerast i samarbeid med yrkesopplæringsnemnda kvart år og leggjast fram for opplærings- og helseutvalet til orientering. Innhaldet i planen har vore oppe til diskusjon i møte i yrkesopplæringsnemnda 31. januar 2016. Medlemmene i nemnda har i tillegg kome med innspel til administrasjonen.

Forslag til vedtak

Utval for opplæring og helse tek tiltaksplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2017 til orientering. Tiltaksplanen vil prioritere:

- Arbeide med å auke opplæringskapasiteten i offentlege verksemder i tråd med tilrådingane til KS.
- Ferdigstille regional plan for kompetanse og arbeidskraft.
- Utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.
- Prosjekt: kartlegging av fag- og yrkesopplæringa i Hordaland.
- Prosjekt: fleire ut i lære.
- Gjennomføre 40 dialogmøte med opplæringskontor.
- Gjennomføre 100 bedriftsbesøk.
- Utarbeide lokal samfunnskontrakt i Hordaland.
- Utarbeide handlingsplan mot mobbing.
- Gjennomføre observasjon under fag-/sveineprøvar i dei 25 største faga.
- Utarbeide rutinar for oppnemning av prøvenemnder.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 20.02.2017

Tiltaksplanen for 2017 er forankra i strategiplan for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2016-2019, overordna strategiar for fylkeskommunen og opplæringsavdelinga. Opplærings- og helseutvalet slutta seg til strategiplanen for fag- og yrkesopplæringa i Hordaland 2016-2019 i september 2015.

Fagopplæringskontoret har starta eit systematisk arbeid for å nå måla i strategiplanen. I 2016 blei det utarbeidd ein tiltaksplan som Utval for opplæring og helse slutta seg til i februar 2016. Planen for 2017 vidarefører arbeid frå 2016 samtidig som nye tiltak vil bli sett i verk. Innhaldet i planen har vore oppe til diskusjon i møte i yrkesopplæringsnemnda 31. januar 2016. Medlemmene i nemnda har i tillegg kome med innspel til administrasjonen.

Statistikk 2016

I 2016 vart det teikna 2230 nye lærlingkontraktar i Hordaland, og talet har aldri vore høgare. Det er ein auke på om lag 130 kontraktar frå 2015. Dette er ei gledeleg utvikling sett i høve til den aukande ledigheita og den mykje omtala krisa vi har i delar av arbeidslivet langs vestlandskysten. Det er ei vridning mot at det offentlege tar inn fleire lærlingar, og helsearbeidarfaget er for fyrste gong blitt det største faget i Hordaland. Inni desse 2230 nye kontraktane ligg det også 80 kontraktar teikna med personar med mål om grunnkompetanse som lærekandidat. Tal opplæringskontraktar har auka monaleg i 2016. Auken kan ha samanheng med opprettinga av opplæringskontoret for arbeidsmarknadsbedrifter i 2015.

Det vart godkjent 195 nye lærebedrifter i 2016. I samband med godkjenninga har 188 personar teke fagopplæringskontoret sitt nettbaserte kurs for nye lærebedrifter, og 25 personar har delteke på det same kurset i fylkeshuset. Det er gjennomført 42 kurs for fagleg leiar/instruktør med 923 deltakarar. 24 opplæringskontor deltok på dialogmøte med seksjonsleiar fagopplæring, og det er gjennomført 90 bedriftsbesøk. Det vart gjennomført 3110 fag-/sveineprøvar, og det blei gjennomført kurs for prøvenemnder i 55 fag.

Betre balanse

I 2016 har fylkeskommunen tilsett ein lærlingkoordinator som skal koordinere arbeidet med alle lærlingane i fylkesadministrasjonane og i fylkeskommunen sine verksemder. Det vert jobba systematisk med å auke talet på lærekontraktar i eigen organisasjon, og ambisjonen om 80 løpande kontraktar ligg fast.

Fagopplæringskontoret har delteke i arbeidet med regional plan for kompetanse og arbeidskraft, og planen skal opp til behandling i fylkestinget hausten 2017. Fagopplæringskontoret har leia arbeidet med dimensjonering av utdanningar, som er eit kapittel i planen. Fokus på arbeidslivet sin trong for kompetanse og arbeidskraft vert tydeleg vektlagt i forhold til dimensjonering. Fagopplæringskontoret vil vidareføre arbeidet med å auke opplæringskapasiteten i offentlege verksemder. I samband med dette er det planlagt ei samling med yrkesopplæringsnemnda og kommunane.

Kvalitet i fagopplæring

Vi skal vere ein pådrivar for å utvikle ei opplæring i bedrift som er kjenneteikna av heilskap, kvalitet og tenleg organisering og som gir arbeidslivet relevant kompetanse. I arbeidet med å nå måla gitt i strategiplanen må vi sjå heile det 4-årige løpet under eitt. Ei av årsakene til at ungdom ikkje fullfører opplæringa, er at dei ikkje får seg lære plass. Årsakene til dette er samansette, og det finst inga enkel løysing. Vi skal utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.

For å sette i gang tiltak treng vi kunnskap for å kunne ta viktige vegval. Handelshøgskolen BI har fått i oppdrag å gjennomføre eit prosjekt der dei skal kartleggje fag- og yrkesopplæringa i Hordaland. På bakgrunn av resultatata skal dei utvikle eit pilotprosjekt som skal gjennomførast på to utvalde skular. Prosjektet skal ha form av eit intervensjonsprosjekt, der BI skal styre mykje av piloten. Dette arbeidet vil ha nasjonal betydning og har allereie vekt nasjonal merksemd. Prosjektet omfattar nokre av dei mest erfarne forskarane frå BI og vert leia av professor Johan From.

Samstundes har vi og sett i gang prosjektet «fleire ut i lære», som er ei politisk bestilling vedtatt i fylkestinget i juni 2016. Det er 5 vidaregåande skular med i prosjektet, og fagopplæringskontoret har prosjektleiaransvar. Det vil bli tilsett 5 yrkesfaglege koordinatarar som blant anna skal arbeide med overgangen frå skule til lære plass. Systematisk arbeid med overgangane og tettare samarbeid mellom skule og arbeidsliv vil gje ei meir føreseieleg utdanning for ungdommane.

Prøvenemndene er eit viktig ledd i kvalitetssikringsarbeidet. Dei skal sikre at kandidatane som består fag-/sveineprøva innehar den kompetansen som arbeidslivet forventar av ein fagarbeidar. Vi vil observere gjennomføring av prøva i dei 25 største faga. Kunnskapen vil vi bruke til kvalitetssikring av avvikling av prøvene og opplæring av prøvenemndene. Vi skal også utvikle betre rutinar for oppnemning av prøvenemnder.

Samarbeid med partane

Auka gjennomføring er òg avhengig av tett samarbeid med arbeidslivet. Samfunnsoppdraget vårt er å arbeide for at opplæringa skal gje kompetanse som kvalifiserer til framtidig arbeid eller utdanning. Vi vil i 2017 starte arbeidet med ein lokal samfunnskontrakt for Hordaland. Samarbeidet mellom partane i arbeidslivet og det offentlege vil stå sentralt i dette arbeidet. Utan eit godt fungerande trepartssamarbeid greier vi ikkje å bygge ei heilheitleg fireårig utdanning. Det er eit mål å auke graden av gjensidig forplikting mellom partane. Fylkeskommunen vidarefører også aksjon lærebedrift, som er eit samarbeid mellom to av partane (NHO og LO) og Hordaland fylkeskommune.

Læringsmiljø

I arbeidet med auka fullføring vil innhaldet i opplæringa og læringsmiljøet vere ein viktig faktor for å sikre at ungdom i utdanning ikkje fell frå. Lærlingundersøkinga vil vere ei viktig kunnskapskjelde i dette arbeidet. I komande periode vil vi kartlegge korleis opplæringa til lærlingen vert dokumentert og undersøkje kva verdi dette har for bedrifta og lærlingen.

Lærlingane i Hordaland rapporterer i lærlingundersøkinga at dei stort sett ikkje har lagt merke til mobbing eller samarbeidsproblem på arbeidsplassen. Det er likevel 25 av 1459 lærlingar som svarar at dei er blitt mobba på arbeidsplassen kvar veke i 2016. Ein lærling som blir mobba, er ein for mykje. Svarprosenten på undersøkinga er 60%, og vi kan av den grunn rekne med at tilhøve som har med mobbing å gjere, er underrapportert. Regjeringa la 15. februar i år fram plan om nulltoleranse mot mobbing, og det er naturleg at dette vert følgt opp i alle deler av opplæringssystemet. Vi vil utarbeide ein handlingsplan mot mobbing i tett samarbeid med mobbeombodet og elev- og lærlingombodet.

Tiltaksplan 2017

- Arbeide med å auke opplæringskapasiteten i offentlege verksemdar i tråd med tilrådingane til KS.
- Ferdigstille regional plan for kompetanse og arbeidskraft.
- Utarbeide eit heilskapleg kvalitetssystem for fag- og yrkesopplæringa.
- Prosjekt: kartlegging av fag- og yrkesopplæringa i Hordaland.
- Prosjekt: fleire ut i lære.
- Gjennomføre 40 dialogmøte med opplæringskontor.
- Gjennomføre 100 bedriftsbesøk.
- Utarbeide lokal samfunnskontrakt i Hordaland.
- Utarbeide handlingsplan mot mobbing.
- Gjennomføre observasjon under fag-/sveineprøvar i dei 25 største faga.
- Utarbeide rutinar for oppnemning av prøvenemnder.

PS 35/17 Ymse